XV.
OTDK
1981

TARTALMI KIVONATOK

Sárospatak, 1981. IV. 6-8.

XV.

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA
OKTATÁSTECHNIKAI, TANTÁRGYPEDAGÓGIAI SZEKCIÓJA

T A R T A L M I K I V O N A T O K

Sárospatak

1981

Szerkesztette: DR.KOVÁTS DÁNIEL

A SZERKESZTÉSBEN KÖZREMŰKÖDÖTT DR.CSUHAJ VARJÚ IMRE VEZETÉSÉVEL
A NYELVI ÉS IRODALMI TANSZÉK MUNKAKÖZÖSSÉGE

A címlapot DEBRECZENI ZOLTÁN tervezte

KIADJA A XV.OTDK OKTATÁSTECHNIKA, TANTÁRGYPEDAGÓGIA SZEKCIÓJÁNAK
SZERVEZŐ BIZOTTSÁGA
A SÁROSPATAKI COMENIUS TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLÁN

Felelős kiadó: DR.FÖLDY FERENC

ÍRÁSVETÍTŐ
DIAVETÍTŐ
VIDEORENDSZER

1.

KUN MAGDOLNA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A VIZUALITÁS HELYE ÉS SZEREPE A NEVELÉS FOLYAMATÁBAN MINT A KIFEJEZÉS ÉS SZEMLÉLTETÉS LEHETŐSÉGE AZ OKTATÁS SORÁN

A vizualitás kezdettől fogva fontos szerepet tölt be az ismeretszerzés folyamatában. A vizuális nevelés egyik fontos módszere a szemléltetés. Dolgozatom első részében a szemléltetés és az oktatástechnológia kapcsolatával foglalkozom. Dolgozatom témájának alátámasztására a pszichológiában ismeretes tényezőkből merítettem. Dolgozatom fő részében bemutatok egy általam készített oktatási eszközt, mely a hagyományos szemléltető eszközök csoportjába tartozik. A konstrukció konkrét didaktikai probléma /színelmélet/ feldolgozását, megértését, megértetését szolgálja. Ezen túl a matematika kombinatorikai témakörében is alkalmazható. Az eddig használatos meglévő eszközök között ilyen nem található. Újszerűségét, hatékonyságát abban látom, hogy az alsó tagozat követelményeinek színelméleti ismereteit egy konstrukción igen szemléletesen - és ami a 6-10 éves tanulóknál nem elhanyagolható szempont - a konstrukció tárgyaival manipulálva sajátíthatják el. Mivel a modellanyag egyéni, kézbeadható, vizuálisan jól megragadható, elemezhető - s így ehhez a tanulók figyelme jobban tapad-, az érzékletes ismeretszerzést jól szolgálja. Dolgozatom utolsó részében a felhasználás során szerzett tapasztalataimról adok számot, mely az eszközök hatékonyságát biztosítja.

TERDIK GYULA - PÁL JÓZSEF
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

ÍRÁSVETÍTŐ ÉS DIAVETÍTŐ ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI POLÁRTECHNIKA FELHASZNÁLÁSÁVAL

A dolgozat célja az utóbbi időben széleskörűen elterjedt polarizációs eljárás összefoglalása, célszerű mintaanyagok bemutatásán keresztül. A tanulmány bemutatja a polarizációs technika alapanyagait, a különböző típusú mozgásábrázolást biztosító fóliatípusokat és kész mintaanyagokon keresztül elemzi az alkalmazás lehetőségeit. Ezt követően egy teljesen új eljárást, a diaképen történő polarizációs technika felhasználását mutatja be egy konkrét anyagon keresztül. A cél a hagyományos és az új eljárás elemző összehasonlítása a széleskörű elterjesztés érdekében.

SZŰCS JÓZSEF
Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola, Budapest

A VIZUÁLIS ESZKÖZ ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGE A PSZICHOLÓGIAI VIZSGÁLATOKBAN

A dolgozat a térészlelőképesség vizsgálatának egy új módszerét mutatja be az írásvetítő alkalmazásával. A téma kidolgozása bebizonyítja az AV eszközök alkalmazásának széles területét.
A dolgozat végül dokumentálja kb. 200 fő populáció vizsgálati eredményei alapján a standard értéket.

KALLUS GYÖRGY
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

TÉRLÁTTATÓS TRANSZPARENSEK A MATEMATIKA TANÍTÁSÁHOZ

A címben megadott téma elvi hátterét és a fóliakészítés gyakorlati megvalósítását írja le a dolgozat.

E. KOVÁCS ZOLTÁN
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

ÍRÁSVETÍTŐVEL MEGVALÓSÍTHATÓ KIVETÍTÉS EGY ÚJ MÓDSZERÉNEK BEMUTATÁSA EGY TÖBBEK KÖZÖTT FEDÉSI KETTŐSCSILLAGOK FÉNYVÁLTOZÁSÁT SZEMLÉLTETŐ ÁTVILÁGÍTHATÓ MAKETT SEGÍTSÉGÉVEL

Írásvetítővel megvalósítható kivetítés egy új módszerét ismertetem. Ennek demonstrálására mellékelek egy eszközt, amely elsősorban fedési kettős csillagok fényváltozását szemlélteti - ez egy átvilágítható makett, de ezen kívül sok más egyéb jelenség bemutatására is felhasználható /űrhajók mozgása, hold- illetve napfogyatkozás szemléltetése, Jupiter-holdak fogyatkozása stb/. A jelenség szemléltetésével szinkronban épül fel kivetítéskor a jelenséget magyarázó diagram. Mindez a kivetítés ismertetendő új módszerét hivatott szemléltetni.

PERGEL ZSUZSA - FÜLÖP ZSUZSA
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

MIKROKÜVETTÁS KÉMIAI KÍSÉRLETEK

A dolgozat bemutatja az írásvetítő megfelelő átalakítását kísérletek kivetítése céljából. Majd nyolc kémiai kísérlet részletes bemutatásával szemlélteti a kivetített kísérletek előnyeit a hagyományos tanári demonstrációs kísérletekkel szemben.

NAGY TIBOR - LIKTOR DÉNES - SÁNDOR ZSOLT
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

APOLLÓNIUS FELADATOK MEGOLDÁSA

A dolgozat az Apollóniusz feladatok megoldását tárgyalja. A megoldás módjai: hasonlóság, inverzió és palarreciprocitás. A téma írásvetítő transzparensre lett feldolgozva.
A dolgozat kipróbálást nyert a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Matematika Tanszékén.

LIPTÁK KATALIN
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

DINAMIKUS ÍRÁSVETÍTŐ TRANSZPARENSEK A "TECHNIKA" TANTÁRGY ELEKTROTECHNIKAI ÓRÁKON

A szerző az írásvetítő transzparensek egyik sajátos típusának, a dinamikus írásvetítő transzparensek tervezését és kivitelezését, végezte el a technika tantárgy elektrotechnika óráihoz. Ezzel is segítve a tanulási-tanítási folyamat eredményességét, a tanuló és a tanár munkáját. A tantervi követelményekhez jól igazodó, aktuális és csomóponti témát választott a szerző.
A dolgozat tartalmazza az írásvetítő transzparens sorozat tervezésének dokumentumait, és didaktikai és tartalmi indoklását a választott témának.

SEBESTYÉN CSABA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

AZ ÁLLATOK TÁPLÁLKOZÁSA, ÉLETMÓDJA. AZ ÁLLATOK LÉGZŐSZERVEI

A szerző, a tanulási-tanítási folyamat hatékonyságának növelése érdekében írásvetítő transzparens sorozatot tervezett, kivitelezett és kipróbált a pedagógiai gyakorlatban. Hangsúlyozza, hogy az információhordozó anyagok és oktatástechnikai eszközök nem valamiféle egyedi szerepéről van szó, ugyanis a média és eszközrendszer soha nem helyettesítheti a tanárt, akinek a szervező és irányító szerepe nemcsak megmarad, hanem egyre növekszik a tanulási-tanítási folyamatban. A dolgozat tartalmazza az írásvetítő transzparens sorozat tervezésének dokumentumait: a tanulási cél meghatározását, a tananyag-elemzés és tananyagstrukturálás, a média kiválasztás menetét, az írásvetítő transzparens sorozat felhasználásának kategóriarendszerét, a tematikus tervet.

MAKÁNY GYÖRGY
Tanárképző Főiskola, Pécs

VIDEORENDSZEREK FELÉPÍTÉSE ÉS ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI ISKOLÁKBAN, KOLLÉGIUMOKBAN

Az elektronikus rendszerek közül a leglátványosabban a házi videorendszerek fejlődnek, olyannyira, hogy nincs lehetőség a felhasználás minden részletre kiterjedő elemzésére. Az eltérő szabványok sajnálatos megléte miatt nehézségekbe ütközik a meglévő berendezések bővítése is.
A dolgozat egyrészt azt a célt szolgálja, hogy a videorendszerek kialakítása az adott feladatok elvégzésére optimális módon történhessen. Másrészt egy máig kevés helyen alkalmazott területre hívjuk fel a figyelmet, a videotechnika aktív közreműködésére a kollégiumok közművelődésében. A Pécsi Tanárképző Főiskola gyakorlatát követhetőnek ítélve javasoljuk, hogy ebbe az adott kollégium stúdióiait vonjuk be.
Végül ismertetjük azt a MOBIL-VIDEO-berendezést, amelynek terveit az általánosnak vehető körulmények figyelembevételével, a konkrét berendezések jobb felhasználásának elősegítésére alakítottunk ki, a VIDEO-TDK kutatómunkája keretében.

VARGA FERENC - WÁGNER TIBOR - VÁRADY BALÁZS
Tanárképző Főiskola, Pécs

KÉPALKOTÁS VIDEO-RENDSZERREL

Filmünk képzőművészeti alaptémát dolgoz fel; Farkas László művei kapcsán általános ismereteket nyújt az objektív valóság, a művész, a művek viszonyáról. Témánk csak ürügyként szolgált a videotechnika eszközeinek kikísérletezéséhez, az alkalmazási minőségek összeépítéséhez, és ahhoz, hogy meghatározzuk azokat a maximális lehetőségeket, amelyek rendelkezésre állnak stúdiónkban a fenti gondolatok megvalósításához. Különös hangsúlyt kaptak a képalkotási lehetőségek a legegyszerűbb elemektől a bonyolult gráfok kiépítéséig. Az állóképnél az egyszerű komponálási lehetőségeket /az optikai, pszichológiai, esztétikai törvényeket/, snitteknél a folyamatokat, ezek kapcsolódásait és jelentéstartalmát vizsgáltuk. Ezen eszközökön túl a különböző forgatási helyeken megpróbáltuk mobil-stúdiónk lehetőségeit az adott körülményekhez optimálisan hozzáigazítani.
Információkat gyűjtöttünk a külföldi országokban folyó ART-kísérletek eredményeiről, ezeket csak filmkészítésünk szemléletébe építettük be.
Rövid filmünket az itt felsorolt és a későbbiekben tárgyalásra kerülő célok megvalósítására készítettük.

OKTATÓFILM

2.

RAFFA ISTVÁN-BOJER GYÖRGY
Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Budapest

SUPER 8-AS OKTATÓFILM TERVEZÉSE ÉS KÉSZÍTÉSE "FOGAZÓ ELJÁRÁSOK" CÍMŰ TÉMA TANÍTÁSÁBAN

A dolgozat foglalkozik az oktatófilm szerepével a tanítás-tanulás folyamatában és összefoglalja a Super 8-as oktatófilmek tervezésének szempontjait. A Fogazó eljárások című téma tanításában felhasználható oktatófilmhez forgatókönyvet mutat be, melynek alapján oktatófilm is készült a középfokú szakképzés igényeinek figyelembevételével.
Az oktatófilm bemutatja a különböző fogaskerékgyártási eljárásokat /profilozó, Fellow, Maag, lefejtő eljárások és fogaskerék köszörülés/, majd ezek szerszámait /tárcsamaró, ujjmaró, metszőkerék, fésűskés, lefejtőmaró, köszörűkorongok/.
A film ezután az eljárások részletes bemutatására tér ki.
A dolgozat vizsgálja az elkészült oktatófilm alkalmazásának kérdéseit a tanítási órák keretében.

SARKA LAJOS
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

OKTATÓFILM KÉSZÍTÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI KÉMIATANÍTÁSBAN

A dolgozat az irodalmi adatokra támaszkodva az oktatófilm készítésének történetével, a tanítási órán történő felhasználásának lehetőségeivel foglalkozik. Három oktatófilm forgatókönyvét tartalmazza, amelyek a kémiai reakciók két alapvető típusának, a redoxi és a savbázis reakciók fogalmának, mechanizmusának értelmezésén túl hangsúlyt fektetnek a reakciókat kísérő energiaváltozás bemutatására.

A forgatókönyvek alapján Super 8-as, színes filmek készültek. Hangosításuk mágnes hangcsík felragasztását követően történt. A három film időtartama összesen 17 perc. A felvételek Chinon 672 típusú felvevőgéppel készültek - meglehetősen hiányos technikai feltételek között.

A filmek elsősorban a 7. osztályos Redoxi reakciók és a 8. osztályos Kémiai alapfogalmak ismétlése és kiegészítése c. témák tanítása során használhatók fel: egészben vagy részletekben, új ismeret szerző, gyakorló ismétlő-rendszerező vagy akár ellenőrző órán, hanggal vagy hang nélkül.

BENDE ÁRPÁD
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

OKTATÓFILM A MATEMATIKA TANÍTÁSÁHOZ

A dolgozat célja a film létjogosultságának alátámasztása, jelentőségének kiemelése.
Az elemzés, az ebből fakadó következtetés javíthatja a magyar oktatófilm-ellátást.
Összehasonlítom a jelenlegi magyarországi és az angliai oktatófilm-ellátás helyzetét, színvonalát.
Minthogy ilyen eddig nem készült, a film témájában újat nyújt, de módszere is korszerű, mert szemlélete azonos az új tantervével.

LITOMICZKY KÁROLY - VADÁSZ TAMÁS
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Győr

OKTATÓFILM ALKALMAZÁSA A GÉPJÁRMŰKÖZLEKEDÉSI ISMERETEK CÍMŰ TANTÁRGY EGY TÉMAKÖRÉBEN

A dolgozat leírja a film tervezésének menetét, egy az animációs technikában újszerű számítógépes forgatókönyv-tervezés gyakorlati megvalósítását.
Tartalmazza a forgatás körülményeinek részletes leírását, egy tanári útmutatót és az elkészült színes S-8-as animációs filmet.

NYESŐ SZILVIA - TURI KATALIN
Óvónőképző Intézet, Sopron

KÍSÉRLET EGY MESE KÖLTŐI KÉPEINEK MEGELEVENÍTÉSÉRE

Munkánk során arra vállalkoztunk, hogy Mészöly Miklós: Vidám és szomorú című, óvodás gyerekeknek szóló meséjét mozgófilmen megjelenítsük. Ez a mese nem egy történet elmondása, hanem egy-egy érzelmi tartalmú költői kép megfogalmazása. Ezek a képek a gyermeki élet vidámságát és szomorúságát tükrözik. A filmkészítési gyakorlatok során azt a technikai megoldást kerestük, amely a legalkalmasabb e lírai képsor megfogalmazására. A téma feldolgozásához tanulmányoztuk az érzelmek lélektanát és több animációs filmgyakorlatot végeztünk. Próbálkozásainkat írtuk le dolgozatunkban. Bár a végleges film az idő rövidsége miatt nem készült el, mégis elküldjük munkánk eddigi eredményét a diákköri konferenciára, mert úgy gondoljuk, hogy az animációs gondolatsor, a megtervezett képek, a filmkészítés próbálkozásainak leírása másoknak tanulságos lehet.

FÖLDI MARGIT
Óvónőképző Intézet, Sopron

MESEI ÁTVÁLTOZÁSOK ANIMÁCIÓS FILMEN

Dolgozatomban a mese gyermeklélektani hatásával foglalkozom. "A macskacicó" című magyar népmese alapján készített animációs filmemet több alkalommal, különféle körülmények között mutattam be óvodás gyerekeknek. Megfigyeléseimet és a módszertani tanulságokat foglaltam össze dolgozatomban. Pályamunkámmal az a célom, hogy új megoldásokat keressek az óvodai irodalmi nevelés módszeres eljárásaihoz. A gyermekek belső vizualitásának fejlesztése céljából a mesemondást pergőfilmmel való szemléltetéssel kapcsoltam össze. Ennek hatását figyeltem meg és írtam le dolgozatomban. Célom volt még a rendkívül szegényes óvodai szemléltetőeszköz-állomány gazdagításához legalább egyetlen saját készítésű filmmel hozzájárulni.
Módszerem az irodalmi tájékozódás, a kiválasztott mese irodalmi, gyermeklélektani és képi elemzése, a film tervezése és elkészítése, változó körülmények közötti kipróbálása, a hatás megfigyelése és leírása volt. Dolgozatom módszertani és oktatástechnológiai jellegű, de nem nélkülözhettem irodalmi és gyermeklélektani ismereteimet sem.
Munkám eredménye: az elkészült film, amellyel közvetlenül szeretném szolgálni az óvodai irodalmi nevelés változatosabbá és hatásosabbá tételét.

NÉMETH RITA - ARANY ILDIKÓ
Óvónőképző Intézet, Sopron

VÁNDORMOTÍVUMOK EGY FRANCIA NÉPMESÉBEN

Animációs filmet készítettünk a "Mirkó királyfi és a táltos paripa" című francia népmese alapján. A mese irodalmi elemzése és képi feldolgozása során kiemeltük azokat a népmesei motívumokat, amelyek az európai népek meséire általánosan jellemzőek, emellett szerettük volna érzékeltetni nyugat-európai jellegét is. A választott mesét összehasonlítottuk a hasonló témájú magyar népmesékkel.
Vizsgálódásunk a mese kiválasztására, irodalmi hátterének tanulmányozására, az európai mesekincs vándormotívumaira terjedt ki. Önálló munkánk másik, nagyobb része a film elkészítéséhez szükséges tudnivalók megszerzése, a munka gyakorlati kivitelezése volt.
Filmünk a gyerekek között nagy érdeklődést váltott ki, az irodalmi foglalkozások módszeres eljárásait felfrissíti ez a technikai megoldás. Tájékozódásunk alapjan úgy látjuk, hogy az óvodai oktató-nevelő munka egyik alapelveként hangoztatjuk a szemléletesség elvét, a gyermekek életkori jellemzőihez való alkalmazkodást; ez azonban nagyon gyéren, rossz hatásfokkal valósul meg a jó szemléltetőeszközök hiányában.
Kodály Zoltán írja: "az óvodát a ritmus birodalmává kellene tenni." Megfigyelésünk szerint: a r i t m u s és a l á t v á n y birodalmává.

HARTAI LÁSZLÓ
Tanítóképző Főiskola, Jászberény

HOGYAN FEJLESZTI A FÉNYKÉPEZÉS A 6-10 ÉVES KORÚ GYEREKEK LÁTÁSMÓDJÁT?

A dolgozat egy kísérletet tartalmaz. 8-10 éves gyerekek fényképeket készítettek szabadon választott és meghatározott témákról. A felvételek elkészítése után azokat ki is nagyították. Az ehhez szükséges technikai ismereteket egy előzetes megbeszélésen kapták meg.
A dolgozat elemzi a tanulók által készített fényképeket, valamint ezzel összhangban a nagyítás során elhangzott megnyilatkozásaikat. Emellett számszerű kimutatást ad a fényképekről.
Az utolsó rész néhány javaslatot tartalmaz a fotó általános iskolai felhasználásáról.

HUTFLESZ MIHÁLY - KOLOSZÁR TAMÁS - ÓDOR IMRE
Tanárképző Főiskola, Szombathely

KÍSÉRLET A REKLÁMFILM SZEMIOTIKAI ELEMZÉSÉRE

A hallgatói téma az egy féléves kommunikációelméleti stúdium egyik egységéhez készítette a filmet azzal a céllal, hogy a szaktanári előadást szemléltesse, illetve összefoglalja. Az anyag az osztrák televízió színes reklámműsoraiból való, középpontjában a Lada-Tajga személygépkocsit hirdető 17 másodperces film ismertetése, illetve elemzése áll. Ehhez kapcsolódik a szemiotika területeinek és alapfogalmainak szemléltetése Kelemen János felosztása szerint, Peirce trichotómiarendszerének a felvázolása, valamint a jelrendszerek funkciójának a tömegkommunikációs eszközökben való áttekintése. A film nem vállalkozik a szemiotikával kapcsolatos különböző álláspontok elemzésére, a viták eldöntésére, célja az oktatásnak audiovizuális eszközök segítségével való hatékonyabbá tétele. A 15 oldalas írásos melléklet utal a szemiotika területén jelentkező néhány problémára és áttekintést ad /Sztyepanov alapján/ a mai szemiotikai irányzatokról.

SZALAI BÁLINT
BM. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest

A HELYSZÍNRAJZ KÉSZÍTÉSE

A mű szerzője által készített film, egy 16 mm-es, színes hangosfilm, amely a téma jellegénél fogva részben animációs megoldással készült. Jelentősége elsősorban ott van, hogy a rajzot, az animációt még kevés területen vonták be az oktatástechnikába, holott a szemléltetésben szinte korlátlan lehetőségei vannak.
Az audiovizuális szemléltetés célja, olyan élethű képi megjelenítésen keresztül bemutatni a büntetőeljárásban kiemelt jelentőségű szemle rögzítési módszerét, a helyszínrajzot, amely összefüggésben van a leírással és a fényképmelléklettel is.
A szemle rögzítési módszereinél a gyakorlatban a legtöbb problémát a helyszínrajz - és ezen belül - a részletekbe menő ábrázolás, majd ennek a szöveget pótló rögzítése adja. A film a főiskolai hallgatóknak és a gyakorlati szakembereknek egyaránt a megtörtént események ábrázolásával és ezeknek rajzon történő rögzítésével szemléltető példát nyújt. A film azzal éri el célját a szemléltetésben, hogy nemcsak a hallgatók képzéséhez, hanem a gyakorlatban dolgozók továbbképzéséhez, ismereteik fejlesztéséhez nyújt segítséget. A végső cél, olyan helyszínrajzok elkészítésének a bemutatása, amelyek a Magyar Népköztársaság bíróságai számára megkönnyítik az ítélkezést.

VINCZE IMRE - CSIKI JÓZSEF
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

ÓVÓHELY ALAPGÖDÖR ROBBANTÁS CÍMŰ OKTATÓ MÓDSZERTANI PROGRAM

A robbantás kiképzés egy adott foglalkozásán keresztül a program útmutatást ad:

a/ A szakaszparancsnok tervező-, szervező-, feladatvégrehajtást irányító munkájának folyamatáról;

b/ a szakaszparancsnok által megtartandó rajparancsnoki eligazításról, a menetparancs kiadásáról, a foglalkozáselőtti eligazításról;

c/ a foglalkozáshoz szükséges okmányok elkészítéséről;

d/ a konkrét robbantási feladat végrehajtásának minden mozzanatáról, azok szabályos végrehajtásának módjáról, mikéntjéről.

HANGOSÍTOTT DIASOROZAT

3.

TÓTH LAJOS
BM Rendőrtiszti Főiskola, Budapest

A FELISMERÉSRE BEMUTATÁS TAKTIKÁJA

A dolgozat bemutatja a felismerésre bemutatást mint bizonyítási eszközt és annak alkalmazási területeit. Különös hangsúlyt ad az élő személyek, valamint a holttestek felismertetése. A felismerésre bemutatás egy speciális fajtájával, a fénykép albumokból történő felismerésre bemutatással mint a felderítés és a forró nyomon üldözés nélkülözhetetlen taktikájával jelentőségének megfelelően foglalkozik. A dolgozat kiemeli a nyomozások során leggyakrabban előforduló hibákat és azokat a negatív körülményeket, amelyek törvénytelenségekhez vezethetnek, illetve a bizonyító erőt leronthatják. A mű részletesen taglalja a vizuális bemutatás újnak mondható taktikai módszereit és a hangazonosítást.
A hangosított diasorozat segítséget nyújt az audiovizuális oktatás keretében, hogy a hallgatók az elméletben elsajátított anyagot már tanulmányaik során a gyakorlati munkában előforduló helyzetekre alkalmazhassák. Szemléltetés útján mutatja be a helyes taktika alkalmazását, a lebonyolítás módját, rámutatva a hibákra, melyeket láttatva későbbi előfordulási lehetőségeit szünteti meg.

KOVÁCS ISTVÁN
Tanítóképző Főiskola, Jászberény

HANGOSÍTOTT DIASOROZAT KÉSZÍTÉSE NÉPMŰVÉSZETI TÉMÁHOZ

A hangosított diasorozat házi elkészítésének szükségessége. Az elkészítés során figyelembe veendő pszichológiai, pedagógiai, tantárgypedagógiai, szaktárgyi és audiovizuális törvényszerűségek összefoglalása.
A hangosított diasorozat témája: A jászsági suba.
Összeállítása rajz órákon, illetve szakkörökben való felhasználásra történt. Ezért kiemelve tárgyalom - a konkrét téma vonatkozásában - a rajz-tantárgypedagógiai, népművészeti törvényszerűségeket.
A téma egészéből adódóan pedig az audiovizuális tényezőket vizsgáltam.

KARÁNÉ KARA ROZÁLIA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

DAIDALOSZ ÉS IKAROSZ /HANGOSÍTOTT DIASOR/

Daidalosz és Ikarosz saját készítésű szárnyakon elmenekül Minom király fogságából. Ikarosz megfeledkezik apja intelmeiről és túl közel repül a naphoz. A szárnyakat összefogó viasz megolvad, s Ikarosz a tengerbe zuhan. Partra vetődő holttestét Daidalosz eltemeti, majd folytatja útját. Sziciliában telepedik le, munkáival megbecsülést szerez, de bánatát nem csillapítja semmi.

E cselekmény hangosított diasorral történő bemutatása. A kapcsolódó tananyag elemzése és célrendszere a bemutatás előnyei, tapasztalatai.
A kipróbálás eredményei.

SZABÓ VIOLA - ZSIRAI KATALIN
Tanárképző Főiskola, Szombathely

A MAGYAR TANÁCSKÖZTÁRSASÁG KORA /HANGOSÍTOTT DIASOROZAT/

A dolgozat dokumentum-bázisa nagy. A válogatás fő szempontja a Tanácsköztársaság kori képzőművészeten belül a plakátművészet, valamint a sajtó, az irodalom és a zene anyaga volt.
A dolgozat készítői fontosnak tartották a korhoz kapcsolódó helytörténeti anyag elemzését is.
Azért választottuk a plakátművészet, a sajtó, az irodalom és a zene anyagát, mert ezek a közlésmódok gyorsan reagáltak az eseményekre, erősen tükrözték az érzelmeket.
Gyűjtőmunkánkat könyvtárakban, a pécsi Uitz Béla Múzeumban, a szombathelyi Forradalmi Múzeumban, a Párttörténeti Intézetben, a szombathelyi Megyei Levéltárban végeztük.
Elképzelésünk, hogy ez a feldolgozás egy folyamat része lehetne, amely a magyar és az egyetemes történelem forradalmait fogná egységes keretbe /pl. az angol, a francia, az oroszországi forradalmakat/.

KÖVESDI ÉVA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A HANGOSÍTOTT DIASOR FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI ÉS MÓDJAI EGY ADOTT TANANYAGEGYSÉGEN BELÜL - AZ IGAZI VISSZAHATÓ IGÉK - AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI OROSZ NYELVI OKTATÁS FOLYAMÁN

1. Az igazi visszaható igék fogalmának kialakítása.
   Jellemzői.
2. Jelen idő.
   Ragozás bemutatása I. és II. ragozású igéken.
   Szabályalkotás.
3. Múlt idő.
   Ragozás bemutatása I. és II. ragozású igéken.
   Szabályalkotás.
4. Jövő idő.
   Ragozás bemutatása I. és II. ragozású igéken.
   Szabályalkotás.

NEDVIG ZSUZSANNA - SZUKICS MARIANNA
Tanárképző Főiskola, Szombathely

MAGYARORSZÁG KÖNYVTÁRI HÁLÓZATA /HANGOSÍTOTT DIASOROZAT/

A program 3 részből áll:
1. A témát teljes egészében felölelő szakanyag
2. A diasorozat forgatókönyve
3. Kép- és hanganyag

Diasorozatunk a magyar könyvtári hálózatot mutatja be, különös tekintettel a tanácsi irányítású közművelődési könyvtári hálózatra.

A program felépítése:

I. A könyvtárról általában, feladata és funkciói.

II.1. A nemzeti könyvtár.
   2. A szakkönyvtárak.
   3. Felsőoktatási és iskolai könyvtárak.
   4. Közművelődési könyvtári hálózat:
      a/ Szakszervezeti könyvtárak.
      b/ Tanácsi irányítású könyvtárak
         - megyei
         - járási-városi } hálózat
         - községi

Különös gondot fordítottunk arra, hogy programunkban ismertessük a könyvtárak közművelődési tevékenységét is.

PALÁGYI ÁRPÁD
Tanárképző Főiskola, Szombathely

LEVÉLTÁRI SZERVEZET MAGYARORSZÁGON

A hangosított diasor /27 percben és közel 90 diával/ megpróbálja felvázolni a levéltári rendszert.
Típusonként néhány jellegzetes intézményt mutat be.
Az összeállítás ismerteti levéltáraink építészeti adottságait, történetét, valamint tevékenységét, különösen annak közművelődési vonatkozásait.
A dolgozat részei: - 27 perces hanganyag / 88 diával/,
- forgatókönyv,
- szakanyag.

A hangosított diaprogram bemutatja a levéltárak, valamint a levéltári anyag fogalmával kapcsolatos ismereteket, a levéltárak feladatait, a levéltárakra vonatkozó legfontosabb jogszabályokat. Foglalkozik a levéltári rendszer irányításával, szervezeti felépítésével, közművelődési tevékenységével, a levéltártípusok bemutatásával /országos gyűjtőkörű levéltárak, tanácsi levéltárak, szaklevéltárak, fióklevéltárak/.
A diaprogram időbeli behatároltsága miatt az egész levéltári szervezet nem kerülhetett bemutatásra; típusonként mutatok be néhány jellegzetes intézményt. Az ismeretközlés kétcsatornás: a szöveg az ismereteket, a diaképek az épületet és a tevékenység területeit közlik.
Az anyag BCO 109-es oktatógépre, szinkronizátor és diavetítő csatlakozásra, illetve kézi vezérléssel magnetofon —diavetítő rendszerre készült.

WINKLER CSABA
Tanárképző Főiskola, Szombathely

MAGYARORSZÁG SZÍNHÁZI RENDSZERE

A dolgozat a magyar színházi rendszer irányításával, tevékenységével, az egyes önálló intézmények működési jellegzetességeivel ismertet meg. A dolgozat 3 részből áll: hangosított diaprogram, forgatókönyv, szakanyag.
A diaprogram tartalmazza azokat az ismereteket, amelyek a közművelődés intézményrendszere tárgy keretében a színházi rendszer bemutatásához szükségesek. Felépítése a következő;

I. A színházművészet társadalmi feladata.
II. A színház fogalma: az önálló intézmények működése, a rendszer irányítása, az intézmények vezetése, a tevékenységet segítő intézmények bemutatása.
III. A rendszer budapesti és vidéki intézményeinek bemutatása.

A program magnetofon, szinkronizátor, 2 diavetítő csatlakozásra készült. A diaprogram időbeli behatároltsága miatt csak a leglényegesebb ismeretek hangzanak el az intézmények tevékenységéről. A bővebb ismereteket a szakanyag közli.
A dolgozat a közművelődési szakemberképzésben oktatott <u>közművelődési intézményrendszer</u> című tárgy egy órájának feldolgozása.

VARGA GABRIELLA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

ISMERKEDJÜNK A ZENEKARRAL /HANGOSÍTOTT DIASOROZAT/

A szerző célja, hogy a hangosított diasorozat felhasználásával, annak irányítási funkciójával az önállóan gondolkodó, önállóan felismerő személyiség kibontakozását segítse. A hanganyagot és a diaképeket adott szempontok szerint válogatja - tanulási cél, tananyagstrukturálás, média és módszerkiválasztás - ezáltal a tanuló figyelme irányított. Ehhez hozzájárul még a zenei élmény is; a dallam harmónia memorizálása fejleszti az emlékezőképességet.
Az információhordozó anyag tervszerűen, pedagógiai kapcsolatai, tartalmi összefüggéseinek logikája szerint kerül felhasználásra a tanulási-tanítási folyamatban.

TÓTH SÁNDORNÉ
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

UTAZÁS A SZIMFÓNIKUS MESE VILÁGÁBAN /HANGOSÍTOTT DIASOROZAT/

A hangosított diasorozat a személyiség harmonikus fejlődését kívánja szolgálni. A vizuális élményt auditív hatásokkal kiegészítve a tanuló teljesebb érzelmi képet kap a szimfonikus mesék világáról.
A szerző célja, hogy a művészet átéléséhez a műalkotás hatásának, emberformáló erejének kiformálásához, a művészet sajátos nyelvének megértéséhez feltétlenül szükség van bizonyos ismeretekre, s ehhez járul hozzá a hangosított diasorozat felhasználásával. A szerző hangsúlyozza, hogy a kidolgozott médiatípus csak alapot ad a tanári tervezőmunkához, de nem helyettesítheti azt. A tanulási-tanítási folyamat továbbra is alkotó tevékenység marad.

TECHNIKA AZ OKTATÁSBAN
OKTATÓGÉP

4.

BÍRÓ TIBOR
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

A SZEMLÉLTETÉS FEJLŐDÉSE AZ AUDIOVIZUÁLIS TECHNIKA MEGJELENÉSÉTŐL NAPJAINKIG

A dolgozat bevezetőjében a szemléltetés fogalmát, bevezetésének körülményeit tárgyaljuk.
Az AV technika bevezetésére a film oktatásba való bevonulása nagy hatással volt.
Ugyancsak meggyorsította a folyamatot a katonai kiképzésben alkalmazott modern módszerek elterjedése az iskolai oktatásban.
Hazai és nemzetközi áttekintést adunk az AV technika mai helyzetéről és távlatairól.
Külön fejezetben foglalkozunk az általános iskolában felhasznált szemléltetőanyagokkal, különös tekintettel az OOK szerepére az anyagok elkészítésénél és forgalmazásánál.
Felmérést végeztünk különböző általános iskolák nevelőivel, az általános iskolák mai oktatástechnikai helyzetéről, a tapasztalatokról.

SZABÓ MÁRIA ÉS TÁRSAI
Pollack Mihály Műszaki Főiskola, Pécs

A TANÁRI MAGYARÁZAT

A dolgozat empirikus kutatás alapján tárja fel a jó tanári magyarázat kritériumait. A tapasztalati anyagot szakközépiskolások számára megtartott és videoszalagra rögzített mikrotanítások szolgáltatták. A dolgozat szerzői megállapításaikat általános érvényű megfogalmazásban adják, de ezeket helyenként konkrét példákkal is alátámasztják. Megjelölik a tudományos diákköri munka további feladatait, mert ez a pályamű csak egy eddig elkészült eleme a több évre tervezett tevékenységnek.

KISS ANDRÁS - TÓTH JULIANNA
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

MODERN TECHNIKÁK ALKALMAZÁSA A TANÍTÁSI ÓRÁRA VALÓ FELKÉSZÜLÉSHEZ

Dolgozatunkat a pedagógusképző intézet hallgatói és a kezdő pedagógusok számára készítettük a matematika tanításához.

"Tágabb értelemben" vett programozással próbálunk segítséget nyújtani a tanmenetkészítéshez, a részegységek, témakörök kidolgozásához, ciklusok megtervezéséhez, az órára való felkészüléshez, s annak tanításához is. A "tágabb értelemben" vett programozásunk technikáit a számítógépes technikából vettük, s ezek pedagógiai adaptációit alkalmaztuk. Ezeket az eszközöket az alsó tagozatos matematika tanításból vett példákkal szemléltettük. Az eszközök használatának előnyei: áttekinthető, szemléletes, kényszerítő erőként hat a kapcsolatok konkrét látására, a pedagógus alapos felkészülésére, minden egyes gondolati egység számbavételére.

A dolgozatban ismertetett technikák alkalmazásával biztosítva lenne a pedagógus alapos felkészülése, a korszerű óravezetés, s ezáltal a tanulók matematikai tudása is megalapozottabbá, sokoldalúbbá, komplexebbé válhatna.

BOGÁRDI BÉLA
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

A BCO-02 MAGNOCORR KOLLEKTÍV OKTATÓGÉP ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI

A BCO-02 MAGNOCORR kollektív oktatógép, műszaki paramétereiből kiindulva próbáltam a gépre készíthető programok egy-egy jellegzetes típusát elkészíteni és azt elemezni. Így állítottam össze az egysebességes eljárással készült szemléltetés módszere című elágazásos, a FACIT 1110-es című kétsebességes elágazásos és az OKTATÁSELMÉLET törzsanyagából készült egysebességes lineáris programokat. A dolgozat forgatókönyvrészleteket tartalmaz mellékletként, amelyek jól tükrözik az elméleti megállapításokat.
A cél egy összefoglaló jellegű tanulmány elkészítése volt, amely egyrészt felhasználható az oktatásban, másrészt segítheti az oktatógép széleskörű felhasználását.

LŐRINCZ MIKLÓS
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

A FEGYVERZETTECHNIKA ALAPFOGALMAI

Bevezetést ad a hallgatóknak a fegyverzettechnika tantárgy alapfogalmaiba. Ismerteti a lövés jelenségét, a röppálya elemeit. Átfogó képet ad a lövészfegyverek /kézi lőfegyverek/ szerkezetéről, működésükről. Ismerteti a hozzájuk rendszeresített lőszereket is. A dolgozathoz egy feladatlap is tartozik, amellyel az önkonzultáció hatékonyságát mérem és következtetéseket vonhatok le a program használhatóságára vonatkozóan.

ILLÉS ZSOLT
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

TÜZÉR LÖVÉSSZAKI GYAKORLÁSOK ÉLETHŰBBÉ TÉTELE OKTATÁSTECHNIKAI BERENDEZÉS SEGÍTSÉGÉVEL

A tüzér lövéstannak a tüzér tisztképzésben központi szerepe van. Ezért fokozott hangsúlyt kell fordítani a lövéstan foglalkozásaira. Új módszereket, eljárásokat kell kidolgozni, hogy a foglalkozások minél hatékonyabbak legyenek.
E cél megvalósítása érdekében létrehoztam egy olyan oktatástechnikai eszközt, amelyet vetített tüzér lőtérnek neveztem /VTL/. Ennek segítségével a lövésszaki gyakorlásokat élethűbbé, változatosabbá lehet tenni. Azért van szükség a gyakorló foglalkozásokra, hogy a belövési eljárásokat, a tűzfeladatok végrehajtását megismerjük. Ezzel elérjük azt, hogy a vizsga-eleslövészeteken minél kevesebb lőszert használunk fel az anyagtakarékosság megvalósítása érdekében.
Az ily módon lefolytatott foglalkozások hatékonysága megnőtt, tartalmi színvonala magasabb lett.

BORBÉLY BÉLA
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

TŰZÉRSÉGI LŐSZEREK SZERKEZETTANA ÉS KEZELÉSE

Ismeretszerző, önkonzultációs ellenőrző program, amelyet gyakorló feladattal kombináltam. A gyakorló feladat szerkezetileg szervesen illeszkedik a programba. Gyakorlatilag különálló rész.
E "kombinált" program képes folyamatosan ismereteket közölni, az ismereteket gyakorlatban alkalmazni, ellenőrizni, értékelni. Tehát ismeretalkalmazási szint is mérhető vele.
Nagy előnye, hogy képes biztonságosan gyakoroltatni, éles technikai eszközök nélkül.
Hat fő részből áll, egy fő rész felépítése:

ismeretek közlése → ellenőrző feladat →
→ gyakoroltató feladat
kisegítő gyakoroltató feladat } → ismeretek közlése.

CSIZMADIA GÉZA
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

A 122 MM-ES 38/68 M TARACK ZÁRSZERKEZETÉNEK ÉS IRÁNYZÉKÁNAK ALEGYSÉGSZINTŰ TECHNIKAI ELLENŐRZÉSE

Ismeretszerző, ismeretrendszerező program tantermi oktatóberendezésre /TOB/, amelynek célja a kétórás foglalkozás alatt elérni az 'alkalmazás külső algoritmus alapján' szintet. A program tartalmazza a technikai ismeretek rendszerezését és visszacsatolását is /pl. reteges falitáblák, gyakorló és makett szerkezetek, mozgófilm/.
A program a 122 mm-es tarack irányzékának és zárszerkezetének szét- meg összeszerelését és karbantartását tárgyalja két fő kérdésben, színes diaképek felhasználásával. A program a műveleteket részmozzanatokra bontja le. Egy három perces színes mozgófilm pedig folyamatában a követelményszintet mutatja be.

OKTATÓCSOMAG

5.

SZABÓ ILDIKÓ - HADNAGY MÁRIA
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A 2. OSZTÁLYOS KÖRNYEZETISMERET A KÖZLEKEDÉS CÍMŰ TÉMAKÖRÉNEK TANÍTÁSA

Oktatócsomagunkat az általános iskola 2. osztályának környezetismeret tantárgyában állítottuk össze. A közlekedés című témakörhöz készített információhordozók felhasználásáról írtunk.
Témaválasztásunk indoklása után oktatócsomagunk tartalmazza a feldolgozandó tananyagot. Az általános iskolai nevelés és oktatás tervében megjelöltek szerint. A feldolgozandó tananyag ismertetésében az olvasó számára könnyebbé válik a cél- és feladatrendszer megértése, mely a tananyagot az egyes órákra felbontva tartalmazza. A kidolgozott cél- és feladatrendszerből kiindulva készítettük el a tananyag részletezését, mely már az óravázlatokra utaló bizonyos elemeket is tartalmaz.

Az óravázlatok utáni médiák jegyzékében az olvasó összegyűjtve láthatja az összes információhordozót /diapozitívek, transzparensek, fotók, hangosított diasor, magnófelvételek, képmagnófelvétel./.

A médiák felhasználását indokoljuk is, hogy érthető legyen, miért és hol használjuk fel ezeket.

A mellékletekkel az oktatócsomag írásbeli részét kívánjuk teljessé tenni.

KOLLÁR ÁGNES
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

JELZŐK

A dolgozat tartalmazza az oktatócsomag-tervezés valamennyi fázisát. Így a szerző elvégzi a célok elemzését, a tananyag strukturálását: a tananyagot ismeretelemekre bontja, a célkitűzések /mérhető célok/ alapján elkészíti az ismeretelemek elsajátítási szint szerinti besorolását /kétdimenziós célanalízis/, meghatározza az ismeretelemek közötti összefüggéseket, azok egymásra épülését /rendszergráf/. Kiválasztja a célkitűzéseknek megfelelő médiumokat, elkészíti azok forgatókönyvét és magukat a médiumokat is.
Mérőlapokat készít az előismeretek és a mérhető célok elérésének megállapításához. A "Tématerv"-ben összefoglalja a vizsgálat eredményeit és javaslatot tesz a téma tanítási órákon történő feldolgozásának rendjére.

A szerző munkájával nem csupán a nyelvtan oktatásában felmerülő problémák megoldására törekszik, hanem célja az anyanyelv megszerettetése is. Ehhez segítségül hívja a magyar irodalmat.

A munkához 16 lapból álló írásvetítő transzparens sorozat, 27 képes diasorozat, 6 képes hangosított diasorozat, hangfelvétel és 23 részből álló applikációs készlet is készült.

RÁKOSI JÁNOSNÉ - HARASZTOSI VIOLA - LESTÁR ERZSÉBET
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

AZ "i" JELÖLÉSE ÉS RÖVIDÍTÉSEK

A szerzők célja az oktatástechnológiai eljárások minél sokrétűbb felhasználása az ismeretszerzés, az alkalmazás, az ellenőrzés fázisában, annak érdekében, hogy a tanulók rövidebb idő alatt sokrétűbb képzésben részesüljenek, hogy segítsék a tananyagelsajátítás optimalizálását.
A választott téma igényli a sokoldalú bemutatást, s ilyen komplex megközelítés nélkül nem dolgozható fel eredményesen.
A dolgozat tartalmazza az oktatócsomag tervezés dokumentumait /tanulási cél, tananyagelemzés és strukturálás, médiakiválasztás, tematikus terv/, az oktatócsomag elemeit és a kipróbálás dokumentumait.

DÖMÖTÖR ERZSÉBET
Tanárképző Főiskola, Szombathely

EGY TEMATIKUS EGYSÉG TERVEZÉSE ÉS FELDOLGOZÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 7. OSZTÁLYÁBAN OROSZ NYELVBŐL

Az oktatócsomag az orosz nyelvből feldolgozandó 7. osztályos témakörök egyikéhez "Az évszakok"-hoz készült. Nyelvtani anyagként a sorszámnevek megtanítása szerepel tíztől harmincig.

Dolgozatomban ismertetem az oktatócsomag célrendszerét, a benne feldolgozott témát. Közlöm a téma feldolgozásának tervét, amelyhez tanmenetet és óravázlatokat is készítettem. Mellékletként tartalmaz még a dolgozat ellenőrző feladatlapokat, írásvetítő transzparensek anyagát, verseket, dalokat, találós kérdéseket.

Az új szavak tanítását audio-orális eljárással, hangosított diasorozat felhasználásával terveztem.
"Az év, az évszakok, a hónapok, az időjárás" című témában a tanulók teljesítményének mérhető területeit a következőkben határoztam meg:

1. lexikai ismeretek: a témához tartozó új szavak elsajátítása és alkalmazása egyszerű beszélgetésekben, képleírásnál;
2. nyelvi készségek: hallás utáni megértés, beszéd- és olvasási készség;
3. grammatikai ismeretek: sorszámnevek képzése és használata, igeragozás, kérdésalkotás, főnév és sorszámnév egyeztetése.

A cél: a témának legjobban megfelelő információhordozók felhasználásával az anyag minél mélyebb elsajátítása.

NÉMETH LAJOS - MOLNÁR KATALIN
Tanárképző Főiskola, Szombathely

A PITAGORASZ TÉTEL TANÍTÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

Az általános iskolai matematikaoktatáshoz készült oktatócsomag több oldalról közelíti meg és teszi érthetővé a tanulók számára a Pitagorasz-tételt.

Dolgozatunkban olyan témát választottunk, amelynek tanítása nekünk és társainknak is problémát okozott.
A Pitagorasz-tétel feldolgozásához szükség van a sokoldalú, komplex bemutatásra.

Segédeszköznek írásvetítő transzparenseket, hangfelvételt, feladatsort készítettünk. Az oktatócsomagunk szervesen kapcsolódik a 8. osztályos ideiglenes matematika tankönyvhöz.

Már az eddigi gyakorlatunk során is nagy hasznát vettük az írásvetítő transzparenseknek. Az a tapasztalatunk, hogy a már nagyobb gyakorlattal rendelkező kollégáink is szívesen fogadnák, mert ezek használata időt takarít meg számukra. A pályamunka értékét növelik a tudománytörténeti vonatkozások.

SCHADENBERGER ENDRE
Tanárképző Főiskola, Pécs

A HELY ÉS A MOZGÁS VISZONYLAGOS. AZ INERCIARENDSZER ALAPGONDOLATA

Az új fizika tanterv az általános iskola 8. osztályos tanulói számára tananyagként jelölte meg a hely és a mozgás viszonylagosságának vizsgálatát, továbbá az inerciarendszer fogalmának kialakítását.
Az oktatócsomag e két tanítási egység feldolgozását tartalmazza korszerű eszközök felhasználásával a hatékonyabb, eredményesebb tanítási-tanulási folyamat megvalósításának elősegítésére.

A feldolgozásban szerepel a témaválasztás menete, a célrendszer, megtalálható az ellenőrzéshez és gyakorláshoz használt háromféle feladatlap, ezenkívül közöltem a kipróbálás menetét és eredményeit, hozzáfűzve a szerzett tapasztalatokat.

Az oktatócsomag célja bebizonyítani azt, hogy megfelelő módszerek és szemléltető eszközök segítségével nagyobb hatásfokot érhetünk el a tanítási-tanulási folyamatban.

VÁRADI ÁGNES
Tanárképző Főiskola, Pécs

SZILÁRD TESTEK, FOLYADÉKOK ÉS GÁZOK HŐTÁGULÁSA

Oktatócsomagom témája a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulásának vizsgálata, melyet az új tanterv alapján a hatodik osztályban tanítunk. Az ismeretanyag átadásában - a tantárgy sajátosságait figyelembevéve - a kísérleti eszközök mellett multimédia rendszert is alkalmaztam. Részletesen kidolgozott, illusztrációkkal ellátott feladatlapokat szerkesztettem.
Ennek a hagyományos témának a tanítását igyekeztem korszerű módszerek és eszközök segítségével hatékonyabbá tenni, de megfelelő teret nyújtottam a hagyományos taneszközöknek is.

FERKOVICS ANIKÓ
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

OKTATÓCSOMAG KÉSZÍTÉSE A 7. OSZTÁLYOS REDOXI REAKCIÓK TÉMAKÖRÉHEZ

A hazai oktatócsomagkészítés rövid, de mozgalmas múltra visszatekintő története, eredménye inspirációja alapján készült a dolgozat és az oktatócsomag.

Az írásos anyag a választott témakör /a 7. osztályos Kémiai reakciók témaköre/ részletes elemzése - a gráf-mátrix-elmélet apparátusának felhasználása alapján - gondosan kidolgozott tématervet tartalmaz, amellyel szerves egységben készültek a feladatlapok és a média.

Az oktatócsomag olyan komplex oktatási-nevelési-képzési segédanyag, amely a tanárjelöltek, gyakorló kémiatanárok számára jól hasznosítható a témakör tanítási célrendszerének megvalósításában.

KOLLÁTH ERZSÉBET
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

AFRIKA

A szerző célja a tanuló és a tanár közös munkájának segítése, a tanulási-tanítási folyamat eredményességének növelése az oktatócsomag segítségével. Továbbá, hogy az oktatócsomag felhasználásával a tanulók ne kényszerűen elsajátítandó információözönnek érezzék a tanterv követelményeiben előírt ismereteket, hanem önmaguk is átéljék a megismerés felemelő érzését és lássák mindennapi jelentőségét. Az oktatócsomag jól tükrözi a tervezés fázisainak egymásraépültségét, piramis-struktúráját, a médiatípusok adott rendszerének érvényesülését, az oktatástechnológiai eljárások konkrét alkalmazását a pedagógiai gyakorlatban.

TÖRÖK ISTVÁNNÉ - TÖRÖK ISTVÁN
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A PAPÍRGYÁRTÁS /OKTATÓCSOMAG AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 5. OSZTÁLYOS TECHNIKA TANTÁRGYHOZ/

Az oktatócsomag tanári használatra készült, adaptált anyag. Az 5. osztály Technika tantárgy tantervi anyagának megfelelően dolgozza fel "A papírgyártás" témakört. Történeti áttekintéssel kezdve, a papírfajtákon keresztül ismerteti a gyártás folyamatát, a termékek felhasználhatóságát. Változatos, gazdag a médiarendszere /IV. transzparens, gyűjtemények, kísérletleírások, HD/. Az oktatócsomag kipróbálást nyert, a kipróbálás eredményeit értékeltük.

MARÓTI PÁLNÉ /BÖRÖNTE KATALIN/
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A FA ÉS MEGMUNKÁLÁSÁNAK ESZKÖZEI

A szerző "A fa és megmunkálásának eszközei" témakör oktatástechnológiai feldolgozásával a 6. osztályos gyakorlati foglalkozás tanításához kíván segítséget adni.

A dolgozat tartalmazza az oktatócsomag tervezésének megfelelő szakaszait. Így az általános célokból kifejthető, mérhető célokat, az ismeretanyag elemekre bontását, azok elsajátítási szintek szerinti besorolását és a rendszergráfot. Továbbá a médiumok kiválasztását, azok terveit és a kivitelezett médiumokat. Mégpedig 3 db hangosított diasorozatot 9, 8 és 11 képpel. 14 lapból álló írásvetítő transzparens sorozatot, hozzá szövegmelléklettel. Az előismeretek mérésére szolgáló "Előteszt"-et, valamint a mérhető célok elérését vizsgáló "Utóteszt"-et.

Mindezekkel az anyagokkal és a dolgozatomban ismertett nevelői eljárással szeretné a szerző a gyakorlati foglalkozás óráit még közelebb vinni a mindennapos tevékenységhez.

GŐSI ILDIKÓ - NAGY JÓZSEF
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A KISLABDAHAJÍTÁS - KORSZERŰ MÓDON /OKTATÓCSOMAG/

Dolgozatunkban az oktatócsomag felhasználásának lehetőségeit vizsgáljuk a főiskolai testnevelés-tanításban, ezen belül a kislabdahajítás oktatásában.

Az oktatócsomag mind az elméleti, mind a gyakorlati ismeretanyag elsajátításához segítséget nyújt.

Dolgozatunkban oktatócsomag segítségével dolgoztuk fel azt a szükséges ismeretmennyiséget, ami egy alsó tagozatos pedagógusnak kell ahhoz, hogy a testnevelés tanításával szemben támasztott követelményeknek eleget tudjon tenni.

Dolgozatunkkal azt szeretnénk bebizonyítani, hogy az oktatástechnikai eszközök a testnevelés tanításában is felhasználhatók, s nagymértékben elő is segítik e tárgy oktatásának hatékonyabbá tételét.

WENCZEL MARIANNA
Tanárképző Főiskola, Pécs

A GÉPKOCSI FEJLŐDÉSE

Az oktatástechnikai, vagy más néven audio-vizuális technikai eszközöket már régóta alkalmazzák az oktatásban. Az oktatócsomag alkalmazása nem fényűzés, a gyerekek elkápráztatása. Mindig az adott célok eléréséhez legmegfelelőbb taneszközöket alkalmazzák. Ez nem csak a hatékonyságra, hanem a gadaságosságra is vonatkozik.
Oktatócsomagom fő részei:
1. Az oktatócsomag fogalma, jellemzői.
2. A célrendszer felépítése.
3. A felhasználadó eszközök rövid ismertetése, tulajdonságaik.
4. A foglalkozás felépítése.
Ez az oktatócsomag önmagában nem alkalmazható eredményesen, mivel egy szervesen felépített nagy téma része. Szakdolgozatomban 7-8. osztályosoknak egy éves szakköri programot állítok össze. A szakkör célja egy Gokart összeszerelése. Az első foglalkozás anyagához készítettem segédanyagnak ezt az oktatócsomagot.

DERVARICS FERENC - FARKAS ATTILA
Kossuth Lajos Katonai Főiskola, Szentendre

OKTATÓCSOMAG A HONVÉDELMI ISMERETEK TEREPTAN ANYAGRÉSZÉNEK OKTATÁSÁHOZ

Az anyagot három óra keretében dolgoztuk fel.
Az első órában a terep elemei, a tereptárgyak szerepelnek. Hangos dia tartalmazza a terep formáit, a domborzati idomokat, azok előforduló helyeit, a tereptárgyakat, azok formáit és a terképjeleket. A domborzati idomokat, lejtő-típusokat, alkotó elemeit írásvetítő transzparens segítségével mutatjuk be.
A második órában a tájékozódás formáit, az azimut fogalmát, a tájékozódás eszközeit, a tájolót, annak részeit, a világtájak természeti jelenségek alapján való meghatározását tárgyalja. A tájoló és a térkép derékszögű koordináta rendszerének használata írásvetítő transzparensen. Tájoló használata terepen /színes film./.
A harmadik órában ellenőrző és gyakorló foglalkozás, feladatlap kitöltése következik.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I.

6.

MOLNÁRNÉ KÁLLAI MÁRIA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI AZ ANYANYELVI ÓRÁKON

A dolgozat célja bebizonyítani azt, hogy a nevelési feladatok felismerése és megvalósítása látszólag nehéz. A tananyagban való elmélyülés hozzásegít ahhoz, hogy megtaláljuk az órák anyagában rejlő nevelési lehetőségeket.

A 8. osztályos Emlékezzünk a régiekről és a Szóalkotás c. témakör a vizsgálódás alapja. A dolgozat részletesen tartalmazza a két témakörhöz kapcsolódó konkrét nevelési feladatokat, a nevelési szempontú tanmenetet, néhány kidolgozott óravázlatot, valamint azokat a módszertani eljárásokat és szemléltető eszközöket, amelyek segítenek a nevelési célok megvalósításában.

KÁNTOR BEATRIX - REIM ERZSÉBET - SZÁRAZ ERZSÉBET
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

AZ IRODALOM AZ ALSÓ TAGOZATOS MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYBAN

Dolgozatunk arra a kérdésre keresi a választ, hogy mit jelent az irodalom tanítása az alsó tagozaton.
Az irodalom mint tudomány és mint művészeti ág vizsgálatával, az alsós tanterv irodalomanyagának tanulmányozásával - műfaji, verstani, szerkezettani ismeretek feltérképezésével - foglalkozunk. Javaslatot teszünk a hiányként érzékelt fogalmi bővülés tervezésére, a műfajspecifikus jegyek alapján való fogalomkialakítás lehetőségére.
Második megközelítésben a pedagógusokkal kitöltetett kérdőívek elemzésével vetjük össze hipotéziseinket, vizsgálódásunk eredményeit.

ASZTALOS MAGDOLNA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A VERSEK MEGSZERETTETÉSE AZ ALSÓ TAGOZATBAN

Dolgozatomban bemutatom, hogy lehet megszerettetni a verset az alsó tagozatos tanulókkal. Miért szeretik a verset az óvodások, miért mondják nagy élvezettel a verseket, és a versek iránti érdeklődés miért törik meg az alsó tagozatban? Mi a feladata a tanítónak, hogy ébren tartsa a gyermekekben a versek olvasása, mondása iránti érdeklődést? E kérdésekre keresem a választ dolgozatomban. A versek megszerettetésének módszereiről írtam, a megvalósítás mikéntjéről. Néhány óratery bemutatásával gyakorlati tapasztalataimat is rögzítettem. Az 1978 szeptemberében életbe lépett új magyar nyelv és irodalom tanterv ismeretében készítettem el a dolgozatomat.

SZŐKE KATALIN
Esztergomi Tanítóképző Főiskola kihelyezett tagozata, Zsámbék

FALUSI ÉS VÁROSI 6-10 ÉVES GYERMEKOLVASÓK

Dolgozatom első szakaszában egy 200 példányban sokszorosított kérdőívvel végeztem felmérést a váci Radnóti Miklós Általános Iskola 2. b és 4. b osztályában és a Zsámbéki Általános Iskola 2. a és 4. b osztályában. Felmérésem célja az volt, hogy tájékozódjam az alsó tagozatosok olvasmányszintjéről, megtudjam, miért szeretnek, vagy miért nem szeretnek olvasni. Konkrét kérdésekkel arról is tájékozódtam, hogy mit és mióta olvasnak; sokat tudtam lemérni azokból a válaszokból, ahol arra kértem feleletet, hány könyvük van otthon, és szüleik szeretnek-e olvasni. Tanítási munkámat megkezdve munkahelyemen, a Petőfi Sándor Általános Iskolában folytattam a felmérést. A kérdőívet egy tanuló híján valamennyi diákom kitöltötte. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy olyan osztályt kaptam, amelyben a legigényesebb olvasottsági szintet találtam. A gyermekek olvasottsága fejlesztése érdekében könyvbarát szakkört alakítottam, megismerkedtünk a könyvtár, a könyvtáros, az olvasás fogalmával. Könyvbarát híradót szerkesztek, tanulóimmal jártam a városi könyvtárban, és készülünk a könyvkötés folyamatainak megismerésére is. Év végén segítünk már az Ünnepi Könyvhét rendezvényeiben, tervezünk egy kirándulást a szentendrei papírgyárba.

BERZE MARIANNA - KÁNTOR BEATRIX
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

A MESE MORFOLÓGIÁJA AZ ALSÓ TAGOZATBAN

Dolgozatunk az irodalmi szöveg specifikusságából, a szövegértelmezés mibenlétéből kiindulva a mese feldolgozásának új lehetőségét kutatja.
Ismertetjük Propp mesemorfológiáját, amelynek lényege a mese műfajának szerkezeti sajátosságok alapján való megközelítése. Vizsgáljuk ennek a morfológiának az alkalmazhatóságát az alsó tagozatos oktatásban a Tanítóképző Gyakorló Iskolájában folyó irodalmi nevelés - szövegértelmezés kísérlet kapcsán.
Az elmúlt év eredményeit tanulók fogalmazásaival dokumentáljuk, a munka folyamatát az általunk tanított órák vázlataival, tankönyvi szövegeket feldolgozó /értelmező/ feladatokkal mutatjuk be.
Rámutatunk arra, a kísérlet 1-4. osztályos tanítási terveze-te alapján, hogy a mesetanításnak ez az útja alapja lehet a mesével rokon műfajok - elbeszélés, mítosz, monda - tanításának is.

KESZLER KATALIN - MEDVE ÉVA - SZOÓ KATALIN
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

AZ 1. ÉS 2. OSZTÁLYOS TANKÖNYVEK SZÉPIRODALMI SZÖVEGEINEK VIZSGÁLATA

Dolgozatunk a tanterv irodalomanyagának megvalósulási lehetőségét vizsgálja a tantervet analizáló taneszközrendszerben /tankönyvekben, feladatlapokban/.
Feltérképezi az 1-4. osztályban a szépirodalmi szövegek arányát az előforduló összeshez képest. Az 1. és 2. osztályos olvasókönyvekben a műfaji megoszlást, a feladatlapokban a mese- és verselemzéseket vizsgálja.
A feladatsorokat összeveti a tanterv követelményeivel, az irodalomismeretre vonatkozó feladatmegjelöléseivel.
A megfelelés - adekvátság - nem egyértelmű megvalósulásának és az elemzések többségének irodalmon kívüliségéből kiindulva példákat hozunk a műfaji specifikumokat középpontba állító, fogalomkialakítást előkészítő szövegfeldolgozásra, szövegértelmezési feladatsorokra.

CSÖNGEDI ERZSÉBET
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A GYERMEK-FELNŐTT KAPCSOLAT TÜKRÖZŐDÉSE AZ OLVASNI TANULOK ÉS AZ OLVASÓKÖNYV TANKÖNYVEKBEN

Témaválasztásom aktualitását azok az új első tagozatos tankönyvek igazolják, amelyekről mind a mai napig nem jelentek meg elemző tanulmányok. Az első osztályos tankönyvcsalád elemzéséhez az MTA Pedagógiai Kutató Csoportjának elemzései és egy külföldi vizsgálat adott szempontokat, bár ezek egyike sem a gyermek-felnőtt kapcsolat tükröződését helyezte középpontba. Részletesen elemzem a tankönyvcsalád és az ÁBC olvasókönyv szöveg- és képanyagát a bennük szereplő felnőttek foglalkozási- és nem foglalkozási szerepben történő megoszlása szerint. Jellemzem a gyerekek szerepét az olvasókönyvekben a felnőttekkel és egymással alakított kapcsolataik jellege szerint, amely a tankönyvek családképének felvázolására is alkalmat adott.
A tankönyvcsaládról kapott eredményeimet minden esetben összehasonlítom az ABC olvasókönyv jellemző sajátosságaival.

HORVÁTH ILDIKÓ
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A HANGOS OLVASÁS SEBESSÉGÉNEK FEJLŐDÉSE AZ ISKOLÁSKOR KEZDETÉN

A dolgozat első része az 1962-es és 1978-as tanterv hangos olvasásra vonatkozó követelményeit hasonlítja össze a tartalomelemzés módszerével. Az elemzés legfőbb tanulsága, hogy a követelmények megfogalmazása több helyen pontatlan és számszerűsített követelményszinteket ott sem tartalmaz, ahol lehetne /pl. az olvasás sebességénél/. Az olvasás sebességének vizsgálatát azért tartjuk fontosnak, mert a sebesség és a szövegértés között szoros kapcsolat van.

Közel 350 első, második, harmadik osztályos tanuló magnetofonszalagra vett hangos olvasásának sebességét vizsgáltuk. Módszertani ajánlásokat igyekeztünk adni a felmérések szakszerű lebonyolításához és értékeléséhez.
Az olvasási sebesség legalkalmasabb mérőegységének az 1 perc alatt olvasott szótagok számát tartjuk.

Dolgozatunk befejező részében - matematikai statisztikai módszerek alkalmazásával - számszerűsített javaslatokat adunk a hangos olvasási sebesség követelményeinek pontosítására. A követelményszinteket egyetlen számadat helyett intervallumokban adjuk meg. Vizsgálati anyagunk alapján kísérletet tettünk az olvasási sebesség fejlődésének felvázolására az 1-3. osztályban. Legfontosabb következtetésünk: az olvasási sebesség fejlődésének törvényszerűségei a különböző olvasástanítási módszerrel tanulók esetében is hasonlóak.

DÁNYI MAGDOLNA - SIMONICS LÁSZLÓNÉ
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

6 ÉVESEK NYELVI FEJLETTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A TANULÓK SZOCIÁLIS HELYZETÉNEK FÜGGVÉNYÉBEN

Vizsgálatunkban cigány és velük hasonló szociális helyzetű magyar anyanyelvű első osztályosok nyelvi fejlettségi szintjét dolgoztuk fel. A vizsgálat alapsokaságát a Kaposvári Vöröshadsereg úti Általános Iskola és a Kaposvári Bartók Béla Általános Iskola első osztályos tanulói alkották. Az ismert kutatási módszerek közül az empirikus és az elméleti kutatási módszereket használtuk fel. Az empirikus kutatási módszernél az explorációt, az elméleti kutatási módszernél dr. Nagy József, Pap Ferenc, Pap Mária, Pléh Csaba által közölt feldolgozás alapján végeztük el a beszédminta vizsgálatát.

Vizsgálódásunk alapkérdései:

1. A nyelvhasználat alapvető szintjeinek vizsgálatával megállapíthatók-e a cigány és magyar anyanyelvű hasonló szociális helyzetű gyerekek nyelvhasználati szintjeinek eltérései?
2. A szociális helyzet különféle tényezői hogyan befolyásolják a nyelvhasználat szintjét?
3. A cigány gyerekek magyar nyelvhasználatát befolyásolja-e kétnyelvűségük?

Vizsgálataink alapján igazolódott, hogy megállapíthatók a nyelvhasználati szint eltérései, hogy a szociális helyzet befolyásolja a nyelvhasználatot, és a természetes kétnyelvűség elősegíti a magyar nyelv elsajátítását.

Fontosnak látjuk, hogy készüljön a cigány gyerekek iskolaelőkészültségi szintjét mérő standardizált módszerkombináció, aminek megalkotásához széleskörű kutatásra van szükség.

POZSGAI MÁRTA
Kaposvári Tanítóképző Főiskola kihelyezett tagozata, Szekszárd

ALSÓ TAGOZATOS TANULÓK NYELVHASZNÁLATI SZINTJÉNEK VIZSGÁLATA

Dolgozatom célja: mérési eredményekkel alátámasztottan bemutatni a csoport, 6-10 éves tanulók nyelvhasználati szintjének fejlettségét. Köztudott, hogy a tanulói személyiség különösen érzékenyen reagál a környezet hatásaira. B. Bernstein megállapítását figyelembe véve feltételeztem, hogy nálunk is jelentős különbségek tapasztalhatók a nyelvhasználat, a beszédkészség terén, és ezek a különbségek napjainkban is összefüggnek a nevelési környezettel.

A nyelvhasználati szint mint fogalom biztos használatához szükséges volt más definíciók meghatározása is; így a nyelvhasználat fogalmára, összetevőire /nyelvhasználati tevékenységek/, s végül a nyelvhasználati szint értelmezésére.

A nyelvhasználati szint jelenti azt a színvonalat, mértéket, minőséget, ahogy egy adott csoport /alsó tagozatos tanulók/ - életkori sajátosságainak megfelelően - a nyelvhasználati módokat /beszéd, beszédértés, olvasás, írás/ alkalmazza, használja. Ez a definíció már magában megjelölte a hipotézis igazolásához szükséges feladatokat /a nyelvhasználati módok vizsgálatát/, s egyben meghatározta a mérés területeit is.

A mérésmetodika követelményeihez igazodva ún. reprezentatív eredménymérést végeztem. Ez kiterjedt a nevelési környezetre és a különböző nyelvi tevékenységekre: olvasásra, helyesírásra, szóbeli szövegalkotásra. A mérésben egy városi és egy falusi iskola 2. osztályos tanulói vettek részt.

Felállított hipotézisem a vizsgálat folyamán igazolódott. Az összes mérési eredmény behasonlításakor azt állapítottam meg, hogy annak az osztálynak az eredményei lettek jobbak, amelyiknél a nevelési környezet mutatói is magasabbak voltak.

SCHUMANN NORBERTNÉ
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

ALSÓ TAGOZATOS TANULÓK ÍRÁSMUNKÁIBAN ELŐFORDULÓ HELYESÍRÁSI HIBÁK TÍPUSAI

Orosz Sándor írja, hogy "a helyesírás alapfunkciója: az írásbeli gondolatközlés egyértelműségének biztosítása." Dolgozatomban azt vizsgáltam, hogy a 3., 4. osztályos tanulók fogalmazásaiban ez a funkció milyen mértékben érvényesül. A témaválasztásra az késztetett, hogy tapasztalatom szerint az általános iskolás gyerekek többségének hibás a helyesírása, így a közlés egyértelműségét nem, vagy nehezen tudják biztosítani.

Hipotézisem a következő volt:

1. A hibák oka lehet a pontatlan szabályismeret - esetleg a szabályismeret hiánya -, illetve a helytelen szabályalkalmazás.
2. A tanulók rossz megfigyelőképessége, esetleg a pontatlan szabályismeretből adódó gátlások.
3. Befolyásolhatja a helyesírást a környezet rossz hatása is /hibás reklámok, utcai feliratok, a szülők nyelvhasználatának igénytelensége stb./.
4. Feltételezhetően a tanulók általános képességszintje is meghatározhatja a helyesírást.

Elemzésem alapján egyértelműen állíthatom, hogy a hibák okai:

- a pontatlan és nem tudatosult szabályismeret;
- nem kellő számu gyakorlás /aminek következtében nem automatizálódhatnak a helyesírási ismeretek/;
- tanulói figyelmetlenség;
- rossz beidegződések, amelyekben nagy szerepük van a nyelvjárási sajátosságoknak pl. időtartamok jelölésében.

NYÁRI JUDIT - VASS GABRIELLA
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A FUNKCIONÁLIS NYELVSZEMLÉLET ÉRVÉNYESÜLÉSE AZ ÚJ 4. OSZÁLYOS ANYANYELVÜNK TANKÖNYVBEN

A dolgozat azt tartja elsődleges feladatának, hogy a 4. oszt. Anyanyelvünk tankönyvben megvizsgálja a funkcionális nyelvszemlélet koncepciójának érvényesülését, hatását a beszédfejlesztésben.

Mindezek kapcsán a szerzők azt próbálják bebizonyítani, hogy a grammatikai gondolkodás megalapozásában kiemelkedő jelentőségű az olyan tankönyv, amely a feladatrendszerek gazdag variációjával kibővíti a közlésformák világát, alapul szolgál a beszédtevékenységhez, szövegalkotáshoz.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

II.

7.

BAKOS ÁGNES
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Budapest

BESZÉDMŰVELÉS A BÁBSZAKKÖRBEN

A beszédművelés egyre nagyobb teret kap a tanítási órákon. Módszertani segédeszközök színes skálája áll a pedagógusok rendelkezésére. A bábos mozzanatokat is már régóta alkalmazzák az oktató-nevelő munkában.

A bábozás teremthet szerves és kellemes kapcsolatot nyelvtan és irodalom között; segíthet abban, hogy a magyar nyelv és irodalom eleven, játékos valósággá válhasson a gyermek számára.

Dolgozatom elsődleges célja a beszéd művelése, de nem akarom azt különálló feladatként kiemelni és csak erről szólni, mert akkor azt hihetnénk, hogy a bábszakkör elsődleges célja a beszéd alakítása, s ez így nem igaz. A bábszakkör munkája sok részfeladatot foglal magába. Fontos a gyermek kifejező mozgásának, kifejezőkészségének, kézügyességének; a beszéd ritmusának, hangsúlyának, hangerejének fejlesztése - s egyáltalán az érthető, kifejező szövegmondás kialakítása. A beszédfejlesztés valamilyen szempontból első helyen áll: a legnehezebben alakítható! Először a bábról szólok, melynek nagyon fontos szerepe van: közvetíti a gondolatot, az ő mozgását figyeljük, a gondolat érvényre juttatása nagymértékben függ a figurától. A bábjáték másik alapvető feltétele: a helyes és kifejező szövegmondás kialakítása. Elsődleges célunk, hogy rávezessük a gyermekeket a nyelv zenéjének ismeretére, szeretetére.

S hogy ezt mikénti érjük el, erről számolok be dolgozatomban, kitérve a folyékony és tagolt olvasás kialakításának problémájára, a mondat- és szövegfonetikai eszközök használatára, a hanggyakorlatokra, valamint mimika- és gesztusgyakorlatokra is.

SZABÓ ÁGNES
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Budapest

EGY ANYANYELVI SZAKKÖR PROGRAMJA

A dolgozat témája egy általános iskolai anyanyelvi szakkör foglalkozásainak leírása. Az egyes foglalkozásokat három dolog tartja össze: a cél, a feldolgozott anyag és az anyag feldolgozásának a módja.

Szakköröm célja összetett: a munka folyamán kialakítani a gyerekekben anyanyelvi műveltségük állandó és önálló fejlesztésének igényét; a jó képességű gyerekek tudását elmélyíteni, tovább gyarapítani, a gyengébb képességűekét a jobbakéhoz közelíteni; kedvet, érdeklődést kelteni bennük az anyanyelvvel való foglalkozás iránt.

A szakköri foglalkozások közös témája: "A tulajdonnevek világa". Ezen belül a gyerekek felfedezik minden tulajdonnévfajta kialakulásának történetét, összegyűjtik helyesírási típusaikat, s ilyen jellegű tudásukat próbálják ki a témához kapcsolódó anyanyelvi játékokban.

Az anyag feldolgozásának a menete minden alkalommal azonos. A foglalkozásokat a szakkör tagjainak irányított gyűjtőmunkája előzi meg. A szakkörben mindig az általuk összegyűjtött névanyaggal dolgoznak. A feldolgozás a felismeréstől a szabály megalkotásán, az alkalmazásán át az alkotásig vezet. Minden tevékenységi szakaszban fontos szerepük van a különféle névkártyáknak, helyesírási sémakártyáknak.

Dolgozatomban részletesen bemutatom a felvázolt módszert, mégpedig két, a földrajzi nevekkel foglalkozó szakköri délután teljes leírásában.

BOKOR GÁBOR - KOVÁCS MÁRIA - MESTERHÁZY FERENC
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A GYERMEKSZÍNJÁTSZÓ TEVÉKENYSÉG MEGTERVEZÉSE, GYAKORLATI MEGSZERVEZÉSE, A SZEMÉLYISÉGRE GYAKOROLT HATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁBAN

A téma indoklása körültekintő, a mű lényegére irányítja a figyelmet. A dolgozat mindvégig a gyermekszínjátszó tevékenység személyiségre gyakorolt hatásának komplex jellegét tartja szem előtt.
A hagyományos, színjátszás vizsgálatánál a centrális kérdésre irányított figyelmük lehetővé teszi az alkotó dramaturgiával való összehasonlítás során az utóbbi sajátosságainak és értékeinek gazdag kifejtését. A dolgozat figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait, sajátos igényeit. Beszédtechnikai gyakorlatanyaguk változatos, játékos, így bizonyos, hogy szívesen végzik a gyerekek.
A mozgásos gyakorlatanyag céltudatos.
A mimikai gyakorlatok előkészítik a pszichikai állapotok egymáshoz való színpadi szerepviszonyainak kifejezését.

SZŰCS ÁGNES
Tanítóképző Főiskola, Budapest

MÚZEUMPEDAGÓGIAI TÖREKVÉSEK MAGYARORSZÁGON

Témaválasztásomat a hazai múzeumpedagógiai törekvések széleskörű kibontakozásával indokolom. Dolgozatomban ismertetem a hazai és néhány külföldi múzeum nevelőmunkájának főbb jellemzőit, majd részletes áttekintést nyújtok a Néprajzi Múzeum és a Hadtörténeti Múzeum ezirányú tevékenységéről. Összegyűjtöttem mindazokat a tárgymásolatokat és egyéb dokumentumokat, amelyek az iskolai munkában hasznosíthatók. Néhány múzeum kiállításainak analitikus elemzésével kapcsolatot keresek az alsó tagozat 1-4. osztályának anyanyelvi - elsősorban olvasás - tananyagával. Későbbi célom a múzeumi nevelőmunka pedagógiai és tantárgypedagógiai elemzése, amely azonban csak a jelenlegi helyzet feltérképezésével lehetséges. Dolgozatom tehát egy részletekbe menő elemző tanulmány témagyűjtő, rendszerező része, amelynek tervezetét munkám első fejezetében bemutatom.

NAGY IRÉN
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A 9-10 ÉVES TANULÓK ÍRÁSBELI FOGALMAZÁSAINAK JELLEMZŐI

A dolgozat írója 3. és 4. osztályos tanulók írásbeli fogalmazásait vizsgálja. A vizsgálat szempontjai a következők: gondolkodáslélektani jellemzők, mondattani, szófaji sajátosságok, az érzelmek kifejezése.

A mennyiségi, minőségi elemzés után a dolgozatíró megállapításokat tesz. Az eredmények alapján a fogalmazástanítás eredményesebbé tételét szolgáló eljárásokra is utal.

GYÓLLAI EDIT
Tanítóképző Főiskola, Jászberény

HÁROM 4. OSZTÁLYOS TANULÓ ÉLŐBESZÉDÉNEK VIZSGÁLATA A SZÓFAJHASZNÁLAT SZEMSZÖGÉBŐL

1. A vizsgálatok rövid indoklása az anyanyelvi nevelés, különösen a beszédfejlesztés szemszögéből.
2. A vizsgálatok módszerei: kísérletek, szótárkészítés, statisztikai feldolgozás, elemzés.
3. A 4. osztályos tanulók szófajhasználatának elemzése:
   a/ Elméleti szempontok.
   b/ A szófajhasználat összefüggése az életkorral, a nyelvi fejlődéssel.
   c/ A szófajhasználat tüzetes vizsgálata A, B és C tanuló élőbeszédében:
      - egyéni jellemzők és elemzésük,
      - fejlődési vonások, tényezők /összehasonlítás a 3. osztályos kísérletek eredményeivel/,
      - a nyelvi fejlettség tényezőinek értékelése /összehasonlítás Nagy J. József eredményeivel/.
4. Befejezésként pedagógiai ajánlások a három 4. osztályos tanuló egyéni, differenciált nyelvhasználati fejlesztéséhez.

DÓSÁNÉ MIKES EDIT
Tanítóképző Főiskola, Jászberény

HÁROM 4. OSZTÁLYOS TANULÓ ÉLŐBESZÉDÉNEK VIZSGÁLATA A SZÓKINCS ÉS A SZÓHASZNÁLAT GYAKORISÁGI VONÁSAINAK SZEMSZÖGÉBŐL

1. A vizsgálatok szükségességének indoklása az alsó tagozatos gyerekek nyelvhasználatának valósága, a fejlesztés pedagógiai kérdései szemszögéből.
2. A vizsgálatok módszerei: kísérletek, a kísérletek jegyzőkönyvezése, szótárkészítés, szótárkészítés a szókincs és a szóhasználat gyakorisági jellemzőinek rögzítésére, a gyakorisági tényezők statisztikai szempontú feldolgozása, elemzése.
3. A három 4. osztályos tanuló szókincsének terjedelme, fejlődési vonásai /összehasonlítás a 3. osztályos kísérletek tényeivel/.
4. A szóhasználat gyakorisági megoszlásának főbb tényezői, nyelvhasználati törvényszerűségei:
   a/ A korosztály szóhasználatának szóródása a gyakoriság szemszögéből az összesített adatok alapján /összehasonlítás az előző évek eredményeivel és Nagy J. József adataival/.
   b/ A szóhasználat gyakorisági megoszlásának egyéni jellemzői A, B és C tanuló nyelvhasználatában; élőbeszédük fejlettségének néhány vonása az adatok alapján /gyakorisági sor/.
5. Metodikai ajánlások.

DURBÁK ÉVA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A HELYESÍRÁSI HELYZETKÉP FELMÉRÉSE A KISVÁRDAI III. SZ. ÁLTALÁNOS ISKOLA 4. OSZTÁLYÁBAN

A hallgató dolgozatában a kisvárdai III. sz. iskola 4. osztályának helyesírási helyzetét elemzi. Azt vizsgálja, melyek azok a tényezők, amelyek hozzájárultak a kapott helyesírási eredmények kialakulásához, és azt vizsgálja, hogyan lehetne ezt a helyesírási helyzetet megváltoztatni. Megállapításait mérésekkel igazolja, a mérés eredményeit összeveti a tantervi követelménnyel, illetve egy gyakorlóiskolai osztály eredményével.

KISSNÉ SZEGEDI MÁRIA
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A KIBONTÓ- ÉS A GLOBÁLIS ELŐPROGRAMRA ÉPÜLŐ OLVASÁSTANÍTÁSI MÓDSZER ELEMZÉSE A MARCI BETŰORSZÁGBAN ÉS AZ OLVASNI TANULOK CÍMŰ TANKÖNYVEK ALAPJÁN

Dolgozatomban a hazai globális jellegű olvasástanítási eljárások hagyományait vizsgálom. Történeti visszatekintésem fő állomása az Újvári József és Gergely Károlyné által 1947/48-ban alkalmazott ún. "kibontó" olvasástanító módszer, amelynek rövid pályafutását csak néhány publikáció őrzi és a Marci Betűországban c. tankönyv. Az ábécéskönyvek szövege, szerkesztése általában magán viseli az általa alkalmazott módszert is. Ezért választottam ezt a könyvet kiindulási alapul ahhoz, hogy megvizsgáljam, hogy az ún. "kibontó" eljárást mennyire tekinthetjük a hazai globális jellegű olvasástanítás egyik állomásának. A címben jelzett két könyv összehasonlítása csupán problémafelvető jellegű, hiszen a Romankovics szerzőpáros munkája csak egy viszonylag rövid globális előprogramra szorítkozik.

VIGH IBOLYA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

ÁLLANDÓ SZÓKAPCSOLATOK A NYELVI NEVELÉSBEN

A nyelvünk elszíntelenedése elleni küzdelem egyik módja a néphagyományban gyökerező szólások, mondások, találós kérdések használatának sürgetése, segítése. Tapasztalatom, hogy amilyen gazdag, változatos pl. szólás és közmondáskincsünk, olyan szegényes annak használata. Ezzel kapcsolatos feltételezéseimet igazolták egy 4. osztályban végzett felmérés eredményei.
Hogyan lehetne megalapozni, hogy minél több szólást, közmondást használjunk nyelvi tevékenységünkben?
Ez nemcsak nyelvünket gazdagítaná, színesítené, hanem személyiségünket is fejlesztené.
A probléma megoldását az új tantervi koncepcióban, az új tankönyvben kerestem. Ezek felhasználásával és megfelelő pedagógiai irányítással színesebb, színvonalasabb nyelvhasználatra késztethetjük tanulóinkat.

KUTI ÉVA
Tanárképző Főiskola, Szombathely

A NYELVTÖRTÉNET TANÍTÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 8. OSZTÁLYÁBAN

Az új tanterv nyelvtanításunk céljául az anyanyelvi alapműveltség tartalmi és magatartásbeli elemeinek kialakítását tűzi ki.

Ennek tökéletesebb megvalósításához új témákat vezet be: 5-7. osztályban a Nyelv és beszédet, 8. osztályban a Nyelvünk életét.

Ez utóbbi kínálja a legtöbb lehetőséget felépítésében, nevelési és képzési vonatkozásokban, de itt merül fel a legtöbb probléma is. Ezért választottam dolgozatom témájául e fejezet nyelvtörténeti részének feldolgozását.

Számbavettem a tanításhoz felhasználható információhordozókat, majd megterveztem a hiányzó tanítási-tanulási eszközöket.

Mivel a nem hagyományos információhordozók csak most vannak terjedőben, felhasználásukra is javaslatot tettem tanmenet és óravázlat formájában. A dolgozat záró része kitekintés: az anyag tanórán kívüli lehetőségei és a tanári felkészülést segítő bibliográfia.

Mindezzel az volt a célom, hogy kialakítsak egy olyan eszközrendszert, amit ha jól használok fel, segíti célirányosan feldolgozni az anyagot, megtöri a nyelvtanításban hagyományos verbális módszer túlsúlyát, és szemléletesebb voltával visszahódítja a már kamaszodó tizenéveseket az anyanyelvnek.

8.

GILLY CSILLA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A HAZAI GIMNÁZIUMI ANGOL NYELVI TANKÖNYVEK A TANTERVEK TÜKRÉBEN AZ 1924-ES TANTÁRGYI REFORMTÓL NAPJAINKIG

Tantárgypedagógia-történeti áttekintést nyújtani legmegbízhatóbban a tankönyvek vizsgálata útján lehet. Nem célszerű azonban őket elszigetelten szemlélni, hiszen a tankönyvek meghatározott tantervi célkitűzések visszatükröződései, amelyek a társadalom, az iskolarendszer stb. objektíve adott körülményeire vezethetők vissza. A célkitűzések ennek megfelelően a különböző korokban, időszakokban más-más hangsúllyal jelentek meg.
Fő szempontnak tekintettem annak megvizsgálását, hogyan alakítják ki az egyes tankönyvek a négy fő nyelvi tevékenységi formát: a hallás utáni megértést, a beszélést, az írást és az olvasást. Ezen jártasságok, készségek feltételezik a nyelv bizonyos elemeinek /kiejtés, lexika, nyelvtan/ elsajátítását. Rámutatok a tankönyvsorozatok főbb módosulásaira, fejlődési tendenciáira.
Ahhoz, hogy későbbi oktató-nevelő tevékenységem eredményesebb legyen, hasznosnak tartottam a tanítási-tanulási folyamat legfontosabb eszközeinek, a hazai angol nyelvi tankönyvek alaposabb megismerését.

KOVÁCS ERZSÉBET
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A DEBRECENI OROSZNYELV-TANÍTÁSI KÍSÉRLET SZÓBELI ELŐKÉSZÍTŐ SZAKASZÁRÓL

Dolgozatom témája az utóbbi évtizedekben gyakran felmerülő kérdéssel foglalkozik. Hogyan lehet a gyakorlatban is hasznosítható nyelvtudást szerezni? E kérdés megoldása is az iskolai nyelvoktatásra vár.
Munkám első részében az idegen nyelv oktatásának múlt századbeli jelentőségét és módszertani fejlődését tárom fel.
A második részben főleg a debreceni kísérleti koncepciót mutatom be. A rész tartalmazza a kísérlet elméleti és gyakorlati elgondolásainak alapjait. Elemzem az oktatás célját, feladatát és követelményrendszerét. Részletesebben kitérek a szóbeli előkészítő szakasz jelentőségére és fontosságára. A kísérlet alapvető feladata, hogy az orosz nyelv tanulásának folyamat-jellegét igazolja, valamint a nyelvoktatás reformjával kapcsolatos távlati terveket előkészítse. Cél a mai orosz nyelv alapjainak a megtanulása, hogy a nyelvtanulás eredményeként a tanulók bonyolultabb életszituációkban természetesen és oroszosan tudják magukat kifejezni. A kísérlet a problémát a kommunikációs bázis képzése révén látja megoldhatónak. A célok új rendszere elkerülhetetlenül és szükségszerűen más igényeket támaszt a tananyaggal szemben. Ezek után ismertetem az új típusú tananyag felépítését és feldolgozásának módját. Majd a harmadik fejezetben az eddigi felmérések eredményeit, tapasztalatait vázolom a tanuló tipikus hibáival. Végezetül a kapott eredményekből a következtetéseket vonom le.

MEGYESINÉ TARI MÁRIA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A GLOBÁLIS OLVASÁSTANÍTÁS

Társadalmunk rohamos fejlődése megkívánja, hogy oktatásunk során minél gyorsabb, hatékonyabb módszert alkalmazzunk az olvasástanításban.

Napjainkban egyre több globális elem épül be az analízis-szintézis folyamatába. A globális módszer lényege, hogy a tanulók szavak, mondatok tanulásával kezdik az olvasás tanulását. Így elmarad a szótagolva való olvasás.
Szavakat, rövid mondatokat képek segítségével gyakorolnak.
Hosszas egyeztetés után rögződik a szókép.
A látás szervére jut a legnagyobb feladat. A képek és szókártyák egyeztetésével hamar megtanulják a szósort.
Előnye, hogy értelmes mondatokban gondolkodnak a tanulók.
A tankönyv biztosítja számukra a megfelelő motivációt, felkelti érdeklődésüket.
Próbálkozások folynak ezzel a módszerrel az orosz nyelv olvasástanításában.

A globális módszer bevezetését az 1982-es tanévtől tervezik.
A magyar nyelv oktatásában már sikerrel alkalmazzák.

ÁGFALVINÉ PETŐ MARIANN - HORVÁTH ÁGNES
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A 6. OSZTÁLYOS ITV-S OROSZ NYELVI ÓRÁK FELDOLGOZÁSÁNAK METODIKÁJA OKTATÁSTECHNOLÓGIAI SZEMPONTBÓL

Az új 6. osztályos ITV-s sorozat feldolgozásával kapcsolatban nagyon sok probléma merült fel. Hogyan, milyen módszerekkel lehet a leghasznosabban feldolgozni ezeket az adásokat? Erre a kérdésre próbálunk választ adni dolgozatunkban, amelyben bevezetésképpen az oktatástechnológiai eszközök hasznosságáról, valamint az ITV-s órákról általánosságban van szó. Majd öt általunk összeállított óratervezet következik, amelyek a sorozat öt adását dolgozzák fel.
Dolgozatunkhoz tartoznak még azok a technikai eszközök /transzparensek, faliképek stb./, amelyeket az órákhoz ajánlunk.

POÓR ZOLTÁN
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A KÉPMAGNETOFON FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI AZ OROSZ NYELV OKTATÁSÁBAN

A dolgozat szerzője a nyelvtanítással szemben támasztott társadalmi elvárások alapján vizsgálja az egyes nyelvtanítási módszereket és oktatási eszközöket. A Milon ismeretmegőrzési vizsgálatai során megállapított standardeket veszi a vizsgálódásához alapul. Ebből következően a dolgozat írója feltételezi, hogy a képmagnetofon és annak alkalmazási módszerei biztosítják leginkább a hatékonyságot.

A dolgozat a továbbiakban ismerteti a képmagnetofon eddigi hazai felhasználási módozatait, különös tekintettel a készségek, képességek kialakítására, fejlesztésére. Kitér a külföldi pedagógiai gyakorlatban elfoglalt helyére is.

Ezt követően a beszélt nyelv elsajátításában oly fontos nyelvi készségek kialakításában és fejlesztésében alkalmazható képmagnetofonos eljárásmódokat, illetve azok lehetőségeit ismerteti a szerző. E módszereket külön csoportosítja az elérendő készségszintek - reproduktív, variatív és kommunikatív -, pedagógiai hatásuk és hatékonyságuk, valamint kis tanulócsoportban vagy osztálykeretek között való alkalmazhatóságuk szerint.

Mivel a képmagnetofon idegennyelv-tanításban való alkalmazásával kevés irodalom foglalkozik, más területeken már bevált módszerekből kiindulva ad ötleteket e dolgozat. Olyan ötleteket, melyek további bizonyításra várnak a mindennapi gyakorlatban.

PAHOLIK MÁRTA
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

SZÖVEGGYŰJTEMÉNY AZ ALSÓ TAGOZATOS OROSZNYELV OKTATÁS SZÁMÁRA

Az 1978-as középtávú reform vívmánya a 4. osztályban is meginduló orosz nyelvi képzés. Az új tanterv kimondja, hogy az orosz nyelvi képzés elsősorban a beszéd- és beszédértés kialakítását, fejlesztését szolgálja. Nagy gondot kell fordítani az artikulációs bázis kialakítására. E célokhoz olyan lexikai anyagra lenne szükség, amely valóban a fentieket szolgálja. A mai tankönyvek igen szegények az ilyen, irodalmilag is értékes lexikai anyagban. Ennek hatására döntöttem úgy, hogy megpróbálok egy olyan szöveggyűjteményt létrehozni, amely bőven tartalmaz irodalmilag értékes anyagot. A dolgozatban felsoroltam az anyaggyűjtés szempontjait, bemutatom a fejezeteket, szólok az illusztrációról, szótárhasználatról. Részletesen kifejtem a felhasználási módot az órán és a szöveggyűjtemény előnyeit.

NEVELÉSMETODIKA
TANTÁRGYTÖRTÉNET
TÖRTÉNELEM

9.

KOVÁCS TÜNDE
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

AZ OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK HATÁSFOKÁT NÖVELŐ LEGCÉLRAVEZETŐBB PEDAGÓGIAI ELJÁRÁSOK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 3-4. OSZTÁLYÁBAN

1978-ban került bevezetésre az alsó tagozat 3.-4. osztályában az osztályfőnöki óra. A pedagógusok számára nem az osztályfőnöki tevékenység, hanem az osztályfőnöki óra az új, amely számos alkalmat kínál a nevelőmunka kibontakoztatására, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztésére.
A dolgozat kutatja a legcélravezetőbb olyan eljárásokat, amelyek pozitíven járulnak hozzá az órák hatásfokának emelkedéséhez.

A kutatási módszerek közül a megfigyelés, a beszélgetés és a kérdőíves módszer segítette a téma kifejtését. 35 iskola 52 nevelőjének és 16 iskola 380 tanulójának válaszai alapján tartalmazza a legfontosabbnak tartott megállapításokat.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a legcélravezetőbb eljárások, melyekkel az órák hatékonyságát fokozhatnánk, még kiforratlanok. A maximális aktivitást ösztönző módszereknek kellene előtérbe kerülniök. Ezért koordináljuk jobban az iskolai és iskolán kívüli tanulói tevékenységeket, és biztosítsuk a család és az iskola, s nem utolsó sorban a tanulók és osztályfőnökök helyes kapcsolatát. Az alsó tagozaton a vitaszellem megalapozásával, a helyes vitavezetéssel fokozatosan kell megtanítani tanítványainkat az önállóságra, a szabad véleménynyilvánításra és állásfoglalásra.
Javítani kell a pedagógusok kultúráltságán, politikai fejlettségén. Ennek érdekében álljon rendelkezésükre több szakirodalom, elméleti és gyakorlati útmutatás, hogy ezzel segítsük az osztályfőnökök lelkiismeretes, aktív, odaadó munkáját.

LUKÁCS JÁNOS
Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, Budapest

AZ ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS NEVELŐ HATÁSA A TANÍTÁSI ÓRÁN

A tanulók iskolai teljesítménye ellenőrzésének, értékelésének fő funkciói közül dolgozatomban a nevelő funkciót helyeztem előtérbe: a tantárgypedagógia azon részét, mely az ellenőrzés és értékelés nevelő hatását vizsgálja a tanítási órán.

A tanulók értékelése, osztályozása a pedagógus munkájának egyik felelősségteljes, nehéz része. Akár a számonkérési formáknál, akár az osztályozás során pedagógiailag fontos követelmény a nevelőhatás érvényesítése.
Mik ennek feltételei és követelményei? Vajon érvényesül-e ez a gyakorlatban és hogyan? Felismerik-e a pedagógusok, hogy a tanulók értékelése nem csupán mechanikus számításokból áll, hanem a személyiség egészére ható gondos mérlegelést igényel?

KABDEBON ZSUZSANNA - MAKRAI ZSUZSANNA - NYUSTI KLÁRA
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

A 6-10 ÉVES GYERMEK ERKÖLCSI NEVELTSÉGI SZINTJÉNEK VIZSGÁLATA

Dolgozatunkban az általános iskola alsó tagozatos osztályaiba járó gyermekek erkölcsi neveltségi szintjének vizsgálatával foglalkozunk. Tisztázzuk dolgozatunkban az erkölcsi tudat, erkölcsi tudatosság, erkölcsi ítélő- és értékelőképesség fogalmát. A fogalmak tisztázására feladatlapokat állítottunk össze az életkori sajátosságok figyelembevételével.
Az erkölcsi ítélőképességet vizsgálva igénybe vettük főiskolánk képmagnóját, amin jeleneteket és iskolatelevíziós adásokat mutattunk be a gyerekeknek.
Dolgozatunkban összegezzük, hogy mi jellemzi napjainkban a 6-10 éves gyermek erkölcsi neveltségi szintjét.

REIM ERZSÉBET
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

A TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLÁSOK GYERMEKÜDÜLTETÉSÉNEK NÉHÁNY TAPASZTALATA

A vizsgálat hármas céllal készült:

a/ Azt a módszert kerestük, amellyel megbízhatóan, gyorsan fel lehet mérni az üdülés első napjaiban a gyermekek elvárásait.

b/ Arra kerestünk választ, hogy mely tevékenységek válnak az üdülés folyamán élménnyé a gyermekek körében.

c/ Azt vizsgáltuk, hogy milyen speciális szokásokat, igényeket kell figyelembe vennünk a különböző korú és nemű gyermekek esetében az üdülési program tervezésénél.

Összesen 465 gyermek anyagát dolgoztuk fel. Az elemzést nemek és kor szerint csoportosítva végeztük.
A feltárt eredmények alapján a főbb következtetések:

- A módszerek közül a változatos tevékenységeket tartalmazó kérdőív alkalmas leginkább a gyermekek igényeinek felmérésére.
- A gyermekek többségének a jellegzetesen nyári, illetve tábori tevékenységek jelentik a legnagyobb, legmaradandóbb élményt.
- A fiúk és lányok elvárásai nem térnek el olyan mértékben, hogy a programot alapvetően ehhez kellene igazítani.

A csendes pihenőt a fiúk és lányok koruktól függetlenül egyaránt feleslegesnek tartják.
A 9-10 éves gyermekek kivételével a lányok több szabadfoglalkozást igényelnek, mint a fiúk.

LÁZÁR IMRE - CSÉPE PÉTER
Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest

AZ EGYETEMI OKTATÁS SORÁN KIALAKULÓ CSOPORTHATÁSOK SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

Az egyetemi csoporthatásokkal kapcsolatos saját tapasztalataink vetették fel a közösségek öntörvényű kialakulásának és tudatos alakításának kérdését. A kiscsoportok fejlődésének vizsgálatára szakosított /kulturális/ építőtábort szerveztünk, amelybe orvostanhallgatókat és az orvosi hivatás felé orientálódó középiskolásokat hívtunk meg. Felkészülésünk folyamán olyan alternatív csoportformálási módszereket alakítottunk ki, amelyek a közösségek szociálpszichológiai érzékenységének és együttműködő képességének fokozását célozzák. Ezek a módszerek a pusztán beszélgetésen alapuló csoportélménytől a hagyományos T-csoportokon keresztül a pszichodrámáig tartalmi és fokozati különbségeket mutatnak. A csoporthatásokat szociometrikus és csoportpercepciós vizsgálatokkal próbáltuk mérhetővé tenni. Az előadásban ismertetjük a tábor programját, a csoportalakítási módszereket és azok eredményeit.
Tapasztalataink az egyetemi tanulócsoportok kialakításának egy új lehetőségét vetik fel.

GAZSÓ MÁRIA
Tanítóképző Főiskola, Budapest

JOHANNES AMOS COMENIUS MUNKÁSSÁGÁNAK JELENTŐSÉGE A MAGYARORSZÁGI OLVASÁSTANÍTÁS TÖRTÉNETÉBEN

Történeti vizsgálódásom érdekében három rétegben foglalkozom a szakirodalommal: átnéztem a korabeli olvasókönyvekről szóló feljegyzéseket és Comenius munkáit, az első összefoglalásokat az olvasástanítás történetéről, valamint a témát érintő új publikációkat. Ezenkívül még néhány pillanatképet is felvillantok a múlt hagyományaiból. Felkutatom Comenius olvasástanítási eljárásának magyarországi előzményeit, részletesen elemzem Comenius tankönyveit és tanítási gyakorlatát; fényt vetek a hangzóból kiinduló olvasástanítás későbbi fejlődésére is.

Megkísérlem elhelyezni Comenius munkásságát az olvasástanítás történetében a silabizálástól a hangoztatás megjelenéséig. A korabeli ábécéskönyvek nyomát követve megállapításomat néhány szemléltető képpel illusztrálom.

SZOLNOKY MONIKA
Tanítóképző Főiskola, Budapest

AZ OLVASÁS TANÍTÁSÁNAK HAZAI MÓDSZEREI A KOLOZSVÁRI ÁBÉCÉSKÖNYV MEGJELENÉSÉTŐL A RATIO EDUCATIONIS KIADÁSÁIG

Dolgozatomban a magyarországi olvasástanítás történetével foglalkozom az első magyar nyelvű ábécéskönyvek megjelenésétől 1777-ig. Kiindulópontom az olvasástanítás népoktatásban elfoglalt szerepének a felvázolása. Legfontosabb forrásaim, az eredeti ábécéskönyvek adatainak felkutatás mellett a XIX. század végi első metodikai összefoglalások és napjaink elsősorban népoktatással foglalkozó tanulmányai voltak. /A tantárgypedagógiai szakirodalom mindmáig nélkülözi az olvasástanítás történetének teljes áttekintését./ Dolgozatomban bemutatom a korszak ábécéskönyveinek keletkezési körülményeit, majd összehasonlító értékelésükre is válalkozom felépítésük szempontjából. Részletezem továbbá a silabizáló olvasástanítás módszereit, kitérek az írás- és olvasástanítás kapcsolatára. Megjelölöm a hangoztató eljárás első megjelenési formáit és az írva-olvastató módszer kialakításához vezető út egyes problémáit. Tanulmányom mellékletében néhány másolatot közlök régi olvasókönyveink egy-egy lapjáról.

PLOTNÉ TAMÁS GABRIELLA
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A NÉPTANÍTÓK LAPJA AZ ANYANYELVI OKTATÁS SZOLGÁLATÁBAN 1868-TÓL A SZÁZADFORDULÓIG

A dolgozat az Eötvös József által alapított Néptanítók Lapja eddig még feltáratlan anyagán alapul. A népiskolai anyanyelvi tantárgyak /beszéd- és értelemgyakorlatok, írva-olvasás, olvasás, írás, fogalmazás és nyelvtan/ problematikáját tekinti át a népoktatási törvény életbelépésétől a századfordulóig. A Néptanítók Lapjában közölt tanulmányokat nagyobb összefüggésekbe helyezve elemzi; kiindulópontként kezeli az 1869-es tantervet, Gyertyánffy-Kiss Áron: A népiskola módszertana c. könyvét, és az 1868-as szakbizottság által elfogadott tankönyveket.
Ily módon nemcsak a folyóiratról, hanem az egész korszak hivatalosan elfogadott irányzatáról is képet kapunk.

BORVENDÉG MÁTYÁS
Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Budapest

A KÖZÉPFOKÚ IPAROKTATÁS KIALAKULÁSA

A dolgozat a középfokú iparoktatás kialakulásának előzményeivel, szükségszerűségével és a körülményeivel foglalkozik.
Az ismert folyamatba illeszti be kutatásai eredményeit.
A mellékelt dokumentumok igazolják a téma tudományos feldolgozását.

PÉK FERENCNÉ NÉMETH GABRIELLA
Tanárképző Főiskola, Pécs

"A VÖRÖSTORONY KINCSE" ÉS A "RÁKÓCZI HADNAGYA" CÍMŰ IFJÚSÁGI REGÉNYEK FELHASZNÁLÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TÖRTÉNELEMTANÍTÁSBAN

A dolgozat két az 1950-es évek első felében írt ifjúsági történelmi regényt elemez. Kiindulópontjaként két szempontot vesz figyelembe:

1. A történelmi regények a tankönyveknél és tanóráknál maradandóbb képet hagynak egy-egy konkrét korról a gyermek tudatában.
2. Az 1950-es években készült regények magukon viselik a korszak történetírásának hibáit, volumentarista, vulgarizáló vonásait is.

Ezek alapján elemzi az utóbbi két évtized szakirodalma tükrében a két regény társadalomrajzát, különös figyelmet fordítva a Habsburg-ház politikájának magyarországi hatásaira, és arra, hogy a magyar társadalom különböző rétegei hogyan reagálnak minderre a Rákóczi-szabadságharc előtt és alatt.

A regények történeti elemze után tárgyalja azok történelemtanításban - tanórán és azon kívül - történő felhasználásának lehetőségeit. Végül válogatást közöl a felhasználható szemelvényekből, az alkalmazható megfigyelési szempontokat is feltüntetve.

ZEITLER GABRIELLA
Tanárképző Főiskola, Szombathely

SZEMLÉLTETÉSI LEHETŐSÉGEK AZ ÓKORI GÖRÖGORSZÁG TÖRTÉNETÉNEK TANÍTÁSÁBAN

Az 1980/81-es tanévben érvénybe lépett az 5. osztályokban az új történelem-állampolgári ismeretek tanterv. Az új, modern szemléletű tananyag tanítása a szemléltetőeszközök felfrissítését, kiegészítését, az órán alkalmazott munkamódszerek, eljárások felülvizsgálatát, átalakítását igényli.
Dolgozatom célja számba venni, megtervezni, elkészíteni azokat az audiovizuális szemléltetőeszközöket, melyeket a tanítás során alkalmazhatónak tartok. Ugyanakkor megterveztem ezen eszközök órai felhasználását, alkalmazását is.
Az ismerethordozók elkészítésénél egyik fő törekvésem volt, hogy olyan eszközöket állítsak össze, melyek bárhol, bármely általános iskolai tanár által felhasználhatók, a szakmai, módszertani megújhodás igénye mellett nem kívánnak különösebb feltételeket.
Másik célom bemutatni azt, hogyan lehet ezeket az eszközöket szervesen beépíteni a tanítás folyamatába, hogyan segíthetjük velük elő az új tanterv egyik legfontosabb célkitűzésének megvalósítását: a tanulók bevonását, tevékeny részvételét a tanulás-tanítás folyamatában.
A felhasználható szemléltetőeszközöket a következőképpen lehet felosztani:

- diasorozat
- applikációk
- fóliák
- táblatervek
- filmek, magnószalagok

BARACS NÓRA - CSISZÁR ERIKA
Tanárképző Főiskola, Pécs

ISKOLATELEVÍZIÓS ADÁS HATÁSVIZSGÁLATA /"A SZOCIALISTA FORRADALOM HAZÁJA" CÍMŰ 8. OSZTÁLYOS TÖRTÉNELEM ADÁS VIZSGÁLATA FELADATLAPPAL - SZÁMÍTÓGÉPES ADATFELDOLGOZÁSSAL/

Pályamunkánk a Történelem Tanszéken 1974 óta folyó kísérletsorozat OTDK záródolgozata. 7 iskola kísérleti /ITV-adást néző/ és kontroll osztályának 277 tanulója töltött ki egy 8 kérdésből álló feladatlapot, melyek alapján a párhuzamos osztályok eredményeit összehasonlítva vontuk le következtetéseinket az adás hatásáról. A feladatlapokat egységes elvek alapján, a dolgozatban részletesen ismertetett normatívák alapján értékeltük. Korrelációs számításokat végeztünk annak megállapítására, hogy van-e összefüggés az ITV-nézettsége és a jó válaszok számának mennyisége közt. Korrelációs együtthatók és százalékértékek segítségével kimutattuk: egy tesztkérdésnél csökkent a jó válaszok száma, 3 tesztkérdésre az adás nem volt befolyásoló tényező, az adás pozitív hatását viszont négy nehéz esszékérdés egyértelműen tükrözi. Ezen megállapításainkat a minőségi értékelés is alátámasztja.

Másik korrelációs számítás segítségével megállapítottuk, hogy a diplomás szülők 10-20 %-ban befolyásolják a jó válaszadást. /Aktuális tehát az esélyegyenlőség problémáját feszegetni./

Az ismeretnyújtáson kívül az ITV-nek lényeges feladata az elképzeltetés, a tanulók érzelmi motiválása. Az adás ilyen szempontú eredményességét egyöntetűen jelezték a szaktanárok. Dolgozatomban ezért végezetül javasoltunk néhány olyan kérdést, amelyek segítségével jobban felmérhetők az emocionális hatások.

MATEMATIKA

I.

10.

NÉMETH TAMÁS
Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola, Budapest

NÉHÁNY ELJÁRÁS ÉS MÓD A MATEMATIKA KORSZERŰ OKTATÁSÁBAN

A dolgozat szerzője ismerteti a korszerű matematikai didaktikai szerkezetet, majd annak részletes elemzése után egy tárgyalási módot mutat a matematikai analízis halmazelméleti bevezetésére.

Felsorolja a legfontosabb definíciókat és tételeket /többnyire bizonyítás nélkül/. Érinti az algebra témakörét is, amennyiben axiomatikusan felépíti a természetes-, egész-, racionális-, valós- és komplex számok strukturáját, és említ néhány absztrakt algebrai fogalmat is.

TÓTH JÓZSEF - TÓTHNÉ NAGY JUDIT
Tanárképző Főiskola, Pécs

A "HAGYOMÁNYOS" ÉS AZ "ÚJ" TANTERV ISMERETANYAGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

A dolgozat az 1962-es és az 1978-as általános iskolai matematika tanterv ismeretanyagának, ismeretelsajátításának, fogalmai kialakításának összehasonlító vizsgálatával foglalkozik. A szóbanforgó munka elsősorban arra a problémafelvetésre kíván választ adni, hogy "az új tanterv ismeretanyaga hányszorosa a régi tanterv ismeretanyagának". Másodsorban elvégzi ezt a mennyiségi és minőségi összehasonlítást a követelményszint vonatkozásában is. Végül arra is feleletet ad, hogy összhangban van-e az új tantervű ismeretelsajátítás a pszichológia legújabb kutatási eredményeivel, harmónikusan illeszkednek-e az új tanterv módszertani irányelvei Piaget, Pólya, Sztoljár, Galperin, Dienes, Skemp, G.Matthews kutatási eredményeihez. Végül a szerzők közlik a fentiek alapján kialakult véleményüket az "új matematika" tanítható ságáról.

PETNEHÁZI GABRIELLA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁS VIZSGÁLATA ALSÓ TAGOZATON /MATEMATIKA/

A rövid elméleti bevezetőben a szerző elemzi a téma kutatásában már elért eredményeket, amelyekre a későbbiek során támaszkodni fog. Az alsós gyerekekkel egyéni vizsgálatokat végeztet matematikai feladatok kapcsán, ezeket jegyzőkönyvbe foglalja, s elemzi. Igen értékes következtetéseket állapít meg.
Hallgató korában készített dolgozatát később némileg továbbfejlesztette.

PAPP MÁRIA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A TANULÓK LOGIKAI NEVELÉSE /5-11 ÉVES KORIG/

A szerző dolgozatában az új tanterv egyik alapvetően fontos témakörével, a logika tanításával foglalkozik. Rövid elméleti bevezető után ismerteti saját vizsgálati eredményeit. 5-11 éves tanulókkal oldatott meg olyan feladatokat, amelyekben az összetett ítéletek kötőszavait, a logikai kvantorokat, a tartalmazási relációt kellett a tanulóknak helyesen alkalmazni. A fejlődést grafikonokkal szemléltette. Az összegezésben levont következtetései előremutatóak az iskolai gyakorlat számára is.

GYURÓ ILONA - OSIKÓCZKI ANNA - SÁSI ERZSÉBET - TIMKÓ KLÁRA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A 6-10 ÉVES TANULÓK KOMBINATORIKAI GONDOLKODÁSÁNAK ELEMZÉSE

A szerzők elemzik a kombinatorikai műveletek több lehetséges felosztását. Értelmezik a kombinatív képesség fogalmát, kapcsolatát az értelmi képességekkel. A dolgozat legjelentősebb része a saját vizsgálati eredmények ismertetése, amelyben az alsós gyerekek feladatmegoldásait elemzik sorrendezések, kiválasztások és a babaöltöztetési probléma kapcsán. Sikerült feltárniuk néhány olyan gondolkodási sajátosságot /elsősorban 6-7 éveseknél/, amely eddig a szakirodalomban tudomásuk szerint nem szerepelt. Kutatásuk témáját igen szerencsésen választották meg.

VIGH ERIKA
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

AZ INFORMÁCIÓELMÉLET ALAPJÁINAK TANÍTÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATÁBAN

A dolgozat az információelmélet alapjainak tanítási lehetőségeit vizsgálja az alsó tagozatos osztályokban, és különösen a barkochbával kapcsolatos információelméleti problémákat tárja fel.
A témában szereplő matematikai tételek bizonyításait a dolgozat nem tartalmazza, hanem ezek alkalmazására mutat példát. Részletesen bemutatja a kódolás és dekódolás lehetőségeit egyező és váltakozó hosszúságú kódszavak esetében.
Az általános iskola alsó tagozatában gyakran alkalmazott barkochba játékon keresztül megismertet az információ-mennyiség mérhetőségével. Több példát mutat a Hartley-féle képlet és az információ additivitásának törvényére és érinti a kereséselmélet alapvető problémáit is.
A dolgozatban közölt feladatok feldolgozása tanórákon vagy szakkörökön különösebb nehézségbe nem ütközhet tekintve, hogy a szükséges gráfelméleti és valószínűségszámítási alapfogalmak az alsó tagozatos tanterv részei.

DÓZSA TERÉZ
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

A KATEGÓRIKUS ÍTÉLETEK SZEREPE AZ ALSÓ TAGOZATOS MATEMATIKA OKTATÁSBAN

A dolgozat öt fejezetből áll. Az első fejezet a probléma felvetésével és aktualitásával foglalkozik. A főiskolai hallgatók körében mind a megértés, mind a tanítás terén nagy problémát jelent a kategorikus ítéletek témakör. A 2. fejezet röviden tartalmazza az anyagrész matematikai hátterét: a kategorikus ítéletek függvénykalkulusbeli és osztálykalkulusbeli formulákkal történő kifejezését. A 3. fejezet egy konkrét feladatsoron keresztül azt mutatja meg, hogy az ítéletek megértésével, feldolgozásával kapcsolatban mit kell elvárni a tanulóktól az alsó tagozat egyes osztályaiban.
A negyedik fejezet a felméréseket tartalmazza, azokat a feladatokat, melyeket a témakörben még járatlan I. éves és a már tantárgypedagógiát tanuló II. éves hallgatókkal oldattam meg a felvetett probléma jogosságának igazolására.
Az ötödik fejezetben ezen felmérések értékelése történt s a tapasztalatok összegezése.

KOVÁCS IRMA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A TÉRSZEMLÉLET KIALAKÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ALSÓ TAGOZATOS OKTATÁSBAN

A diákköri dolgozat a geometriai térszemlélet problémájával foglalkozik. A szakirodalomban általánosan elfogadott az A. A. Sztoljár szovjet matematikus által kidolgozott elmélet, amely a geometriai gondolkodás fejlődését öt szintre osztja. A dolgozat első része ismerteti a szintek teljesítéséhez szükséges ismeretanyagot, gondolkodási formát, követelményt. A dolgozat fő célja az, hogy felmérések eredményeként vizsgálja és értékelje az új komplex matematika oktatás során bevezetett geometria oktatás térszemlélet-formáló szerepét, valamint azt, hogy mennyire világosak, megalapozottak a geometriai fogalmak, milyen mértékben ismerik az alakzatok tulajdonságait, összefüggéseit, mennyire tudják reprodukálni a tanultakat. A térszemlélet megalapozásához nagyon fontos főleg az alsó tagozatos oktatásban - az intuitív megalapozás. Ezért a vizsgálódás az alsó tagozatos osztályokban történt. A.A.Sztoljár elmélete szerint az első két szint elsajátítása egyértelműen megvalósítható az ötödik osztályba való átlépésig. A dolgozat elemzi, hogy nálunk milyen mértékben valósul ez meg, és hogyan lehetne még hatékonyabbá tenni a térszemlélet fejlesztését a tanulás kezdeti fázisában. Már végeztek felméréseket a negyedik szint megvalósulásával kapcsolatban. A dolgozat a matematikai statisztika segítségével értékeli ki a felméréseket.

MATEMATIKA

II.

11.

GÖNCZNÉ NEMES RITA
Tanárképző Főiskola, Pécs

A FÜGGVÉNYTRANSZFORMÁCIÓK PROGRAMOZÁSA

A dolgozat az általános iskola új tantervének minden függvénytípusával, azok grafikus ábrázolásával és függvénytranszformációjukkal foglalkozik programozott anyagként való feldolgozás formájában. Röviden foglalkozik a programozott oktatás előnyeivel, annak a módszerek között elfoglalt helyével, hatékonyságának objektív mérési lehetőségével. Ezt követően, miután megtanítja az olvasót, hogy "Hogyan használjuk ezt a füzetet?", programozott formában átismétli a függvény fogalmát, megadási módjait, a koordináta-rendszer és transzformáció fogalmát, és egy önellenőrző lap igényes szintű kidolgozása után enged tovább. Bővebben foglalkozik a lineáris, az abszolutérték, a másodfokú függvények transzformációival. Rövidebben tárgyalja a program /tantervi súlyuknak megfelelően/ az $y = \frac{1}{x}$, $y = x^3$, $y = \sqrt{x}$, $y = a^x$, $y = [x]$, és $y = \{x\}$ alakú függvényeket. Az arányosan elosztott önellenőrző lapok rendszere után a szóban forgó témáról témazáró feladatlappal zárul a dolgozat.

GULYÁS ÁGOTA - HAMBURGER ANTAL
Tanárképző Főiskola, Pécs

A "PARKETTÁZÁS" TÉMAKÖR TANÍTÁSÁNAK ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

Az új matematika tantervben a "geometria-mérések" témakörön belül önálló téma a "parkettázás" /a síknak egyrétű, hézagtalan lefedése/. A hazai szakirodalomban csakúgy, mint a téma tanításával foglalkozó tantárgypedagógiai irodalomban alig találkozunk ennek tárgyalásával. E dolgozat szerzői célul tűzték ki e hiány pótlását. A fellelhető szórványirodalomból összegyűjtötték és rendszerezték a téma matematikai vonatkozásait, eredményeit, nyitott problémáit. Még a képzőművészetre kifejtett hatását is Vasarely és Escher művészetén át. Munkájuk második felében a téma tanításának tantárgypedagógiai vonatkozásaival foglalkoznak. Megmutatjuk a téma tanításának didaktikai-metodikai és szaktárgyi értékeit, felhasználási lehetőségeit egyaránt.
Sok szaktanár jó hasznát venné, ha ilyen gyűjtemény birtokában lenne.

BAKOS KLÁRA - VIZALLER ATTILA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

HÁROMSZÖGEK, NÉGYSZÖGEK, SOKSZÖGEK, SZÖGEK TANÍTÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 6. OSZTÁLYÁBAN

A dolgozat a végleges tantervű hatodik osztályos tankönyv alapján építi fel a "sokszögek" témakört. Vizsgálja és elemzi a tanítás cél- és eszközrendszerét, elkészíti az anyag elrendezésének hálóját, részletesen feldolgozza - multimédia-rendszerrel - a témát, s feladatsorozatokat készít a rendszer hatékonyságának ellenőrzésére.

NAGY ILDIKÓ - HORVÁTH MÁRTA - BARCZI JÓZSEF
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

A THALÉSZ-TÉTEL TANÍTÁSA AZ IDEIGLENES TANTERV ALAPJÁN AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 8. OSZTÁLYÁBAN

A szerzők a legújabb kutatási eredmények felhasználásával, multimédia-rendszerrel dolgozzák fel a Thalész-tételt. Összeállítják a fogalom- és célrendszert, részletes tervezeteket, feladatlapokat, forgatókönyvet készítenek, s elemzik egy kísérlet eredményeit, amely öt számítási óra anyagát öleli fel.

MIDECZKINÉ SZALAI MÁRIA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

AZ ISKOLÁRA ELŐKÉSZÍTŐ MATEMATIKAI ANYAG ELEMZÉSE, HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

Dolgozatomban az óvodai és az iskolai előkészítő munka esetleges eltéréseit, annak hatékonyságát vizsgáltam. Arra voltam kiváncsi, hogy az első osztályos tanító milyen mértékben tud az óvodában szerzett ismeretekre építeni.
Dolgozatom 4 részre tagolódik.
Az <u>első</u> részben általánosságban írok az óvoda iskolaelőkészítő funkciójáról.
A <u>második</u> rész tárgya: a matematika helye az óvodai nevelőmunkában.
A <u>harmadik</u> részben az általam végzett vizsgálatok körülményeit, módszereit, a felállított hipotézist, majd a vizsgálat eredményeit közlöm.
A <u>negyedik</u> rész tartalma: következtetés, megállapítások.
Az előző vizsgálatban az óvodások és az óvodába nem járt azon gyerekek szerepeltek, akik csak a 72 órás iskolaelőkészítő foglalkozásokon vettek részt. Ez lehetőséget adott arra, hogy elemezzem a két különböző előkészítési forma eredményeit. Ugyanakkor kiválasztottam a jobb képességűeket, további - differenciált - vizsgálataim alanyait. A feladatok kiválasztásánál törekedtem arra, hogy azok ne szakadjanak el az óvodai ismeretanyagtól, de késztessenek a gondolkodásra.
Mérési eredményeim tapasztalatait tanítókkal és óvónőkkel folytatott személyes beszélgetésekkel egészítettem ki.

BÁLINT ÉVA - VINCZE MARGIT
Tanítóképző Főiskola, Baja

SZÁMSZERŰEN IS KIMUTATHATÓ-E, HOGY AZ ELŐZŐ ÉVEK KÖVETELMÉNYEI MENNYIRE HATNAK A 3. OSZTÁLYOS MINIMUMKÖVETELMÉNYEK TELJESÍTÉSÉRE?

Dolgozatunk a Tudományos Diákkör keretében készített tudásszintfelmérést tartalmazza.
Az új tanterv olvasása közben, illetve a tanítási gyakorlatok során az ragadott meg bennünket, hogy számszerű eredményekkel is igazolható-e a tantervi minimumkövetelmények kiemelt fontossága? Dolgozatunk célja, hogy megállapítsuk, az eredmények összhangban vannak-e a minimumkövetelmények fontosságával.
Felvetődött bennünk, vajon létezhet-e olyan ismeretkör, amelyet a különböző képességű tanulóknak azonos mértékben meg lehet tanítani és ezeket az ismereteket mindegyikük biztonsággal alkalmazni is tudja? Az új matematika tanítása milyen problémákat jelent a tanítónak és a tanulóknak, valamint az új törekvések hogyan valósíthatók meg a tanórán, illetve a napközi otthonban?
Kérdéseink megválaszolásához hat minimumkövetelményen alapuló feladat megoldásainak helyességét vizsgáltuk. A legjobb a számtan, algebra témakörhöz tartozó második feladat teljesítése, a leggyengébb pedig a 4. feladaté. A további négy feladat teljesítményszázaléka a két szélső érték közé esik. A hat feladatra vonatkozó átlagos teljesítmény 60,4 %, ami meglepett bennünket, ugyanis minimumkövetelmények esetén sokkal jobb /legalább 80 %-os/ eredményt vártunk. Igyekeztünk azokat a befolyásoló tényezőket megtalálni, amelyek a kedvezőtlen adatokat eredményezték.

KONCZ ANTÓNIA
Tanítóképző Főiskola, Baja

KÖVETELMÉNYSZINTEK SZERINTI DIFFERENCIÁLÁS MATEMATIKÁBÓL A 3. OSZTÁLYBAN

A megye általános iskoláinak harmadik osztályaiból véletlen kiválasztással 32 osztály került a vizsgálati anyagba. Ez 707 tanulót jelent. Ebből városi 356, falusi 300, tanyai diák 51.

Munkámban azt ismertetem, hogy az 1980. júniusában végzett mérés hogyan igazolja feltevéseimet.

Ezek:

1. A minimum és az általános követelmények között számszerűen is jól kimutatható különbség van a minimum javára.
2. Nincs eltérés a városi, falusi és tanyai tanulók követelményekre vonatkozó teljesítése között.

A méréshez használt feladatlapot és a mérési anyag feldolgozását tartalmazza a dolgozat, valamint a mérés adatait.

KIS ILONA - VÍZHÁNYÓ KLÁRA
Tanítóképző Főiskola, Baja

A SZÁMFOGALOM SZINTJE EGY 3. OSZTÁLYOS TUDÁSSZINTMÉRÉS TÜKRÉBEN

Az ideiglenes tanterv szerint tanuló 3. osztályos tanulók között felmérést végeztünk az 1979/80-as tanév végén, a Főiskolán működő matematika diákkör keretében. A feladatlapok azon feladatait vizsgáltuk, amelyek a számfogalommal kapcsolatosak. Ugyanis arra voltunk kiváncsiak, hogy a tanulók a 3. osztály végére milyen szintre jutottak el a számfogalom terén. Első megközelítésben úgy gondoltuk, hogy miután a vizsgált 5 iskola mind városi, közel azonos eredményt kapunk. Ahogy foglalkoztunk ezzel a gondolattal, rájöttünk, hogy iskola és iskola között ilyen vonatkozásban is különbség van, tehát szükségképpen jelentkezik majd eltérés az egyes iskolák tanulóinak teljesítménye között.

3. osztályban minimumkövetelmény a számtan, algebra témakörben: összeadás, kivonás, szorzás egyjegyű számmal, írásban; osztás szóban 1000-es számkörben. Ezen kívül: törtszámok előállítása.

A felmérésben résztvevő 5 bajai iskola közül egy magasan az átlag felett teljesített /85,2 %/. A leggyengébben teljesítő iskola ettől az eredménytől 32 %-kal maradt el. A többi iskola teljesítménye közel esik az átlaghoz, ami 62,5 % volt. Tehát a "módosított" hipotézisünk igazolódott. Erről a teljesítményről nem jelenthetjük ki egyértelműen, hogy gyenge, mivel nem csak a minimumkövetelmény teljesítésének szintjét vizsgáltuk. Úgy gondoljuk, az új tanterv, új dokumentumok megjelenésével és az idő múlásával javulni fog a helyzet. A pedagógusok nagyobb gyakorlatra tesznek szert az új szemléletű matematika anyag tanításában, s ez meghozza az eredményt.

TIMÁR PIROSKA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

MATEMATIKATANÍTÁS MAGNÓVEZÉRLÉSSEL

A dolgozat nevelésügyünk egyik aktuális kérdésével foglalkozik. Az összevont tanulócsoportokban alkalmazott magnóvezérléses matematikatanítást vizsgálja. A mű első részében a téma kutatásának szükségességét indokolva vizsgálja a művelődési esélyek alakulását a kapitalizmusban és a szocializmusban.
A második részben ismerteti a magnós oktatás kialakulását, a magnós programok elkészítésének mechanizmusát, azok fogadtatását a pedagógusok és a gyermekek körében. Vizsgálja a magnóvezérléses oktatást, mint önálló tanulási módszert. Foglalkozik ezen módszer alkalmazásának előnyeivel, hátrányaival. Feltárja a magnós programok más területen történő felhasználásának módjait, a továbbfejlesztés lehetőségeit, ezenkívül indokolja a matematika tanításának kiemelt szerepét napjainkban.
A harmadik, s egyben fő részben az 1979/80-as tanév végén a Hajdú-Bihar megyei összevont tanulócsoportok első osztályaiban végzett felmérés tapasztalatait összegzi. Ismerteti a felmérés módszerét, körülményeit, majd a kapott adatokat a leíró statisztika módszerével dolgozza fel. A két csoport /a magnóvezérléses oktatásban részesülő és a hagyományos módon tanuló/ eredményeit a következő szempontok alapján veti össze: átlagteljesítmény, szóródás, eloszlás. A csoportteljesítmények közötti kapcsolat feltárására elvégzi a szignifikancia- és a korrelációszámítást, valamint vizsgálja a kauzalitást /a magnós módszer szerepét a teljesítmények alakulásában./

KONTORNÉ PÓCZA DÓRA
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A ZSEBSZÁMOLÓGÉPEK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ALSÓ TAGOZATBAN

A PTK-1072 típusú zsebszámológép alkalmazási területei közül a számológép programozhatóságából adódó lehetőségeket tárja fel a dolgozat. Előzetesen tárgyalja a programozás alapelveit, a folyamatábrák készítésének módját, az alapvető számítástechnikai ismereteket és a PTK - 1072 típusú számológép leírását. Ezek után következnek a felhasználás lehetőségei. A dolgozat nem foglalkozik a numerikus számlálási készség fejlesztésével, hanem a függvények, szabályjátékok, sorozatok, nyitott mondatok körében lehetséges alkalmazásokat tárgyalja.
A dolgozat mellékleteként konkrét, kidolgozott programokat közöl részletes leírással, folyamatábrákkal, használati utasítással.

BODÁCS ERIKA
Tanítóképző Főiskola, Esztergom

BIBLIOGRÁFIA A MATEMATIKA TANÍTÁSÁHOZ 1974-1980.

A pályamunka elsősorban az általános iskola 1-4. osztályában matematikát tanító pedagógusok számára készült; egy olyan "iránytű", amelynek segítségével az olvasó eligazodhat a matematika tanításával foglalkozó cikkek sokaságában. A pályamunka első fejezetében történeti áttekintést kapunk a matematika tanításának fejlődéséről és a matematikai tantervek változásairól. A további fejezetek, az adott tanterv rövid felvázolása után, tartalmazzák mindazon irodalmat, - A Tanító, A Matematika Tanítása, Módszertani Közlemények, Köznevelés c. folyóiratokban megjelent cikkeket 1974-től 1980. október 31-ig, - melyek a "matematika tanítása az általános iskola 1-4. osztályában" tárgykörbe tartoznak.
A cikkek nem időrendi sorrendben, hanem az egyes tantervek köré, s ezen belül is témakörönként - már időrendi sorrend figyelembevételével - csoportosítva szerepelnek a könnyebb eligazodás érdekében.
Végül "Ötlettár" címszó alatt találhatók azok a cikkek - 1974-től 1980-ig -, amelyek egy-egy szemléltetőeszköz leírását tartalmazzák.

FIZIKA

12.

SALAMON JÓZSEF
Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen

A SZILÁRDTESTEK ATOMI FELÉPÍTÉSÉNEK MODELLEZÉSE /DINAMIKUS GOLYÓMODELL/

Az 1981-es tanévben bevezetésre kerül a középfokú oktatásban egy új fizika tanterv, amely az "Anyagszerkezet" című tantárgy keretén belül a szilárdtestfizika alapvető ismereteinek is helyet kíván biztosítani. Mint minden olyan törekvés, mely bizonyos szemlélet kialakítására irányul; úgy ez sem valósítható meg szemléletes és megfelelő mértékben valósághű modell felhasználása nélkül.

A dolgozat rövid áttekintést nyújt az eddig használt anyagi szilárdtest-modellekről, bemutatva hiányosságaikat; realitásuk határait. Ezután a KLTE Alkalmazott Fizika Tanszékén - M. F. Longinov ötlete alapján - 1979-ben elkészült úgynevezett dinamikus golyómodell rövid ismertetésére kerül sor. E modell előnye az eddig használtakkal szemben, hogy a kétdimenziós kristályrács jellegzetes tulajdonságait a legpontosabban tükrözi. Segítségével a szilárdtestekben lejátszódó számos folyamat valósághűen, mozgásában mutatható be.

A fenti modell használatával kapcsolatos meggondolások arra vezettek, hogy oktatófilmeket készítsünk. Ezek közül az egyik a szilárdtestekben levő vonalhibákkal - diszlokációkkal -, a másik szemcsehatárokkal és az újrakristályosodás folyamatával ismertet meg. A dolgozat hátralevő része a két film - képekkel kiegészített - forgatókönyvét tartalmazza.

LAKATOS ESZTER
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

EGY FÉLÉVES MUNKATERV A DIGITÁLIS TECHNIKA ALAPJAINAK NEM SZAKIRÁNYÚ KÖZÉPISKOLÁBAN TÖRTÉNŐ OKTATÁSÁRA

A dolgozat a címben jelzett témának szakköri feldolgozás keretében megoldható tematikáját tárgyalja, egy 1979-ben működött szakkör tapasztalatait felhasználva. Tartalmazza az eredeti elképzeléseket, de utal a megvalósítás módjára is.

A szakkör tematikája inkább a digitális technika matematikai alapjait és a logikai áramköröket dolgozza fel. Az áramkörök elektronikus megvalósítására nem tér ki, mivel nem szakirányú középiskolában az előismeretek ennek tárgyalásához nem elegendőek.

A dolgozat a következő témákkal foglalkozik:

- A szakkör célkitűzései, követelményrendszere.
- A megvalósítás körülményei.
- A téma helye az iskolai tananyagban, szerepe a tanulók matematikai szemléletének alakulásában.
- A szakkör tematikus terve.
- A témában használt bizonyítási és tervezési eljárások, didaktikai súlypontok.
- Alkalmazni kívánt módszerek és segédeszközök /digitális szemléltető panel, írásvetítő/, ezek indoklása.
- A szakkör továbbfejlesztésének, folytatásának irányai.
- Foglalkozási vázlatok.

MAKLÁRI ZSUZSANNA
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

EGYSZERŰ DEMONSTRÁCIÓS KÍSÉRLETEK ÉS MÉRÉSEK A DIFFÚZIÓ JELENSÉGKÖRÉNEK SZAKKÖRI FELDOLGOZÁSÁRA

Természettudományos világképünk alapjai közül az egyik leglényegesebb a mozgás és az anyag elválaszthatatlanságának ténye. Az anyag szüntelen belső mozgására a diffúziós jelenségek közvetlenül utalnak.

Diákköri munkám során olyan demonstrációs kísérleteket és méréseket gyűjtöttem össze, amelyek segíthetik a középiskolai fizika tananyagból kimaradt diffúziós jelenségkör szakköri feldolgozását. A kísérleteket aszerint csoportosítottam, hogy a diffúzió gáz, folyadék, vagy szilárd halmazállapotú anyagban játszódik le.

A kísérletek technikai vonatkozású leírása /szükséges anyagok, eszközök felsorolása, a kísérleti összeállítás vázlata, fényképe, a végrehajtás módja/ mellett részletesen ismertetem a kísérletek értelmezését, ill. a mérések mennyiségi kiértékelését is.

TOROCZKAY ZSOLT
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

HOLOGRAMKÉSZÍTÉS EGYSZERŰ MÓDSZERREL

A dolgozat egy egyszerű középiskolai szakköri szinten is elvégezhető hologramkészítési módszerrel foglalkozik. Az ismertetett eljárás nem igényli a szokásos hologramkészítéshez nélkülözhetetlen eszközöket, még az alapfeltételként megkövetelt rezgésmentes asztal sem szükséges hozzá. A felszerelés néhány óra alatt elkészíthető, használata gyors sikert biztosít.

A dolgozat a holográfia elemi elméletének tárgyalása után az általánosságban használatos felszerelés ismertetését adja, majd a már említett egyszerű módszer konkrét leírásával és értékelésével foglalkozik. Elemzi a felvételi rendszer használhatóságának határait, a jó minőségű hologram készítésnek feltételeit. Végül egyszerű rekonstrukciós módszereket mutat és vizsgálja a rekonstruált kép tulajdonságait.

A dolgozat segítséget nyújthat azoknak a középiskolai tanároknak, akik ezt a fizikai-optika oktatásába szervesen beilleszthető témát szakköri foglalkozásokon fel kívánják dolgozni.

SZILÁGYI MÁRIA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A FIZIKA TANSZÉK KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNYÁNAK ADOTT SZEMPONTÚ SZAKBIBLIOGRÁFIAI FELDOLGOZÁSA ÉS FELHASZNÁLÁSA AZ OKTATÁSBAN

A dolgozat ismerteti az Egyetemes Tizedes Osztályozás rendszerét. Részletesen bemutatja a fizika tudomanyag alosztályainak a felosztását is. Ezt azért is teszi, mert a Fizika Tanszék mintegy kétezer tagból álló könyvállományát a szakkatalógusban úgy kellett feldolgozni, hogy azt mind a hallgatók, mind az oktatók eredményesen használhassák.

A peremlyukkártyás adatrögzítést úgy bontotta le, hogy a tanszék oktatói tudományos munkáik végzésénél, a hallgatók szakdolgozataik készítésénél, szemináriumokra való felkészülésüknél és tanításaiknál mindig és gyorsan hozzájuthassanak a megfelelő tartalmú szakkönyvhöz.

A dolgozat eredményeként a könyvtár anyaga az oktatás különböző szintű folyamataiban jól használhatóvá vált.

13.

SZAKONYI PÉTER
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A TÉRKÉP SZEREPE ÉS FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ALSÓ TAGOZATOS OKTATÓ-NEVELŐ MUNKÁBAN

A dolgozat tantárgypedagógiai szemszögből vizsgálja a térkép felhasználásának lehetőségeit az általános iskola alsó tagozatában, de emellett kitekintést próbál nyújtani az oktató-nevelő munka pedagógiai-pszichológiai aspektusából is.

A térkép felhasználása az általános iskola 1-4. osztályainak oktató-nevelő munkájában mindeddig jelentőségénél kisebb helyet foglalt el. A gyermeki gondolkodásnak az absztrakt gondolkodás felé való átalakításában, a szaktárgyi alapozásban és az egészséges életmódra való nevelésben a térkép jelentős segítséget nyújthat nevelőnek, szülőnek egyaránt.

A dolgozat részletesen foglalkozik a térkép felhasználásának tantervi, tantárgyi kereteivel, a felhasználás lehetőségeivel osztályonkénti és tantárgy szerinti beosztásban. Bemutatja a tanórán kívüli térképhasználat lehetőségeit, elemzi a térképnek a kisdoboséletben , a szakkörökben, a napközi otthonokban és a családi nevelésben való felhasználását. A térképhasználat folyamatának elemzését magyar és külföldi, valamint a szerző által készített térképek, térképvázlatok egészítik ki.

KISS ZOLTÁN
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

A PEDAGÓGUS DIREKT ÉS INDIREKT IRÁNYÍTÁSÁNAK MEGJELENÉSI FORMÁI A KÖRNYEZETISMERET ÓRÁN

A dolgozat a tanulás irányításának lehetőségeit és megvalósuló gyakorlatát vizsgálja a környezetismeret tantárgy keretén belül. Megállapítja az irányítás egysíkúságát, mely szerint a direkt irányítás dominál - figyelmen kívül hagyva a tárgy lehetőségeit és sajátosságait. Vizsgálja a direkt irányítás keretén belül az irányítás megnyilvánulási formáit, a különböző interakciókat.

Végül a tapasztalatok alapján megfogalmazza azokat a lehetőségeket, amelyek kihasználásával eredményesebbé tehető a tantárgy oktatása.

RÁTHGÉBER ÁGNES
Kaposvári Tanítóképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Szekszárd

NÖVÉNYFAJOKAT BEMUTATÓ HANGOSÍTOTT DIASOROZATOK ALKALMAZÁSA A KÖRNYEZETISMERET TANÍTÁSÁBAN

Az iskolában felhasznált eszközök hatása nemcsak abban áll, amit közvetítenek, hanem abban is, ahogyan közvetítik, mert speciális pedagógiai eljárásokat visznek magukkal. A hangosított diasorozat alkalmazása többféle módszer kombinációja, mert egyszerre megfigyeltet, bemutat és szemléltet.

A hangosított diasorozatok segítségével feldolgozásra kerülő tananyag szerkezeti elemzésénél fő szempontunk volt, hogy a környezetismeret tanítását-tanulását is szervesen egymásra épülő tevékenységi formákat és gondolkodási műveleteket tartalmazó folyamatnak tekintjük. Didaktikai szempontból az adott témáról pontosan körülhatárolt, a megértéshez elegendő információt kell adni, ezért a hangosított diasorozat elkészítésénél figyelembe vettük a tanulók életkori sajátosságait és megelőző ismereteit. A diaképek és a hozzájuk kapcsolódó szövegkönyvek az alsó tagozati első, második és negyedik osztályos, növényismereteket tárgyaló témakörökhöz készültek.

A hangosított diasorozat alkalmazásával arra próbáltunk választ keresni, hogy valóban jó motiváló tényező-e a hangosított diasorozat, meggyorsítja-e a feldolgozás menetét, eléggé hatékony-e a vele végzett tanítás. Egyik kísérletünkben a tanulók egy része hangosított diasorozattal foglalta össze ismereteit, másik része pedig hagyományos módszerrel. Mindkét tanulócsoport ugyanazt a feladatlapot oldotta meg az óra végén, amely a tantervi követelmények szerint és a munkafüzet alapján készült. Az alkalmazás kezdeti tapasztalatai egyértelműen igazolták, hogy a hangosított diasorozatok eredményesen használhatók fel a környezetismeret tanításában is.

SUHÁNSZKI SAROLTA
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

AZ ÖRÖKLŐDÉS CÍMŰ 8. OSZTÁLYOS TÉMAKÖR DIDAKTIKAI, METODIKAI PROBLÉMÁI

Az új tanterv új témakörének alapos elemzésével teremti meg a kapcsolatrendszert az alkalmazható ismeretek és az új ismeretek között. A legfontosabb fogalmak, folyamatok tanításához fóliákkal mutatja be a legeredményesebbnek látszó módszereket.

Az öröklésmenetek levezetésének gyakorlásához, alkalmazásához humángenetikai példákat is összeállított.

Az új tanterv 8. osztályos bevezetéséig nagyon jó segédanyag a biológia szakos tanárok szakmai, metodikai továbbképzéséhez. Szakköri foglalkozásokon most folyik a kipróbálása. Jó eredményeket várhatunk.

FARKAS GYÖRGYI
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Budapest

A PROBLÉMAMEGOLDÓ GONDOLKODÁS VIZSGÁLATA EGY FELMÉRÉS TÜKRÉBEN

"Mindig a valóság megfigyeléséből induljunk ki..." - írja a tanterv "Módszertani alapelvek" című része. A valóságban lejátszódó folyamatok mindig komplexek. Nem lehet éles határt húzni a fizikai, a kémiai és a biológiai változások között. Ezen változások egymásra épülnek, feltételezik egymást, állandó kölcsönhatásban vannak. Nincs külön fizikai, biológiai, kémiai szemléletmód. A világ jelenségeit sokféleképpen, különböző módszerekkel vizsgálhatjuk. De ahhoz, hogy ezeket a vizsgálatokat egységben láthassuk, átfogó szemléletmódra van szükségünk: a természettudomány szemléletmódjára.

Joggal vetődik fel a kérdés: rendelkeznek-e a gyermekek természettudományos szemléletmóddal? A dolgozat erre a kérdésre keresi a választ egy 10 kérdésből álló felmérés tapasztalatai alapján. A kérdések komplex-természettudományos jellegűek, a válaszok elemzése sok tanulsággal szolgál.

PETHE GÁBORNÉ /OTTMAYER KATALIN/
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

AZ ALKALMAZÁS KOMPLEX FÁZISÁNAK ÉRVÉNYESÜLÉSE A KÉMIATANÍTÁSBAN

Az alkalmazás komplex fázisának tartalmi, szerkezeti elemzését az általános iskolai kémiatanításra vonatkoztatva tartalmazza a dolgozat. Különös figyelmet fordított a szerző a tanulói aktivitás kérdésének vizsgálatára. Ezt az óra végi alkalmazó-rögzítő szakaszban feladatlapok alkalmazásával kívánja eredményesebbé tenni.

Az óra végi feladatlapok, a témazáró dolgozat és az utófelmérés összehasonlító elemzését az elektronegativitás és az ionkötés fogalmának elsajátítása szempontjából számítógéppel végezte el.

Következtetései, elemzésének eredményei azt bizonyítják, hogy 7. osztályban a kémiai kötések tanításának eredményességét nagymértékben befolyásolja, ha a témakör tanításának kezdetén kialakítjuk és később alkalmazzuk az elektronegativitás fogalmát.

FARKAS GYÖRGYI
Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Budapest

FÜGGVÉNYEK, RELÁCIÓK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA KÉMIA TANANYAGÁBAN

"A kémiatanítás támaszkodjon a környezetismeret, a matematika, a biológia, a fizika, a technika és a földrajz tantárgyban megszerzett ismeretekre. Használja ki az adódó koordinációs lehetőségeket" - írja elő a tanterv "Módszertani alapelvek" című része.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a matematika és a kémia tantárgyak közötti koordináció irodalma viszonylag csekély, ezen művek is csak érintik a matematikával való koordinációs lehetőségeket. Ennek oka valószínűleg az, hogy a már régen elkészült tantervvel szemben több osztály számára nem jelentek még meg tankönyvek, illetve munkalapok.

Az új matematikát tanuló osztályok számának növekedése is indokolja, hogy a matematikai ismeretek tágabb körére terjesszük ki a koordinációs lehetőségeket.

A dolgozat erre tesz kísérletet.

TAJDI ÉVA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A 7. OSZTÁLYOS KÉMIA TANTERV ALAPOZÓ FEJEZETÉNEK, A "KÉMIAI ALAPISMERETEK" CÍMŰ TÉMAKÖRÉNEK VIZSGÁLATA

A 7. osztályos kémia tanterv "Kémiai alapismeretek" című témájában, reprezentatív minta alapján felmérést végeztünk Borsod-Abaúj-Zemplén megye önálló és körzeti iskoláiban. A témakörben szereplő fogalmak elsajátítását vizsgáltuk a követelményrendszer, iskolatípus, felszereltség- és a pedagógus végzettségének összefüggésében. Tapasztalataink alapján feltártuk a dokumentumok /tankönyvcsalád/ néhány hibáját, a tanterv bevezetésekor általunk észlelt módszertani hiányosságokat. Megállapításunk szerint az oktatás eredményességét elsősorban a tanár személye határozza meg, az iskola felszereltsége, a tanulók értelmi képessége másodlagos tényező.

NAGY PIROSKA - RÁCZ MÁRIA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

A 7. OSZTÁLYOS KÉMIA TANÍTÁSA SORÁN FELHASZNÁLHATÓ KÍSÉRLETEK

A dolgozat a szakirodalmi adatokra támaszkodva a kémiatanítás egyik fontos módszercsoportjának, a demonstrációs és tanulókísérletek módszerének részletes elemzését tartalmazza.

A dolgozathoz kapcsolódó praktikum, amely a 7. osztályos témakörök elméleti alapjának összegezésére alapozva munkavédelmi és balesetelhárítási szabályokat, több mint 80 kísérletet és 35 feladatot tartalmaz, az általános iskolai kémiatanítás egy régi hiányosságának pótlására tesz kísérletet.

A dolgozat és a praktikum hasznos segédanyag a tanárjelöltek gyakorlati képzésében is.

LUDMAN ILONA
Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza

KONCENTRÁCIÓS LEHETŐSÉGEK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI FIZIKA ÉS KÉMIA TANTÁRGYAK KÖZÖTT

Az új tanterv lényeges feladatként jelöli meg a tantárgyak közötti koncentráció megvalósítását, mert az új ismeretek elsajátítása annál eredményesebb, minél több oldalról kapcsolható más tárgyakban szerzett ismeretekhez. A dolgozat a fizika és kémia közötti tantervi, eszmei-világnézeti, tartalmi koncentráció lehetőségeit tárgyalja. A megvalósítás módjai közül legrészletesebben a kémiaórákon bemutatható fizikai kísérletek felsorolásával, valamint fizikai ismeretek alkalmazását igénylő feladattípusok bemutatásával foglalkozik.

KOTVITS ILDIKÓ /PÁRKÁNYI GYULÁNÉ/
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

AZ ÉGÉS FOGALOMKÖRÉNEK ELHELYEZÉSE ÉS VIZUÁLIS ÉRZÉKELTETÉSE A KÉMIAI FOLYAMATOK RENDSZERÉBEN /MTA KÍSÉRLETI KÉMIA A 7. OSZTÁLY SZÁMÁRA/

Dolgozatomban az égés folyamatát helyeztem el a kémiai folyamatok rendszerében, s igazoltam, hogy a redoxi-folyamatok kör sokkal bővebb, mint az égés fogalomköre. Az égés az egyesülés-bomlási folyamatok és a redoxi-folyamatok azon közös része, amely oxigénnel való egyesülés.
"Minden égés oxidáció, de nem minden oxidáció égés". Ennek helyességét példákkal is alátámasztottam, ábrákkal is igazoltam.

14.

TAMÁS ZSUZSA
Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola, Budapest

VETÍTETT KÉP ALKALMAZÁSA A "FÉLVEZETŐK" TÉMAKÖR TANÍTÁSÁBAN A SZAKKÖZÉPISKOLÁK SZÁMÁRA

A dolgozat rövid áttekintést ad a témakör tanításának előzményeiről, s erre építve alakítja ki elképzeléseit az újabb módszeres eljárás vonatkozásában. Konkrét ajánlást tesz a tanítási óra hatékonyabb vezetésére.
Készített diaképeket is, mellékelve azokhoz az órán való felhasználás pontos forgatókönyvét. Ezen konkrét ajánlás adja meg a dolgozat értékét a gyakorlat számára.

L. DANYI ESZTER - LANTOS KÁROLY
Pollack Mihály Műszaki Főiskola, Pécs

KORSZERŰ MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA AZ ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNET TANTÁRGY TANÍTÁSÁBAN

1980. szeptemberétől decemberéig oktatási kísérletet végeztünk a pécsi Pollack Mihály Építőipari Szakközépiskolában építészettörténet tantárgyból.

A kísérlet tárgya: az építészettörténet oktatása új metodikai megfontolások alapján az audio-vizuális eszközrendszer alkalmazása mellett. Mindezek következményeként a tanuló érdeklődésének felkeltése e tárgyon belül, s általában az oktatásban.

Hipotézisünk, hogy a késztetési és célaspektusokkal kapcsolatos motivációs elméletek alapján kidolgozott és megszervezett oktatási folyamat eredménye az lesz, hogy a tanulók nemcsak lexikális ismereteket szereznek, hanem művészi tevékenység irányította kreatív aktivitást is.

Az új oktatási módszerek /pl. vetélkedők/ bevezetése a kívánt eredményt hozta. A tanulók eredményei, csoportos beszámolói, érdeklődésük, célkitűzésünknek megfelelően alakult.

CSERE ISTVÁN
Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Budapest

A MŰSZAKI ÁBRÁK PROBLÉMÁI A GÉPÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLÁKBAN

A dolgozat a szakirodalom segítségével az ábrák megértésének néhány problémáját tárgyalja.
Vizsgálatokat mutat be az ábrákhoz kapcsolódó, s a megértés logikáját követő kérdések alkalmazására vonatkozóan, valamint a különböző absztrakciós szintű ábrák megértésének területén.
A vizsgálatok eredményei alapján a műszaki tantárgyak tanításában hasznosítható módszerek közül a vizuális és szóbeli módszerek kombinált alkalmazása és a különböző absztrakciós szintű ábrák együttes bemutatása emelhető ki.

DERZSÓ TAMÁS
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Győr

MUNKAFÜZET HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA A SZAKKÖZÉPISKOLAI SZAKRAJZ TANTÁRGY OKTATÁSÁBAN

A szakközépiskolai szakrajz oktatás időstrukturája megköveteli a hallgatói munkaintenzitás fokozását. Munkánk célja olyan munkáltató eszköz - munkafüzet - kifejlesztése és kipróbálása, amely a fenti cél érdekében fejleszti a tanítás-tanulás folyamatának irányítását.
A dolgozat konkrét példán részletesen elemzi a munkafüzet kidolgozásának menetét, az előismeret feltárásának módját, valamint az elért eredmény mérésére felhasználható feladatlapok felépítését. A kidolgozott információhordozókat szakmai próbának veti alá, majd az eredmények alapján javaslatot tesz a végleges - szakmailag helyes - munkafüzet felépítésére. Részletes útmutatást ad a pedagógiai hatékonyságvizsgálat és kiértékelés módjára.
A dolgozat tartalmaz operatív tevékenységorientált tananyagelemzést, mely alapja a munkafüzet és az előteszt kidolgozásának, operacionalizált célkitűzés megfogalmazást, mely a feladatlap szerkesztéséhez szükséges kritériumokat biztosítja.

PLUHÁR VIKTÓRIA - IHÁSZ ILDIKÓ
Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Budapest

OKTATÁSI KÉRDŐÍVEK MATEMATIKAI STATISZTIKAI ÉRTÉKELÉSE SZÁMÍTÓGÉPPEL

A nappali műszaki tanárképző évfolyamon összegyűjtöttük névtelen kérdőíveken, hogy az egyes hallgatók hogyan rangsorolják a tanult tárgyakat kedveltség szempontjából, és milyen gyakorlati, illetve vizsgajegyet szereztek az egyes tárgyakból. Ebből az adathalmazból a konkordancia együtthető segítségével kiszámoltuk, mennyire homogén az évfolyam véleményadás szempontjából.
Kiszámoltuk, hogy mennyire függ össze a tárgy kedveltségi foka és az elért eredmény.
A számítógépes futtatás a Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola TPA/i számítógépén történt. A szükséges folyamatábrákat, a programot és az outputot a dolgozatban mellékeljük.
Műszaki alkalmazásként fúrógépek termelésének rangkorreláció konkordancia vizsgálatát közöljük.

TÓTH ILONA
Tanítóképző Főiskola, Debrecen

A TECHNIKA TANÍTÁSÁNAK SZEREPE A MUNKÁRA NEVELÉSBEN

Dolgozatomban az 1978-ban bevezetésre került technika tantárgy munkára nevelési lehetőségeit vizsgáltam.
A munkára nevelés történeti előzményeiből kiindulva tárgyaltam, hogy hasznosítja a technika a régi korok munkára nevelésének pozitív vonásait. Kitértem a technika és a gyakorlati foglalkozás közös és eltérő vonásaira. Ebből kiindulva a technika tanításának szükségességéről írtam. Majd a munkára nevelés marxista értelmezésével foglalkoztam. Végül az alsó tagozatban történő munkára nevelésről szóltam. Kitértem az iskola előtti munkára nevelésre: a család és az óvoda lehetőségeire. Ezután vizsgáltam a munkára nevelést az alsó tagozatos technika tantárgy tananyagán keresztül. Az eltelt rövid idő kevés tapasztalata alapján próbáltam összehasonlítani, mennyivel ad többet a technika tantárgy a munkára nevelésben, mint a gyakorlati foglalkozás.

HÁSZ ÁGOTA - HORVÁTH JÓZSEF - PERÉNYI VERONIKA
Tanárképző Főiskola, Pécs

FORGÓMOZGÁST ÁTADÓ MECHANIZMUSOK FELDOLGOZÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 6. OSZTÁLYÁBAN

A dörzs-, kötél-, szíj-, fogaskerékhajtást Construction 200-as építődoboz felhasználásával eredményesen taníthatjuk. A téma kibontásánál jól megkülönböztethetők az alábbi szintek:

1. Jelenség szint /forgás átszármaztatás surlódásos és kényszerhajtásokkal/. Kvalitatív elemzés.
2. A kvantitatív elemzés szintje /áttétel, fordulatszám változtatás/.
3. Strukturális szint /pl. fogaskerékhajtásnál a középpontok távolsága, modul/.
4. Funkcionális szint /hajtások input-output modellje/.

Elvégeztük a téma rendszerszemléletű elemzését. Feltártuk az elemeket, ezek törvényszerű és szokás szerinti kapcsolatait, a környezetet és a környezethez való kapcsolódást szolgáló elemeket.

PALÁSTI MÁRIA
Tanárképző Főiskola, Pécs

A KEZDET ÉS A VITORLÁSOK KORA. A TECHNIKA KONCEPCIONÁLIS GONDOLATAINAK BEMUTATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 5. OSZTÁLYÁBAN

A technika tantárgy 5. osztályos anyagának formális vezérgondolata, a közlekedéstörténet kiválóan alkalmas arra, hogy a technika néhány koncepcionális gondolatát a korosztály szintjén bemutassuk.

Ezek a következők:

1. A technikai alkotásokat valós emberi szükségletek hívják életre /a távolságok legyőzése, áruszállítás, csere, kereskedelem/.
2. A technikai alkotások a természeti erőforrásokat az ember vagy bizonyos embercsoportok szolgálatába állítja. Az ember tapasztalati úton megtanulta, hogyan lehet a felhajtóerőt a hasznos terhelés növelésének szolgálatába állítani; miként lehet az úszó testet céljának megfelelően irányítani; hogyan lehet a megújuló és meg nem újuló energiaforrásokat az adott úszó test mozgatására felhasználni.
3. A technikai alkotásokat koruk gazdasági--társadalmi viszonyai között tervezőik optimumra tervezik.

WENCZEL MARIANNA
Tanárképző Főiskola, Pécs

AZ ŰRHAJÓZÁS FŐBB GONDOLATAINAK BEMUTATÁSA AZ ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLÁBAN, AZ ISMERETTERJESZTÉSBEN

A tömegkommunikációs eszközök bőségesen ontják az információkat az űrkutatásban alkalmazott eszközökről. A legfontosabb fogalmakat gyakran halljuk iskolai szünetekben, de tapasztalataim szerint nem mindig helyesen. Sokszor találkozhatunk téves fogalomhasználattal, hibás ok-okozati indoklással, misztifikálással. Az ember űrutazásának huszadik évfordulóját felhasználhatjuk arra, hogy kisiskolástól a hétköznap emberéig úgy tájékoztassunk e területről, hogy nagy érdeklődést felkeltve tiszta fogalmakat alakítsunk ki, világítsunk rá az ok-okozati viszonyokra, mutassuk be, hogyan lehet bonyolult rendszereket funkcionálisan értelmezni. Ezen célokat az űrkutatás fontosabb állomásaival motiválom /szinkronizált kép-hang anyaggal/, majd az űrkutatás közvetlen földi alkalmazásait feldolgozó beszélgetéssel kívánom megvalósítani.

MÓDOS DEZSŐ
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Győr

VIZSGÁLATOK A DIFFERENCIÁLT GÉPJÁRMŰVEZETŐKÉPZÉS MÓDSZERTANÁNAK MEGALAPOZÁSÁHOZ

A dolgozat az első részben a vizsgálati terület aktualitását a közlekedési rendszer, illetve alkotórészeinek fejlődési problémáiból vezeti le. Ezt követően részletesen ismerteti a részben óramegfigyelési jegyzőkönyvek, részben kérdőíves felmérésre mint adatgyűjtésre épülő vizsgálati eljárást és számítógépes adatfeldolgozást.
A számítógéppel végzett adatfeldolgozás lehetővé tette a különböző vizsgálati paraméterek /mint pl. oktatói életkor, értékelési hányados, a tanulóvezetők iskolai végzettsége stb./ gyakorisági eloszlásának illeszkedésvizsgálatát. A gépi adatfeldolgozással kapott eredményeket elemezve tanulságos következtetéseket von le, és ezekre építve ad módszertani tanácsokat.

PÉNTEKNÉ PAJOR MÁRIA - PÉNTEK LÁSZLÓ
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Győr

A TANÍTÁSI-TANULÁSI FOLYAMAT VEZÉRLÉSE MUNKAFÜZET SEGÍTSÉGÉVEL AZ ANYAG- ÉS GYÁRTÁSISMERET TANTÁRGYBAN

A dolgozat témája a munkafüzet segítségével történő oktatás eredményességét vizsgáló pedagógiai kísérlet.
A szerzők ismertetik a munkafüzet elkészítésének menetét és az Anyag- és gyártásismeret tárgy egy témájára /Ipari vasötvözetek hőkezelése/ szerkesztettek egy munkafüzetet.
A dolgozat tartalmazza a munkafüzet segítségével végzett tanulás eredményességének vizsgálatát, a kapott adatok értékelését.

KARÁCSONY GYULA - MAJOR KÁROLY
Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Győr

AZ AUTÓSZERKEZETTAN ÉS SZERELÉSI ISMERETEK CÍMŰ TANTÁRGY FELDOLGOZÁSÁRA ALKALMAZOTT MÓDSZEREK VIZSGÁLATA

A dolgozat az autószerelő szakmunkásképzés területén végzett országos felmérés elemzését, vizsgálatát adja. Célja volt a szaktantárgyat tanító tanárok módszertani kulturájának összehasonlítása, a tantárgy sajátosságai alapján következtetések levonása.
Megadja a felmérés elveit és módszereit, a mérés végrehajtását.
A vizsgálati mérőlap alapján történő kiértékelés az általános és módszertani kérdések részletezését szemléletesen és pedagógiailag helyesen adja. Széles skálát ölel fel, és a vizsgálatról összegzést is ad.

MŰVÉSZETI NEVELÉS

15.

SZATHMÁRI GABRIELLA
Tanítóképző Főiskola, Budapest

A MOTIVÁCIÓ ÉS A SZEMLÉLTETÉS AZ ALSÓ TAGOZATI RAJZ OKTATÁSÁBAN

Korszerűsített rajztanításunk célja: az alkotó szocialista személyiség formálása. Az alsó tagozati munka eredményessége attól függ, milyen gazdag élményhez juttatja a tanító a gyermekeket, s mennyire szervezi meg a számukra nélkülözhetetlen tapasztalatszerzést a konkrét feladatok megoldása előtt. A tantárgyi koncentráció a komplex esztétikai nevelés fokozott érzelmi erejével dinamikusabb önkifejezésre inspirál. - Ének-népművelés szakkollégiumi hallgatóként kiemelten foglalkozom a rajz és az ének együttes hatásával.
A rajzórán pl. az élő zene motiváló szerepét úgy vizsgáltam, hogy a tanulók a hangulatteremtés aktív résztvevőiként maguk is bekapcsolódhattak a gyermekdal előadásába. Kísérleteim eredménye a mellékletben látható. Rámutatok az iskolán kívüli esztétikai nevelés fő területeire is. E választott témában a januári iskolai gyakorlatom idejére sok újabb kísérletet tervezek a gyermekek komplex esztétikai nevelésének egyre hatékonyabb megvalósítása érdekében.

TORNALLYAY JÁNOSNÉ KORMOS ÉVA
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

ÍRÁSVETÍTŐ ALKALMAZÁSA AZ ALSÓ TAGOZATOS RAJZTANÍTÁSBAN

A dolgozatommal azt kívánom bizonyítani, hogy a nevelők a rajz órákon is nagy hasznát veszik az írásvetítőnek.

A dolgozat első részében a látás útján való ismeretszerzésről, az ismeretszerzésnek ebben a formájában rejlő sajátosságok jelentőségéről írok; valamint más receptorok nyújtotta ismeretekkel, azok jelentőségével összehasonlításban elemzem a látásnak a vizuális nevelésben rejlő fontosságát. Ezzel összefüggésben tárgyalom röviden a vizualitást mint a rajztanítás, a vizuális nevelés komponensét. Itt esik még szó az írásvetítő - mint eszköz - általános jellemzőiről, a vizsgálódás szempontjából jelentős tulajdonságok kidomborításával.

A dolgozat második részében az írasvetítő konkrét alkalmazására hozok példát az alsó tagozatos rajztanítás területéről, annak bizonyítására, hogy az ott érintett rajzi problémák megoldásában az írásvetítő milyen lehetőségeket biztosít, illetve a legkedvezőbb módon való feldolgozás lehetőségét rejti magában több szempontból /idő, látható felület, szín, rugalmasság/.

KÁLMÁN FRIGYES - BÓDAI GYULA - PETRESS ZOLTÁN
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

AZ ALSÓ TAGOZATOS MATEMATIKA-RAJZ SZAKTANTEREM LÉTESÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI

Dolgozatunkban szeretnénk segítséget adni azok számára, akik iskolájukban szaktantermi rendszert kívánnak létrehozni. Javaslataink arra törekedtünk, hogy azok pedagógiailag, oktatástechnológiailag indokoltak és könnyen kivitelezhetők legyenek.
Feltételezéseinktől eltérő adottságú iskolákban terveink más csoportosításban, kiegészítve megvalósíthatók.

SZABÓ ILDIKÓ
Kaposvári Tanítóképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Szekszárd

AZ ÓVODAI ÉS AZ ALSÓ TAGOZATOS ÉNEK-ZENEI NEVELÉS KAPCSOLATA

Van-e kapcsolat az óvodai és az alsó tagozatos ének-zenei nevelés terén?
Az elmélet oldaláról vizsgáltuk a célok, feladatok, követelmények, tartalmak egymásraépítettségét, két alapdokumentum felhasználásával. /Az óvodai nevelés programja, Bp. 1971. Az általános iskolai nevelés és oktatás terve II. Bp. 1980./ A gyakorlati megközelítést a módszerek és eszközök ismertetésével adtuk, szakirodalom és tapasztalat alapján.
A célok, feladatok összehasonlításánál a következő eredményre jutottunk: Olyan célnak tartja mind az óvoda, mind az alsó tagozat a zenei érdeklődés felkeltését, az esztétikai ízlés formálását, az esztétikai fogékonyság kialakítását, vagyis a világ esztétikai birtokbavételét, amelyet a zene sajátos eszközeivel, így az aktív énekléssel és zenehallgatással lehet elérni. A cél lényegében azonos, az alsó tagozat az óvodai ének túlhaladását magasabb szintű feladatokkal éri el.
Végső következtetésként elmondhatjuk, hogy az óvoda az iskola előkészítője, az általános iskola első osztálya pedig az óvodai zenei nevelés közvetlen folytatója. A kis számú és jelentőségű átfedések, szakadások nem befolyásolják döntően a két intézménytípus közeli kapcsolatát.

PAPPNÉ BETLEHEM MÁRTA
Tanárképző Főiskola, Pécs

A SZEMLÉLTETÉS LEHETŐSÉGEI AZ ÉNEK-ZENE ÓRÁKON

A dolgozat az ének-zene órákon való "sokcsatornás" szemléltetés elméleti kérdéseivel és gyakorlati megoldásával foglalkozik. Az 1978-as új tantervi koncepció alapján vizsgálja az esztétikai nevelés előtt álló feladatokat, a zenei képességfejlesztés szerepét a kreatív, alkotó személyiség kialakításában.

A tanulmány első harmada a szemléltetés módszerének rövid történeti fejlődését dolgozza fel - kiemelve Comenius jelentőségét -, majd a marxista zeneesztétika alapján tárgyalja az élmény, a katarzis kategóriáját.

A pszichológiai, ismeretelméleti és didaktikai vonatkozások után a szerző munkája kétharmadában saját egy éves gyakorlati tapasztalatai és eszköztára felhasználásával mutatja be az auditív, vizuális, audiovizuális és manipulációs úton történő eljárásokat. Szemléltető anyaga sokoldalú, magában hordozza a komplex művészeti nevelés megvalósításának lehetőségeit. Kitekintést nyújt az építészet, a képzőművészet, az irodalom és matematika a zenével azonos vagy hasonló elemeinek kiemelésére, felhasználására. Példákat közöl az órán kívüli alkalmak - a szakkör, zenei klub, könyvtár és a zenei vetélkedők - szemléltetési lehetőségeiről.

A tanítási gyakorlaton kívül a korszerű irodalomra támaszkodunk, ennek segítségével foglaljuk össze a szemléltetés pedagógiai hasznát, motiváló és aktivizáló képességét és hatását az általános iskola ének-zene tanításában.

FINTA VIOLETTA - MÁTÉ ZSUZSA - KAUKER KATALIN
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

EGY ÁLTALÁNOS ISKOLAI ÉNEK-ZENE SZAKTANTEREM BERENDEZÉSÉNEK TERVE

Dolgozatunkban különböző általános iskolákban szerzett tapasztalatok alapján az audiovizuális ének-zene szaktanterem tervezésével foglalkozunk. Azoknak a pedagógusoknak kívánunk segítséget nyújtani, akik szaktanterem létrehozásának kérdésével foglalkoznak. Ezen kívül a leírt ötletekkel segíteni szeretnénk a tanítási—tanulási folyamat eredményesebbé tételében azoknak is, akik nem szándékoznak szaktantermet kialakítani, de reméljük, dolgozatunk meggyőzi őket annak szükségességéről, előnyeiről.

A dolgozat öt részből áll.

Az első rész a téma indoklását, a hipotézist tartalmazza. A második részben a szaktanteremben alkalmazott eszközökről írunk. A harmadik részben olvashatók a szaktanterem létrehozásának egészségtani követelményei az ének-zene tantárgy szemszögéből vizsgálva. A negyedik rész a berendezés leírása. Ezt a részt hangosított diasor formájában is feldolgoztuk. Az ötödik fejezet egy riport-sorozat szövegét tartalmazza; az ének-zenével és a szaktanterem gyakorlati kérdéseivel foglalkozó szakembereket kérdeztünk meg, mi a véleményük az ének-zene szaktanteremről.

KAIBINGER PÁL
Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest

ADATOK A FELSŐ TAGOZATOS KISEGÍTŐ ISKOLAI TANULÓK ZENEI ÉLMÉNYEIRŐL ÉS ZENEI KULTÚRÁJÁRÓL

A dolgozat 100 budapesti, 5. ill. 8. osztályos kisegítő iskolai tanuló vizsgálati adatait dolgozza fel. A vizsgálat során a következő kérdésekre keres választ a szerző: Az értelmi fogyatékosság ténye milyen mértékben gátolja a zenében kifejezésre jutó tartalom, hangulati, érzelmi állapot megértését, feldolgozását? Található-e összefüggés a kisegítő iskolai énektanítás módja, a pedagógus képzettsége és a tanulók teljesítményei között? Milyen zenei hatások érik a kisegítő iskolai tanulókat iskolán kívüli - elsősorban családi - környezetükben?

A vizsgálatot rajzzal, egyéni beszélgetéssel, valamint kérdéssorra adott válaszokkal végezte a szerző. Az adatokat - törekedve a lehetőség szerinti mennyiségi elemzésre is - elsősorban minőségi szempontból lehetett feldolgozni.

Az adatokból levonható főbb következtetések: Az értelmi fogyatékosság ténye nem zárja ki, hogy a tanulók megfelelően, adekvát módon értelmezzék a hallott zenerészleteket. A vizsgált gyermekek közül azoknak a teljesítménye volt a legmagasabb, akiket ének szakos gyógypedagógus tanít, szakosított rendszerben. A tanulókat az iskolán kívül érő zenei hatások közt dominál a tánczene, a magyar nóta. A családok zenei igényszintje általában alacsony.

BÍRÓ JÁNOS - EMBER SÁNDOR - MERKÓSZKI ANDRÁS
Bessenyei György Tanárképző Főiskola

AZ ÉLVONALBA TARTOZÓ TÁVOL- ÉS HÁRMASUGRÓK EDZÉSESZKÖZEINEK VIZSGÁLATA A FELKÉSZÜLÉS KÜLÖNBÖZŐ IDŐSZAKAIBAN

1980. májusában az élvonalba tartozó távol- és hármasugrók között kérdőívet osztottak szét. A beérkezett kérdőívek alapján készült a dolgozat, amely tartalmazza az ugrók edzéseszközeit a felkészülés különböző időszakaiban: külön elemezve a tiszta- és vegyes felkészülési időszakot. A dolgozatban összehasonlítást tesznek az egyes időszakokban alkalmazott gyakorlatok milyensége és gyakorisága között. Ismertetik az egyes gyakorlatokkal megvalósítható ugróképességek fejlesztését.
Elemzik az ugrók antropometriai sajátosságait, domináns tényezőit. Foglalkozik a szovjet szakirodalom ugyanezen időszakokban fellelhető jelenségeivel.

SZENDE ATTILA
Tanárképző Főiskola, Pécs

A MAGASUGRÁS EGYES FÁZISAINAK SZÁMÍTÓGÉPES SZIMULÁLÁSA

Sokáig érte a vád a biomechanikusokat, hogy csak egy adott mozgásról állapították meg, miért is volt a mozgás helyes, vagy helytelen. A számítógépes elemzés ma már megadja a lehetőséget arra is, hogy az optimalizálás során felvetődő alternatívák közül a legcélravezetőbbet keressük ki, s ezt gyakoroltassuk be a sportolóval.

Magasugrás repülő fázisát /flop/ elemeztük élversenyzők ugrásai alapján. A gyorsfordulatú /100 kép/mp/ filmfelvevővel készített filmet az MTA Kutatófilm Laboratoriumának mozgásanalizátorán értékeltük ki. A kapott adatok segítségével olyan számítógépes programot dolgoztunk ki, melynek segítségével az akaratlagos testrészkorrekciókkal annak eredményét is előre lejátszottuk.

A szimulációhoz még egy bábut is felhasználtunk, melyet egy átlagos magasságú atléta /185 cm/ adataiból, /az arányokat Dempster adataival arányosan alkalmaztuk/, nyerve előre eltervezett testhelyzeteket alakítottunk ki a léc felett.

Léc feletti áthaladási stratégiánk a rövid idő alatt maximális ívképződésen alapul, ilyenkor azonos nekifutási és elugrási feltételek mellett a törzs rész-szegmentek alsó kontúrja és a súlypont pályagörbéje közötti távolság növekedése lehetővé teszi a léc magasságának emelését.

SOMORÁCZ DÉNES - KOZÓ JÓZSEF
Tanárképző Főiskola, Pécs

A NYÚJTÓLEUGRÁSOK BIOMECHANIKAI VIZSGÁLATA

A versenytorna elemeinek, a nyújtóleugrások különféle változatainak kinematikáját vizsgáltuk biomechanikai filmelemzés segítségével /számítógépes súlypont meghatározásból szerzett adatok alapján/. Ezek a versenyzőnek, edzőnek a mozgáskorrekció objektív megközelítésével lehetőséget adnak a tanácsadáshoz.

BUJTOR ISTVÁN
Tanárképző Főiskola, Pécs

A CSAPATÉPÍTÉS NÉHÁNY PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI PROBLÉMÁJA EGY FŐISKOLAI CSAPATNÁL

A modern sport világában egyre tökéletesedő technikai, taktikai tudás mellett mind nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a pedagógiai és pszichológiai problémáknak.
Nem véletlen, hogy a legjobb edzők a szakmai tudás mellett ezekben a témákban is járatosak. A közösségben rejlő erők kihasználása főleg a csapat sportágakban jelentős. Dr. Lángfy György erről így ír:"A sportnak pszichológiai korszakába léptünk. A csúcsteljesítmény az optimális élettani kapacitástól, illetve ennek pszichés mozgósításától függ."
A sportközösség kialakításának első lépcsője a csapatépítés. Különösen jelentős ez a probléma a főiskolai csapatoknál, ahol ez szinte évről évre lejátszodó folyamat. Egy ilyen csapatépítést kísértem végig. Az év eleji és a bajnoki évad végén felmért szociometriai helyzetet összehasonlítva indultam el. A kérdőívekből, a fogalmazásokból, a spontán megnyilatkozásokból - amit állandóan jegyeztem - kerestem a választ a felmerülő pszichológiai és pedagógiai problémákra. Úgy érezzük, hogy ez a dolgozat nemcsak nekünk ad segítséget, hanem minden edzőnek a gyakorlati tevékenységben, a megfelelő szakmai munka mellé.

JÓZSA ILDIKÓ
Tanítóképző Főiskola, Baja

A KREATIVITÁS VIZSGÁLATA A KOSÁRLABDÁZÓKNÁL

A kreativitás fogalmi és tartalmi kérdéseiben a vélemények eltérők, a vizsgáló eljárások viszonylag kis számúak. Sportpszichológiai vonatkozásban a téma új megközelítési módja egyedi. A kísérlet sorozat kezdeti stádiumban a felvett adatok értékelésének módszerei kidolgozás alatt vannak. 53 fős csoport eredményei felhasználásával, különböző értékelési módszerek kipróbálása segítségével közelíti meg a dolgozat a kreativitást a kosárlabdázásban. Mivel a kreativitás problémahelyzetek megoldása, és a kosárlabda játékhelyzetek tekintélyes része is problémahelyzet, a megoldási fázisok azonosak; ez az a terület, ahol lehetőség kínálkozott a kosárlabdázók kreativitásának megállapítására. A dolgozat ismerteti azt az eljárást, amellyel a játékhelyzetekben nyújtott teljesítmények értékelhetővé válnak.

BÁNHIDI MIKLÓS
Tanárképző Főiskola, Pécs

SEGÉDESZKÖZ KONTUROGRAMOK SÚLYPONTJÁNAK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

Sporttechnikák, biomechanikai mozgáselemzések legelterjedtebb módjai a filmelemzés és a dinamometria. Míg az előbbi egyszerűbb, kevésbé igényes formában is megvalósítható a gyakorló szakemberek számára is, addig utóbbi igen drága műszereket, erőmérő platformokat stb. igényel.

A filmtechnika és a sporttudományok rohamos fejlődésének köszönhető, hogy a század eleji súlypont meghatározások /Braune és Fischer/ ha nem is egyszerűbbé, de sokkal pontosabbá váltak. Bernstein, Donszkoj, Knoll, Egger, Dempster, Clauser és mások a legfontosabb nevek ebben a sorban.

A biomechanikai filmezés szabályai szerint készült fényképek, filmek konturogramjait kivetítve megjelöltük az ízületi forgáspontokat, majd a közöttük meghúzott tengelyeken az egyes testrészek, szegmentek részsúlypontjának helyét kell kijelölni. Ez legegyszerűbben arányossági táblázatok segítségével történik. Knoll-Egger táblázata, Walton sablonja adta az ötletet az egyszerűsítéshez. Egy celluloid derékszögű háromszögben a csúcson rögzített pálca az átfogón levő jelzések alapján kijelöli az adott testrész részsúlypontjának helyét a proximális ízületi végrészhez viszonyítva. A részarányt Walton is Dempster adatait felhasználva adta meg, ez lett az alap a segédeszköznél is.

GELLÉR FERENC
Tanárképző Főiskola, Pécs

SZŰK, KÖZEPES ÉS TÁG RAJTTÁMLA HELYZETBŐL INDULÓ GÁTFUTÓ RAJTJÁNAK BIOMECHANIKAI FILMELEMZÉSE

A gátfutás rajtjának filmelemzéssel, súlypont pályagörbéjének kinematikai jellemzőinek vizsgálatával - a három rajttámlahelyzetnek megfelelően - gyakorlati tanácsokat lehet megfogalmazni a helyes végrehajtásra. A vágtafutás rajtjától eltérő faktorok kimutatásával az irodalmi adatok összehasonlításával mozgástechnikai, edzéselméleti, edzés-módszertani új információkat foglal össze a dolgozat.

CSÁBRÁK JÁNOS - GOSZTOLYA JÓZSEF
Tanárképző Főiskola, Pécs

GÁTFUTÁS HÁROMDIMENZIÓS BIOMECHANIKAI FILMELEMZÉSE AZ EGYENSÚLYI HELYZET MEGŐRZÉSE ÉRDEKÉBEN TÁMASZ ÉS REPÜLŐ FÁZISBAN

A gátfutás technikáját általában a mozgás síkjára merőleges, oldalirányban elhelyezett kameraállásból szokás vizsgálni. A biomechanikai tankönyvekben, többek között Hay, Novak és sokan mások főként a törzsdöntés szerepével foglalkoznak a gát feletti repülő fázisban. Ezzel a súlypont pályájának lehetőleg kis amplitúdójú, a vertikális irányban történő kis kitéréseinek gazdaságosságát magyarázzák.

A gátvétel, mint egy ciklikus mozgásfolyamat egy fázisa az előző fázisok által is erősen determinált. A gát leküzdésekor a finomabb technikai problémák megismerése érdekében nagy jelentősége van a test függőleges tengelyében fellépő oldalmozgásoknak. Ezek regisztrálására pontosan nem szinkronizált módon egyidőben az oldalsó kameraálláson kívül elülső /en face/ kameraállásból is végigkísértük a súlypont mozgásának pályáját.

Főiskolánk Wang típusú számítógépéhez Szende által kifejlesztett súlypont meghatározási programmal egy jó és egy rossz technikával végrehajtott gátvételt elemeztünk.

A kinematikai vizsgálat adataiból a gátvétel fázisainak - elrugaszkodás, repülő fázis, talajfogás,- elemzésekor a jó és rossz mozgás jellemzőit vetettük össze. Az egyensúly elvesztésének főleg a gátvétel utáni talajfogásnál nagy a rizikója. A mozgás összerendezése, az alátámasztási pont /talajt fogó láb/ és a súlypont függőleges vetületének egymáshoz való viszonya fontos információkat nyújtanak a korrekciós mozgások sikeres vagy sikertelen kivitelezésének mélyebb okairól.

TESTNEVELÉS

II.

17.

TÚRI ÁGNES
Tanítóképző Főiskola, Baja

8-10 ÉVES TANULÓK ALKATI ÉS MOTORIKUS TÉNYEZŐINEK VIZSGÁLATA

A TFKI iskolai testnevelési osztályának országos felmérésébe bekapcsolódva 88 tanuló 44 testnevelési osztályos, 44 általános tantervű osztályos tanuló vizsgálatát ismerteti a dolgozat. A testméreti és motorikus tesztekben elért eredményeket a tanév elején és végén rögzítették. Emellett kérdőíves és interjú módszerrel vizsgálták a tanulók szociális hátterét, családi helyzetét. Megállapítható volt, hogy mind a 3., mind a 4. osztályos tanulók teljesítményei növekedtek, azonban a kontroll osztályok tanulói néhány motorikus paraméter kivételével jobb teljesítményeket értek el, mint a testnevelési osztályok tanulói.
A kapott eredményekre magyarázatot a szociális háttér szolgáltat.

LÉNÁRT GYÖRGY
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

AZ ÚSZÁSOKTATÁS ALAPVETŐ KÉRDÉSEI AZ ALSÓ TAGOZATBAN

A dolgozat az iskolai úszásoktatás sajátos módszereivel foglalkozik. Kitér azokra a speciális körülményekre, amelyek az iskolai oktatásban merülnek fel. Egyéni tapasztalatait is felhasználva módszertani tanácsokat nyújt. Feltárja az oktatási folyamat során jelentkező nevelési problémákat és azok megoldására javaslatokat tesz. Végül ismerteti két úszásnem oktatásának folyamatát.

KÁLMÁN PÁL - KÁLMÁN PÁLNÉ - KOVÁCS FERENC
Tanárképző Főiskola, Pécs

OKTATÁSI EREDMÉNY VIZSGÁLATOK 3 ÚSZÁSNEM EGYÜTTES TANULÁSÁNÁL 6-9 ÉVES KORÚ GYERMEKEKNÉL

A dolgozat egy úszótanfolyam résztvevőinek oktatási eredményvizsgálatával foglalkozik. A szerzők a megfigyelés, a teljesítménypróbák és kérdőíves felmérések módszereit alkalmazták. A teljesen kezdő tanulók a vízbiztonság szintjét és úszástudását több alkalommal konkrét mérésekkel ellenőrizték. A követéses vizsgálatok során, amelyeket egy-egy oktatási egység lezárása után végeztek, olyan megállapításokhoz jutottak, amelyek jól segíthetik az úszótanfolyamok korszerűbb tematikáinak összeállítását, s általában az alapfokú úszásoktatás eredményesebbé tételét.
Úgy tűnik, bár egy csoporttal folytatott vizsgálatból nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, hogy a feladathelyzetek alkalmazása, a három úszásnem együttes tanulása megfelelőbb lehetőségeket biztosít a gyermekek vízbiztos úszástudásának elsajátítására, mint az eddigi gyakorlatban leginkább alkalmazott metodikák, nevezetesen egy úszásnem technikájának tanítása.
A vizsgálatok az adott tanfolyami csoporttal - a nyári oktatási szünetet leszámítva - másfél éve folynak, s a felmérések és a megfigyelések során sok egyéb, a dolgozatban nem feldolgozott tapasztalat gyűlt össze. Ezek további következtetések levonására adnak majd lehetőséget.

BESZE KATALIN
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola, Győr

KISLABDAHAJÍTÁS ELEMZÉSE TANTÁRGYPEDAGÓGIAI SZEMPONTBÓL

Az alsó tagozatos testnevelés kérdéseit eléggé elhanyagolta a tudományos vizsgálat. Nehéz ezért rámutatni azokra a mozgások végrehajtásában mutatkozó jellemzőkre, amelyek az általános iskola nevelési és oktatási tervében követelményként szerepelnek.
A dolgozat készítője e hiány pótlására tesz kísérletet, a 6-10 éves korú gyerekek kislabdahajításának filmezésekor. Az 1., 3., 4. osztályokban filmre vett mozgásanyagot kirajzolva sajátos új vizsgálati eljárással kísérletezik.
Az eredmények értékelésekor bemutatja azt a mozgást, amely felé törekszünk. Emellett látjuk az egyes osztályok átlagos végrehajtását, valamint a fiúk-lányok végrehajtásában mutatkozó különbségeket.
A három osztály összevetésében a dolgozat elején felvetett kérdésekre korrekt, egyértelmű válaszokat ad, ezen túlmenően pedig utalásokat tesz a hibajavítások, valamint a fiúk-lányok differenciált foglalkoztatásának szempontjaira is.

ÜVEGES ANNA - SZABÓ ERZSÉBET
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

AZ ALSÓ TAGOZATOS TESTNEVELÉS TELJESÍTMÉNYFÜZET EREDMÉNYESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

A dolgozat írói a teljesítményfüzet használhatóságát, hasznosságát, értékeit kívánják bemutatni. Egyik vizsgált területük a füzet vezetésének regisztrálása, annak megállapítása, hogy milyen mértékben használják /vezetik/ a gyerekek.
Másik fontosnak vélt vizsgálati terület a tanulók és szülők testneveléssel kapcsolatos attitűdjének vizsgálata. Fentieken túl vizsgálják a motoros próbák követelményrendszerét abból a szempontból, hogy mennyiben felelnek meg az adott értékek a vizsgált anyag életkori sajátosságainak.
Munkájukkal, javaslataikkal az alsó tagozatos testnevelés ügyét kívánják erősíteni.

BERNSCHÜTZ JUDIT - MÉSZEI MÁRIA
Tanárképző Főiskola, Pécs

AZ IGÉNYSZINT ÉS A TELJESÍTMÉNY KÖZTI DIFFERENCIA VIZSGÁLATA AZ ÚTTÖRŐ OLIMPIÁN RÉSZTVEVŐKNÉL

Az ifjúság edzettségének, fizikai felkészültségének fokozása, testnevelésének és sportjának fejlesztése nem csupán sport-, hanem társadalompolitika is. Ebből a gondolatból kiindulva felméréseket végeztünk testnevelés tantervű általános iskolások területi atlétikai úttörőolimpiáján.
Kerestük a választ, hogy a fizikai felkészítés mellett milyen mértékben befolyásolja a teljesítményt a pszichikai felkészítés, ezen belül az igényszint ismerete.
Felmérésünk módja a kikérdezés volt. A verseny kezdete előtt egy órával megkérdeztük a versenyzőket, milyen teljesítményt várnak maguktól. A beszélgetés és a kapott hivatalos jegyzőkönyv alapján az eredményeket táblázatba gyűjtöttük, majd számítógépes feldolgozással értékeltük. Szükségünk volt az eredmények átlagára, korrigált tapasztalati szórásra, variációs együtthatóra.
Elmondhatjuk: örvendetes az a tény, hogy a felmért iskolákban kedvezően alakult az igényszint és a teljesítmény közötti differencia. Mivel testnevelés tantervű osztályokról van szó, a tanulóknak lényegesen több alkalmuk nyílik saját képességeik tudatosítására, szakemberek segítik helyes igényszintjük, a reális önigény és önkontroll kialakítását.

POLGÁR TIBOR
Testnevelési Főiskola, Budapest

SZEMÉLYI TÉNYEZŐK HATÓSZEREPE VÉGZŐS GIMNÁZIUMI TANULÓK TESTNEVELÉSI ÉRTÉKORIENTÁCIÓIRA

A tanulók értékítéletei tükrei annak, hogy mit és hogyan sajátítottak el a társadalom testkultúrájának értékkészletéből. Az immár közismert nevelésfilozófiai tétel testnevelés-pedagógiai értelmezésére utal a dolgozat.

A szerző rámutat, hogy a testnevelés és a sport értékvilágában mutatkozó társadalmi-tudományos értékelési bizonytalanság és ellentmondásosság nem egyszerűen elméleti probléma, hanem a gyakorlati /testi/ nevelés ellentmondásainak visszatükröző je és "újratermelője" is.

A dolgozat írója kérdőíves vizsgálatát az ország több helyén /88 leány és 64 fiú körében/ végezte. Mind a 152-en végzős gimnáziumi tanulók voltak.

Az elméleti analízis és a konkrét vizsgálat három síkon folyt. A dolgozat kimutatja azokat a személyiségileg tipikus "értékmegragadásokat", amelyek a vizsgált vonatkozásban pozitívnak, ellentmondásosnak, ill. hiányosnak mutatkoztak.

A dolgozat keresi és kimutatja azokat a személyi tényezőket, amelyek az ellentmondások és hiányosságok "mögött" fellelhetők. Felerősítendő pozitív példaként találja meg a helyes testnevelési értékorientációk személyi hátfedezetét.

RIZ GÁBOR - VARGA ZSOLT
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

A COMENIUS TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA HALLGATÓINAK FIZIKAI TELJESÍTMÉNYSZINT VIZSGÁLATA AZ ORSZÁGOS ÁTLAG TÜKRÉBEN

A szerzők dolgozatukban a főiskolánkon 1976 óta folyó felmérésekre támaszkodva azt vizsgálják, hogy hallgatóink fizikai teljesítménye hogyan változik a képzés folyamán. Összehasonlításokat tesznek a testnevelés és nem testnevelés szakkollégista hallgatók adatai között. Rámutatnak dolgozatukban azokra a tényezőkre, amelyek a feltárt ingadozásokat és különbségeket okozzák. Végezetül vizsgálják azt, hogy főiskolánk hallgatóinak teljesítménye mennyiben tér el az országos átlagtól. Adataikat diagrammok és grafikonok felhasználásával teszik szemléletesebbé.

PRISZTÓKA GYÖNGYVÉR
Tanárképző Főiskola, Pécs

AZ "EDZETT IFJÚSÁGÉRT" MOZGALOM EREDMÉNYEI, TAPASZTALATAI, PROBLÉMÁI EGY PEDAGÓGUSKÉPZŐ INTÉZMÉNYBEN

A dolgozat egy kérdőív, írásos anyagok alapján vizsgálja az "Edzett Ifjúságért" mozgalom helyzetét a Pécsi Tanárképző Főiskolán.

A kérdőív egyrészt arra keres választ, hogy a főiskolán meglévő tárgyi feltételek alapján a KISZ-bizottság milyen lehetőséget ad a hallgatóknak a követelmények teljesítésére, a mozgalom megismerésére, a rendszeres testedzésre. Mennyire valósítja meg a KISZ KB által kezdeményezett programot, mely ifjúságunk testkultúrájának fejlesztését, illetve javítását szolgálja.

Másrészt a főiskolán tanuló fiatalok hozzáállását vizsgálja a sporthoz, testedzéshez, magához a mozgalomhoz. Kikéri véleményüket a főiskolán folyó sportéletről, a KISZ-bizottság e téren folytatott munkájáról.

Összegzést ad a felmerülő problémákról, hibákról, amelyek valószínűleg más intézményeknél, szervezeteknél is felszínre jutnak, léteznek. Megpróbálja feltárni azokat az okokat, amelyek ezeket a hiányosságokat teremtik, s néhány javaslatot tesz a kérdések megoldására.

DISZTL VALÉRIA
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

A PLIOMETRIÁS GYAKORLATOK HATÁSA A 6–10 ÉVES GYERMEKEK LÁBIZOMZATÁRA

Az alsó tagozatos gyermekek erőfejlesztésének elhanyagolásából fakadó s ezt a korosztályt érintő gondok fogalmazódnak meg a dolgozatban.

A szakirodalmi bizonyítás arra terjed ki, hogy ismertesse az erősítés lehetőségét egy osztályra és egy módszerre vonatkoztatva.

A vizsgálat azt bizonyítja, hogy az iskolai testnevelés mai lehetőségein túl van mód az izomzat erőállapotának a javítására. Bebizonyosodott, hogy csak tudatosan, előre megtervezett program biztosít az izomzat számára jelentős ingert és okoz olyan változást, amely feltétele a szervezet pozitív irányú fejlődésének.

NÉMETH RITA - TAKÁCS KATALIN
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

A 6-10 ÉVES TANULÓK ÁLLÓKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

A vizsgálat során arra kerestünk választ, hogy:

- a 6-10 éves gyermekeknél az alapállóképességi alkalmazkodási folyamatnak az ingerküszöbe hol van;
- van-e különbség a fiúk és a lányok, a napközis és nem napközis tanulók állóképességi teljesítménye között;
- az életmód meghatározza-e az állóképességi teljesítményt;
- van-e összefüggés az egészségi állapot és az állóképességi teljesítmény között.

Vizsgálataink Kaposváron, Zalabéren és Gelénházán végeztük. A kérdések alapján megfogalmazott hipotézisünk beigazolódott.

NAGY ILONA
Kaposvári Tanítóképző Főiskola Kihelyezett Tagozata, Szekszárd

A 6-10 ÉVES KORÚ TANULÓK ALAPÁLLÓKÉPESSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

Egyre nagyobb jelentősége van a 6-10 éves korosztály fizikai fejlettsége vizsgálatának, a fejlesztés lehetősége kutatásának.
Dolgozatom célja, hogy feltárjam a 6-10 évesek alapállóképességének fejlődési tendenciáját, különböző életkörülmények között élő gyermekek teljesítményszintjét. Testnevelés tagozatos gyerekek alapállóképességét is vizsgáltam azzal a céllal, hogy intenzívebb munkával magasabb szintet érhessünk el a korosztályon belül, ami jelen életvitelünkben nem elhanyagolható tényező.
A felméréseket három iskolában, általános tagozaton egy falusi, és városi iskolában, valamint tagozatos osztályokban végeztem. Vizsgálatul az összehasonlítás módszerét alkalmaztam, ez alapján állapítottam meg fejlődési tendenciájukat, fejlődésük irányát, különbségeiket.
Mérések alapján a fejlődési tendencia feltárása mellett arra a megállapításra jutottunk, hogy különbség van a városi és falusi iskola tanulóinak teljesítményei között, a természetesebb életmódot élő falusi iskola tanulói javára, továbbá a tagozatos eredmények igazolták, hogy intenzívebb munkával, nagyobb terheléssel jobb eredményeket érhetünk el, jobban terhelhetők a 6-10 éves tanulók.

SCHNEIDER GABRIELLA
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK HATÁSA A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉRE

A dolgozat alapvető célja, hogy elsősorban irodalmi adatokra támaszkodva, áttekinthető elemzést adjon a 7-14 éves korosztály néhány jellemző testméreti adatáról, a testmagasságról, a testsúlyról és a Kaup-indexről. Négy részből tevődik össze: az első rész történeti áttekintés 1923-tól napjainkig, a második a testnevelés és sport hatását vizsgálja, a harmadik részben a szociológiai környezet befolyásoló szerepét, végül 1930-tól napjainkig a gyermekek születési testméreti adatait vizsgálja. Ennek megfelelően négy hipotézisre keres választ. A második és harmadik részben saját mérési adatok kerültek feldolgozásra, míg az első és negyedik rész elsősorban irodalmi adatok értékelése.

KOLTAY ÁRPÁD
Tanárképző Főiskola, Szombathely

A VÁROSI ÁLTALÁNOS ISKOLÁS KORÚ GYERMEKEK TESTKULTÚRÁJA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A TESTI FEJLETTSÉGRE ÉS A MOZGÁSKULTÚRÁRA

A dolgozat a serdülő korú gyermekek testkultúrájának néhány vonását, illetőleg a testkultúrát elősegítő vagy éppen gátló tényezőket igyekezett feltárni. Az általános iskolás korúak testkultúráját, egészséges életmódra nevelését ebben az életkorban legintenzívebben a táplálkozás, életmód, valamint a test erősítésével és edzésével kapcsolatos tevékenységek determinálják. Vizsgálatom éppen ezért ebből a nézőpontból törekedett feltárni a városi általános iskolás gyermekek testkultúrájának néhány vonását. Az első rész a testi fejlettséget és az azt befolyásoló tényezőket elemzi, ezen belül a testmagasság, testsúly, a táplálkozás, az életmód és a napirend mint elsődleges tényezők szerepelnek. A második pedig a mozgáskultúrát, ezen belül a testnevelési órával és a játékkal meg a sporttal kapcsolatos kérdéseket öleli fel. A harmadik, a befejező rész pedig a pedagógiai következtetéseket, a vizsgálatból adódó nevelési feladatokat foglalja össze.

KISS ATTILA
Tanárképző Főiskola, Szombathely

FALUSI SERDÜLŐK TESTKULTÚRÁJÁNAK NÉHÁNY ÖSSZETEVŐJE

Ifjúságunk egészséges életmódra nevelése napjainkban kiemelt feladat. Dolgozatomban egy falusi általános iskola 13-14 éves tanulóinak a testi fejlettségét, az életmódját, /táplálkozás; tanulási idő; szabad idő eltöltése/ a mozgáskultúráját a testnevelési órához való viszonyulás elemzésével együtt vizsgálom. És levonok olyan következtetéseket, amelyek a hasonló körülmények között működő falusi általános iskolák részére is figyelemre méltóak lehetnek.

HORVÁTH ISTVÁN
Tanítóképző Főiskola, Kaposvár

A KAPOSVÁRI TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA HALLGATÓI ÉLETMÓDJÁNAK ÉS EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK VIZSGÁLATA

A dolgozatomban azt vizsgáltam, hogy a Kaposvári Tanítóképző Főiskola hallgatóinak életmódja és egészségi állapota mennyiben felel meg a főiskolai hallgatókkal szembeni elvárásoknak. Vizsgáltam a hallgatók szabadidőfelhasználását, egészségi állapotát. A hallgatók körében elterjedt káros szenvedélyeket, valamint fizikai állapotukat.
Kerestem az összefüggést az életmód, fizikai állapot és tanulmányi eredmény között. Vizsgálataimat a KTF I. évf. hallgatói körében végeztem 1979-ben.

SZABÓ JÁNOS
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A LÉPÉSHOSSZ ÉS LÉPÉSFREKVENCIA, VALAMINT AZ ANTROPOMETRIAI JELLEMZŐK ÖSSZEFÜGGÉSEI A VÁGTAFUTÁSBAN

A dolgozat célja összefüggések vizsgálata több éves versenyzői múlttal rendelkező sportolóknál, valamint előképzetlen, sportiskolás gyermekeknél a vágtafutás eredményességét befolyásoló legfontosabb tényezők: a lépésfrekvencia, lépéshossz, valamint képességpróbák és alkati jellemző között.

A dolgozat vizsgálatai 3 területre terjedtek ki:

1. Milyen összefüggés található a kapott eredmények és az irodalmi adatok között?
2. Az antropometriai jellemzők és a futóteljesítmény összefüggései.
3. A teljesítménypróbák és a futóteljesítmény összefüggései.

A dolgozat alapját 20 felnőtt versenyzőről és 25 gyermekről felvett adatok adják.
Az adatok feldolgozása Wang típusú számológépen történt.
A kapott eredmények igazolták azt az irodalomból is ismert feltevést, hogy a legfontosabb jellemző a lépéshossz-lépésfrekvencia optimális aránya.
Az antropometriai jellemzők nem kiemelkedő mutatói a futóteljesítménynek.
A gyermekek kiválasztásában a lépésfrekvencia döntő jelentőségű.

MAGYAR ISTVÁN – MAGYARNÉ MAGÓ ANDREA
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A GÁTFUTÁS ANATOTECHNIKAI ELEMZÉSE

A dolgozat célja a gátfutás gátvételének elemzése, a működő izmok feltérképezése azzal a végső céllal, hogy lehetőséget teremtsen a hatékonyabb célgimnasztika kidolgozására.
A felhasznált módszer: filmelemzés alapján, feldolgozni az egyes fázisokban a működő izmok sorrendjét.
A dolgozat részletesen elemzi a gátralépés fázisától a gát után az első lépés elrugaszkodásáig az egyes helyzetekben az ízületi szögeket, illetve a működő izmok sorrendjét.
A dolgozat lehetőséget nyújt arra, hogy az egyes fázisokban működő izmok elemzése alapján összeállítsuk a gátfutás hatékony célgimnasztikáját.

KOCSIS ISTVÁN
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

A KORSZERŰ SZÉLSŐJÁTÉK A KÉZILABDÁBAN

A dolgozat írója szakirodalmi és tapasztalati alapon, értékeli a szélsőjáték és a többi poszt eredményességét.
Számítógépes vizsgálattal kimutatja, hogy a szélsőjátékosnak az átlövőkhöz viszonyítva jobb góllövési lehetőségei vannak.
A kapufelszín és a kapusfelszín egymáshoz való viszonyának alakulásával értékeli a szélről történő lövések eredményességi lehetőségeit különböző lövésszögekből és lövésmagasságokból a lövéstávolságot is figyelembe véve.
Megállapítja, hogy 19°-ról beugorva is gólveszélyt jelent a szélső játékos megfelelően kivitelezett kapuralövése.
Számítógépes vizsgálat alapján megállapítható, hogy a szélsőjáték fokozott bekapcsolása a támadások befejezésébe célszerű és nagyok az eredményességi lehetőségei, ezáltal a többi poszt eredményessége még inkább fokozható.

HOSSZÚ JUDIT
Tanárképző Főiskola, Szombathely

SZOMBATHELY ATLÉTIKÁJÁNAK TÖRTÉNETE 1945-TŐL NAPJAINKIG

A felszabadulás utáni sporttörténeti helyzet pontosabb megértése érdekében előzményként feldolgoztam a város atlétikájának múltját a századfordulótól 1945-ig. Gazdasági, társadalmi, politikai helyzetbe ágyazva, az országos eseményekkel párhuzamba állítva elemzem, illetve magyarázom a helyi adottságokat. A legjelentősebb atlétákon kívül foglalkozom az irányító rendszer változásával, a sporttechnikák megjelenésével - amelyek minden esetben fejlődést hoztak -, a sportlétesítmények építésével, az újjáalakuló, illetve megalakuló sportegyesületek történetével.

A befejezés tartalmazza az új atlétikai határozat következtében létrejövő új irányvonalat, s előre mutat a következő ötéves terv célkitűzései felé.

19.

BODNÁR JULIANNA
Óvónőképző Intézet, Hajdúböszörmény

A KISGYERMEK ZENEI KIBONTAKOZÁSA. A CSALÁD, A BÖLCSŐDE, AZ ÓVODA ZENEI HATÁSÁNAK, NEVELÉSÉNEK EGYSÉGE

Dolgozatomban a kisgyermek zenei képességének kibontakozását, a kisgyermekkel való zenei foglalkozás lehetőségét kívánom végigkísérni születésétől az iskolába kerüléséig. Vizsgálom a különböző környezetek zenei fejlesztő hatását, amelyekben a kisgyermek élete első éveit tölti. Így foglalkozom a család, a bölcsőde, az óvoda zenei légkörével, a zenei nevelés lehetőségeivel.

A következő kérdésekre keresek választ: Hogyan bontakozik ki a kisgyermek zenei képessége; milyen hatással van a zenei kibontakozásra, fejlődésre a környezet, amelyben él.

Dolgozatomban foglalkozom az átmenetek problémájával; hogyan lehet az átmeneteket a zenei foglalkozás segítségével megkönnyíteni, zökkenőmentesebbé tenni.

Vizsgálódásaimat elsősorban elméleti síkon végeztem. Gyakorlati megfigyeléseket a következő területeken tettem: felmérés egy három, illetve öt éves testvérpár improvizatív jellegű próbálkozásairól; két bölcsőde zenei tevékenységének megfigyelése; óralátogatások általános iskolában.

Dolgozatom szorosan kapcsolódik intézetünk egyik kutatási területéhez.

SZEDENIK ÁGNES
Óvónőképző Intézet, Sopron

AZ ÓVODÁS GYERMEKEK ZENEI FORMAÉRZÉKÉNEK FEJLESZTÉSE RITMUSKÉPZŐ ÉS HALLÁSFEJLESZTŐ JÁTÉKOS GYAKORLATOKKAL

A legújabb zenepedagógiai törekvések központi problémának tekintik a zenei tevékenységekhez szükséges formaérzék kialakítását. A zenei formaérzék fejlesztése óvodában eléggé kimunkálatlan terület. Az utasítások és a szakirodalom csak nagy vonásokban tartalmazza ismeretrendszerét és feladatkörét. Ezért vált szükségessé, hogy tudományos diákköri munka keretében ilyen szempontból elemezzük, feldolgozzuk és rendezzük az óvodában használatos anyagot.

A formaérzék fejlesztése óvodában a mondókák és a gyermekdalok zeneileg értelmes tagolásával, visszhangjátékokkal, improvizációs gyakorlatokkal és az előadásmódot változtató képességfejlesztő játékokkal történik. Természetesen ide tartozik a zenehallgatás is, ahol a gyermek az óvónő előadásán érzékelheti a helyes indítást, fejlesztést, lezárást, a dallamívek szép összekapcsolását, a belső összefüggéseknek tempóval, dinamikával, hangszínnel való megformálását. Az óvodás gyermek a gyakorlatban mindezeket óvónői irányításra, többnyire tudatosság nélkül, ösztönösen sajátítja el.

Dolgozatom a formaérzék fejlesztésének gyakorlatát mindezek közül a képességfejlesztő játékokon mutatja be, ahol a tagolási helyek, az azonos, a hasonló és a különböző zenei egységek más-más előadásmóddal, mozgással, eszközzel jutnak kifejezésre.

A formaérzék fejlesztésének jelentőségét kutatva kitértem a téma pedagógiai-pszichológiai vonatkozásaira. A játékos gyakorlatok óvodai alkalmazása nemcsak a zenei képességek fejlődésére hat, hanem hozzájárul a gyermek egész személyiségének formálódásához is.

OLÁH ÉVA
Óvónőképző Intézet, Hajdúböszörmény

A GÉPI ZENEHALLGATÁS KORSZERŰ ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI ÉNEK-ZENEI NEVELÉSBEN

A dolgozat kapcsolódik az intézet egyik fontos kutatási irányához, az óvoda iskolaelőkészítő munkájának fejlesztéséhez. Az óvodai nevelés egyik részterületével, az ének-zenei neveléssel, ezen belül konkrétan a gépi zenehallgatás jelentőségével, alkalmazásának lehetőségeivel foglalkozom.

Feltárom az új általános iskolai tanterv által előírt követelmények és az óvodai ének-zenei foglalkozások módszertanának állásfoglalása között tapasztalható nagy ellentmondást.

Hangsúlyozom az eddigi hiányosságok pótlásának szükségességét, modern technikai, gépi eszközök, változatos módszerek alkalmazását, ily módon az óvodáskorú gyermekek szelektáló képességének kialakítását, illetve kialakulásának megindítását.

Folyamatos vizsgálattal - megfigyelés, regisztrálás, kérdőíves módszer segítségével - kívánom bizonyítani hipotézisem helyességét, mely szerint: a gépi zenehallgatás - az életkori sajátosságoknak megfelelően válogatott művek, változatos módszerek és eszközök segítségével - már középső csoportban élményszerűen alkalmazható.

A mellékletben kigyűjtött zenei művek /karakterdarabok stb./ felsorolásával segítséget kívánok nyújtani az óvodában dolgozó pedagógusok számára.

BALOGH ZSUZSANNA—CSUHA ILONA
Óvónőképző Intézet, Hajdúböszörmény

A GYAKOROLTATÁS SZERVEZÉSÉNEK KÉRDÉSEI AZ ÓVODAI TESTNEVELÉSI FOGLALKOZÁSOKON

A 70-es évek demográfiai hullámának hatása az óvodai létszámot egyes óvodákban 150-160 %-ra emelte.
Ez a tény az óvodában folyó tartalmi munkát kedvezőtlenül befolyásolja. Így komoly gondként jelentkezik a gyakoroltatás hatékony megszervezése az óvodai testnevelési foglalkozásokon. Dolgozatunkban arra vállalkoztunk, hogy - elsősorban főgyakorlatok vonatkozásában - olyan foglalkoztatási formákat dolgozunk ki, melyekkel kis csoportszobában, nagy létszám mellett is megfelelő megterhelést tudunk biztosítani a gyermekek egészséges fejlődéséhez.
Célunk megvalósítása érdekében mindhárom korcsoportra kidolgoztuk a gyakoroltatással kapcsolatos szervezési formákat, variációs lehetőségeket. Ezek gyakorlati alkalmazhatóságáról meggyőződtünk. Kiscsoportban valamennyi közölt formát kipróbáltuk, középső és nagycsoportban elméletileg dolgoztuk fel.
Az eredmények alapján úgy gondoljuk, hogy a közölt szervezési formák az óvodai testnevelés gyakorlatában kedvező hatással azonnal felhasználhatók. Ez adja a téma aktualitását és gyakorlati hasznát.

KELEMEN MÁRIA - VALU KATALIN
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

AZ ÓVODÁS KORÚ GYERMEKEK TÉRLÁTÁSÁNAK ÉS KIFEJEZŐ KÉSZSÉGÉNEK FEJLESZTÉSE

A szakmódszertan könyvben található, továbbá Gyöngyöstarjánból és Sárospatakról kapott gyermekrajzokat a térbeliség aspektusából kiindulva statisztikailag feldolgoztuk. Az ismétlődő vizsgálódások alapján megállapítjuk, hogy az Óvodai nevelési program e tekintetben előírt követelményeit az óvodáskorú gyermekek sok esetben túlteljesítik. Hipotézisként felvetjük, hogy nem lenne-e reális és aktuális, ha figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait, az Óvodai nevelési programban előírtaknál egy magasabb szint eléréséhez vezető utat is megterveznének. Ennek bizonyítására egy többlépcsős kísérletet tervezünk meg. A kísérletet végrehajtottuk, az eredményeket az előzőekkel összevetjük, majd értékeljük. Mindezekből a térbeli ábrázolás gyorsabb fejlesztésének reális lehetőségére vonatkozó következtetéseket fogalmazunk meg.

BERNECKER ÉVA - VÁMOSI ANDREA
Óvónőképző Intézet, Sopron

A TERMÉSZETES ANYAGOKBÓL KÉSZÜLT NÉPI JÁTÉKSZEREK LEÍRÁSA, ÓVODAI HASZNÁLHATÓSÁGA

Célunk az, hogy rátereljük a figyelmet a népi játékszerekben rejlő lehetőségekre, s ezzel gazdagítsuk a mai gyerekek rendelkezésére álló játékszerállományt, és szakmai felelősségérzettel ápoljuk továbbadásra érdemes hagyományainkat.

Rámutatunk arra, hogy a készen kapható bolti játékszerek elapasztják a gyermeki alkotókedvet, sivár játékot eredményeznek. Mint tárgyak sem elég szépek és ötletesek, anyaguk többnyire a nem túl szépen formált és színezett műanyag. A természetes anyagok: a fa, a kő, a homok, a sár, a növények részei régi idők óta kiapadhatatlan ötletességre ösztönzik a gyermeket, s erről kár lemondani.

Mondanivalónkat három fő fejezetben fejtjük ki:

a jelenlegi óvodai játékszerek kritikai leírása;

a természetes anyagokból készült régi és új népi játékszerek;

és a házi játékfaragás még élő hagyománya.

Dolgozatunkban sokféle játékszer leírását, rajzát, a mellékelt diasoron képét, mozgófilmen elkészítésüket és az általuk is kialakított, s mögöttük lévő emberi magatartást mutatjuk meg. Ha a játékkészítés tanulságait összegezni akarjuk, a népi "mesterségnek" azt a szellemét kell átvenni, amely a környezetben meglátja a játékkészítésre felhasználható természetes anyagokat: a fát, a növényt, a termést.

FARKAS ÉVA - SZABÓ ERZSÉBET
Óvónőképző Intézet, Sopron

A "KÖZLEKEDÉS" KÖRNYEZETISMERETI FELDOLGOZÁSA A KÖZÉPSŐ CSOPORTBAN

Dolgozatunkban azt vizsgáljuk, hogy a "Közlekedés" környezetismereti téma feldolgozása során lehet-e a jelenlegi óvodai gyakorlatnál tudatosabban, célirányosabban fejleszteni az óvodások közlekedésérzékenységét.
Ennek érdekében meghatároztuk a téma célját, a cél elemzése során konkretizáltuk a közlekedés téma óvodai oktatásának feladatait, kutattuk a feladatok megoldásához szükséges eszközöket.
A középső csoportos anyag két legfontosabb feladatához konkrét eszközöket terveztünk /diasor forgatókönyve/, és el is készítettük a diafilmeket.
Az elkészült diasort foglalkozáson kipróbáltuk, a tapasztalatokat összegeztük.
A foglalkozások tapasztalatai alapján a diasor felhasználásához módszertani útmutatót készítettünk.
Az összegzett tanulság: az óvodai nevelő-oktató munkához, a feladatok sikeres megoldásához, a feladatokhoz jól illeszkedő, a célból következő tartalmú eszközökre van szükség.

SZINCSÁK ERIKA
Óvónőképző Intézet, Hajdúböszörmény

A NÉPMESÉK ÉS MAI MESÉK HATÁSA A GYERMEK ERKÖLCSI FOGALMAINAK ALAKULÁSÁRA

A dolgozat 5 népmesei kötet 23, és 5 modern meséi kötet 17 meséjét vizsgálja abból a szempontból, hogy hogyan változnak az erkölcsi fogalmak tartalmilag a népmesékben, illetve modern mesékben, és hogyan hathatnak ezek a jellemzők az óvodáskorú gyermek erkölcsi fogalmainak fejlődésére. Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságai miatt a következő fogalmak tartalmi elemzését tartalmazza a dolgozat: igazmondás-hazugság, bátorság-félelem, gyávaság, humanizmus-szeretet. A dolgozat az elméleti vizsgálat, az összehasonlító elemzés módszerét alkalmazza.

Feltevésem beigazolódott, de megállapíthatjuk, hogy a népmesék és a modern mesék csak együttesen fejleszthetik helyesen a gyermekek erkölcsi fogalmait.

JOÓS ILDIKÓ - SZAPPAN MÁRTA
Óvónőképző Intézet, Sopron

A JÁTÉKOS MÓRICZ ZSIGMOND

Az oktatástechnológiai speciálkollégium résztvevőjeként azt a feladatot kaptuk, hogy készítsünk animációs filmet Móricz Zsigmond: Iciri-piciri című verses meséjéhez.
A filmkészítés érdekessége, a bemutatás során tapasztalt gyermeki érdeklődés nyomán határoztuk el, hogy alaposabban foglalkozunk Móricz Zsigmond verses meséinek óvodai felhasználhatóságával.
Általánosan elfogadott elv, hogy a magyar népköltészet alkotásai mellett nagy íróink, klasszikusaink gyerekek számára is élvezhető alkotásait részesítsük előnyben, s ezt egészítsük ki a mai, kortárs gyermekirodalom őszinte, játékos, szép darabjaival. Több csoportnapló ütemtervét áttanulmányozva azonban azt láttuk, hogy ez a kívánalom nem valósul meg. Nagy íróink gyerekeknek való alkotásai nincsenek méltó helyükön. Egy-egy közismert darabjuk állandó része ugyan az óvodai irodalmi nevelés anyagának, a többi feledésbe merül.
Dolgozatunkban Móricz Zsigmond verses meséit elemeztük, a kiválasztott "Iciri-piciri-"t feldolgozó animációs film elkészítéséről, használhatóságáról, hatásáról írtunk.
Munkánk eredménye a film elkészítése.
Módszerünk: Az irodalmi tájékozódás, a filmkészítés technikájának megtanulása, a film hatásának megfigyelése volt.
Témánk természetéből következik annak gyakorlatias jellege.
Azért szeretnénk bemutatni a diákköri konferencián, mert az oktatástechnológiai és módszertani érdeklődésű társainknak filmes ötletekkel, tanulságokkal szolgálhat.

KENYERES LÍVIA
Comenius Tanítóképző Főiskola, Sárospatak

SZOVJET-OROSZ GYERMEKÍRÓK MUNKÁSSÁGA AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

A neves szovjet gyermekköltők közül Sz. Marsak és K. Csukovszkij, a gyermekírók közül pedig N. Noszov munkásságát, óvodáskorúaknak írott alkotásait vizsgálom az óvodai felhasználás szempontjából. Ennek a célnak megfelelően a műveket az óvodai korcsoportok szerint válogattam.

A legtöbb verset Sz. Marsaktól választottam, mivel vonzó, érdekes alkotásai közel állnak a kicsinyekhez. Elemzem az állatokról szóló verses meséit, az állatóvodát bemutató költeményeit, a természetet bemutató alkotásait, tréfás verseit. Sz. Marsak műveinek többségét kipróbáltam az óvodai munkában, a felhasználás lehetőségeiről, módjairól is igyekszem szólni.

K. Csukovszkijtól két alkotást választottam; játékosságuk, a nevelési lehetőség kiaknázása révén hasznosíthatók az óvodai munkában.

N. Noszov műveiből nehezebb az óvodásoknak választani, de ajánlok jól alkalmazható részleteket.

A vonzó, érdekes témák, a hangulatos, játékos, vidám előadásmód, a jó műfordítások és a választott művek nevelő ereje, hatása miatt a dolgozatban bemutatott műveket hasznosnak érzem az óvodai nevelő munkához.

T A R T A L O M

1. Írásvetítő, diavetítő, videorendszer

KUN MAGDOLNA: A vizualitás helye és szerepe a nevelés folyamatában 4

TERDIK GYULA-PÁL JÓZSEF: Írásvetítő és diavetítő alkalmazásának lehetőségei . . 5

SZŰCS JÓZSEF: A vizuális eszköz alkalmazásának lehetősége 6

KALLUS GYÖRGY: Térláttatós transzparensek a matematika tanításához 7

E.KOVÁCS ZOLTÁN: Írásvetítővel megvalósítható kivetítés egy új módszere . . . 8

PERGEL ZSUZSA-FÜLÖP ZSUZSA: Mikroküvettás kémiai kísérletek 9

NAGY TIBOR-LIKTOR DÉNES-SÁNDOR ZSOLT: Apollóniusz feladatok megoldása . . . 10

LIPTÁK KATALIN: Dinamikus írásvetítő transzparensek elektrotechnika órákon . 11

SEBESTYÉN CSABA: Az állatok táplálkozása, életmódja, légzőszervei 12

MAKÁNY GYÖRGY: Videorendszerek felépítése és alkalmazási lehetőségei 13

VARGA FERENC-WÁGNER TIBOR-VÁRADY BALÁZS: Képalkotás videorendszerrel 14

2. Oktatófilm

RAFFA ISTVÁN-BOJER GYÖRGY: Super 8-as oktatófilm tervezése és készítése 16

SARKA LAJOS: Oktatófilm készítése és felhasználása a kémiatanításban 17

BENDE ÁRPÁD: Oktatófilm készítése és felhasználása a matematikatanításban . . 18

LITOVICZKY KÁROLY-VADASZ TAMÁS: Oktatófilm a gépjárműközlekedési ismeretekhez 19

NYESÓ SZILVIA-TÚRI KATALIN: Kísérlet egy mese költői képeinek megelevenítésére 20

FÖLDI MARGIT: Mesei átváltozások animációs filmen 21

NÉMETH RITA-ARANY ILDIKÓ: Vándormotívumok egy francia népmesében 22

HARTAI LÁSZLÓ: Hogyan fejleszti a fényképezés a 6-10 éves korú gyerekek látásmódját? 23

HUTFLESZ MIHÁLY-KOLOSZÁR TAMÁS-ÓDOR IMRE: Kísérlet a reklámfilm szemiotikai elemzésére . . . 24

SZALAI BÁLINT: A helyszínrajz készítése . . . 25

VINCZE IMRE-CSIKI JÓZSEF: Óvóhely alapgödör robbantás c. oktató módszertani program . . . 26

3. Hangosított diasorozat

TÓTH LAJOS: A felismerésre bemutatás taktikája . 28

KOVÁCS ISTVÁN: Hangosított diasorozat készítése népművészeti témához 29

KARÁNÉ KARA ROZÁLIA: Daidalosz és Ikarosz . . 30

SZABÓ VIOLA-ZSIRAI KATALIN: A Magyar Tanácsköztársaság kora 31

KÖVESDI ÉVA: Hangosított diasor az igazi visszaható igék tanításához 32

NEDVIG ZSUZSANNA-SZUKICS MARIANNA: Magyarország könyvtári hálózata 33

PALÁGYI ÁRPÁD: Levéltári szervezet Magyarországon 34

WINKLER CSABA: Magyarország színházi rendszere . 35

VARGA GABRIELLA: Ismerkedjünk a zenekarral . . 36

TÓTH SÁNDORNÉ: Utazás a szimfónikus mese világában 37

4. Technika az oktatásban. Oktatógép

BÍRÓ TIBOR: A szemléltetés fejlődése az audiovizuális technika megjelenésétől 40

SZABÓ MÁRIA ÉS TÁRSAI: A tanári magyarázat . . 41

KISS ANDRÁS–TÓTH JULIANNA: Modern technikák alkalmazása a felkészüléshez 42

BOGÁRDI BÉLA: A BCO–02 Magnocorr kollektív oktatógép alkalmazási lehetőségei . . . 43

LŐRINCZ MIKLÓS: A fegyverzettechnika alapfogalmai 44

ILLÉS ZSOLT: Tüzér lövésszaki gyakorlatok élethűbbé tétele 45

BORBÉLY BÉLA: Tüzérségi lőszerek szerkezettana és kezelése 46

CSIZMADIA BÉLA: A 122 mm–es tarack zárszerkezetének és irányzékának ellenőrzése . . . 47

5. Oktatócsomag

SZABÓ ILDIKÓ–HADNAGY MÁRIA: A 2.osztályos környezetismeret tanítása 50

KOLLÁR ÁGNES: Jelzők 51

RÁKOSI JÁNOSNÉ–HARASZTOSI VIOLA–LESTÁR ERZSÉBET: Az "i" jelölése és rövidítések . . . 52

DÖMÖTÖR ERZSÉBET: Egy tematikus egység feldolgozása a 7.osztályban orosz nyelvből . 53

NÉMETH LAJOS–MOLNÁR KATALIN: A Pitagorasz tétel tanítása az általános iskolában . . . 54

SCHADENBERGER ENDRE: A hely és a mozgás viszonylagos 55

VÁRADI ÁGNES: Szilárd testek, folyadékok és gázok hőtágulása 56

FERKOVICS ANIKÓ: Oktatócsomag készítése a 7. osztályos redoxi reakciók témaköréhez . . 57

KOLLÁTH ERZSÉBET: Afrika 58

TÖRÖK ISTVÁNNÉ–TÖRÖK ISTVÁN: A papírgyártás . 59

MARÓTI PÁLNÉ: A fa és megmunkálásának eszközei 60

GÖSI ILDIKÓ–NAGY JÓZSEF: A kislabdahajítás . 61

WENCZEL MARIANNA: A gépkocsi fejlődése . . 62

DERVARICS FERENC–FARKAS ATTILA: A honvédelmi ismeretek tereptan anyagrészének tanítása . 63

6. Magyar nyelv és irodalom I.

MOLNÁRNÉ KÁLLAI MÁRIA: A személyiségfejlesztés lehetőségei az anyanyelvi órákon 66

KÁNTOR BEATRIX–REIM ERZSÉBET–SZÁRAZ ERZSÉBET: Az irodalom az alsó tagozatban 67

ASZTALOS MAGDOLNA: A versek megszerettetése az alsó tagozatban 68

SZŐKE KATALIN: Falusi és városi 6-10 éves gyermekolvasók 69

BERZE MARIANNA–KÁNTOR BEATRIX: A mese morfológiája az alsó tagozatban 70

KESZLER KATALIN–MEDVE ÉVA–SZOÓ KATALIN: Az 1. és 2.osztályos tankönyvek 71

CSÖNGEDI ERZSÉBET: A gyermek–felnőtt kapcsolat tükröződése a tankönyvekben 72

HORVÁTH ILDIKÓ: A hangos olvasás sebességének fejlődése az iskolaskor kezdetén 73

DÁNYI MAGDOLNA–SIMONICS LÁSZLÓNÉ: 6 évesek nyelvi fejlettségének vizsgálata 74

POZSGAI MÁRTA: Alsó tagozatos tanulók nyelvhasználati szintjének vizsgálata 75

SCHUMANN NORBERTNÉ: Alsó tagozatos tanulók helyesírási hibáinak típusai 76

NYÁRI JUDIT–VASS GABRIELLA: A funkcionális nyelvszemlélet a 4.osztályos könyvben . . 77

7. Magyar nyelv és irodalom II.

BAKOS ÁGNES: Beszédművelés a bábszakkörben . 80

SZABÓ ÁGNES: Egy anyanyelvi szakkör programja 81

BOKOR GÁBOR–KOVÁCS MÁRIA–MESTERHÁZY FERENC: A gyermekszínjátszó tevékenység 82

SZÜCS ÁGNES: Múzeumpedagógiai törekvések . . 83

NAGY IRÉN: A 9–10 éves tanulók írásbeli fogalmazásának jellemzői 84

GYOLLAI EDIT: Három 4.osztályos tanuló élőbeszédének vizsgálata 85

DÓSÁNÉ MIKES EDIT: Három 4.osztályos tanuló élőbeszédének vizsgálata 86

DURBÁK ÉVA: A helyesírási helyzetkép felmérése egy 4.osztályban 87

KISSNÉ SZEGEDI MÁRIA: A kibontó- és a globális előprogramra épülő olvasástanítás . . 88

VÍGH IBOLYA: Állandó szókapcsolatok a nyelvi nevelésben 89

KÚTI ÉVA: A nyelvtörténet tanítása az általános iskola 8.osztályában 90

8. Idegen nyelvek

GILLY CSILLA: A hazai gimnáziumi angol nyelvi tankönyvek a tantervek tükrében . 92

KOVÁCS ERZSÉBET: A debreceni orosznyelv-tanítási kísérlet szóbeli szakaszáról . . . 93

MEGYESINÉ TARI MÁRIA: A globális olvasástanítás 94

ÁGFALVINÉ PETŐ MARIANN-HORVÁTH ÁGNES: ITV-s orosz nyelvi órák metodikája 95

POOR ZOLTÁN: A képmagnetofon felhasználási lehetőségei az orosz nyelv oktatásában . 96

PAHOLIK MÁRTA: Szöveggyűjtemény az alsó tagozatos orosznyelv oktatás számára . . . 97

9. Nevelésmetodika, tantárgytörténet, történelem

KOVÁCS TÜNDE: Az osztályfőnoki órák hatásfokát növelő pedagógiai eljárások 100

LUKÁCS JÁNOS: Az ellenőrzés és értékelés nevelő hatása a tanítási órán 101

KABDEBON ZSUZSANNA-MAKRAI ZSUZSANNA-NYUSTI KLÁRA: Gyermekek erkölcsi neveltségi szintjének vizsgálata 102

REIM ERZSÉBET: A tanítóképző főiskolások gyermeküdültetésének tapasztalatai . . . 103

LÁZÁR IMRE-CSÉPE PÉTER: Az egyetemi oktatás során kialakuló csoporthatások 104

GÁZSÓ MÁRIA: J.A.Comenius munkásságának jelentősége az olvasástanítás történetében . 105

SZOLNOKY MONIKA: Az olvasás tanításának hazai módszerei 106

PLOTNÉ TAMÁS GABRIELLA: A Néptanítók Lapja az anyanyelvi oktatás szolgálatában . . . 107

BORVENDÉG MÁTYÁS: A középfokú iparoktatás kialakulása 108

PÉKNÉ NÉMETH GABRIELLA: A vöröstorony kincse és a Rákóczi hadnagya c. regények felhasználása a történelemtanításban 109

ZEITLER GABRIELLA: Szemléltetési lehetőségek az ókori Görögország tanításában 110

BARACS NÓRA-CSISZÁR ERIKA: Iskolatelevíziós adás hatásvizsgálata 111

10. Matematika I.

NÉMETH TAMÁS: Néhány eljárás és mód a matematika korszerű oktatásában 114

TÓTH JÓZSEF-TÓTHNÉ NAGY JUDIT: A hagyományos és az új tanterv összehasonlítása . . . 115

PETNEHÁZI GABRIELLA: A problémamegoldó gondolkodás vizsgálata alsó tagozaton . . . 116

PAPP MÁRIA: A tanulók logikai nevelése . . 117

GYURÓ ILONA-OSIKÓCZKI ANNA-SÁSI ERZSÉBET-TIMKÓ KLÁRA: A 6-10 éves tanulók kombinatorikai gondolkodásának elemzése 118

VIGH ERIKA: Az információelmélet alapjainak tanítása az alsó tagozatban 119

DÓZSA TERÉZ: A kategorikus ítéletek szerepe a matematika oktatásában 120

KOVÁCS IRMA: A térszemlélet kialakításának lehetőségei az alsó tagozatban 121

11. Matematika II.

GÖNCZNÉ NEMES RITA: A függvénytranszformációk programozása 124

GULYÁS ÁGOTA-HAMBURGER ANTAL: A parkettázás témakör tanításának kérdései 125

BAKOS KLÁRA-VIZALLER ATTILA: Háromszögek, négyszögek, sokszögek, szögek tanítása . . 126

NAGY ILDIKÓ-HORVÁTH MÁRTA-BARCZI JÓZSEF: A Thalész-tétel tanítása 127

MIDECZKINÉ SZALAI MÁRIA: Az iskolára előkészítő matematikai anyag elemzése . . . 128

BÁLINT ÉVA-VINCZE MARGIT: Számszerűen is kimutatható-e, hogy az előző évek követelményei mennyire hatnak? 129

KONCZ ANTÓNIA: Követelményszintek szerinti differenciálás matematikából 130

KIS ILONA-VIZHÁNYÓ KLÁRA: A számfogalom szintje egy tudásszintmérés tükrében . . 131

TIMÁR PIROSKA: Matematikatanítás magnóvezérléssel 132

KONTORNÉ PÓCZA DORA: A zsebszámológépek alkalmazásának lehetőségei 133

BODÁCS ERIKA: Bibliográfia a matematika tanításához /1974-1980/ 134

12. Fizika

SALAMON JÓZSEF: A szilárdtestek atomi felépítésének modellezése 136

LAKATOS ESZTER: Egy féléves munkaterv a digitális technika alapjainak oktatására .. 137

MAKLÁRI ZSUZSANNA: Egyszerű demonstrációs kísérletek a diffúzió jelenségköréhez . . 138

TOROCZKAY ZSOLT: Hologramkészítés egyszerű módszerrel 139

SZILÁGYI MÁRIA: A Fizika Tanszék könyvtári állományának feldolgozása 140

13. Természettudomány

SZAKONYI PÉTER: A térkép szerepe az alsó tagozatos oktató-nevelő munkában 142

KISS ZOLTÁN: A pedagógus direkt és indirekt irányítása a környezetismeret órán . . . 143

RÁTIGÉBER ÁGNES: Növényfajokat bemutató hangosított diasorozat a környezetismerethez 144

SUHÁNSZKI SAROLTA: Az Öröklődés c. 8.osztályos témakör didaktikai problémái . . . 145

FARKAS GYÖRGYI: A problémamegoldó gondolkodás vizsgálata egy felmérés tükrében . . 146

PETHE GÁBORNÉ: Az alkalmazás komplex fázisának érvényesülése a kémiatanításban . . . 147

FARKAS GYÖRGYI: Függvények, relációk az általános iskola kémia tananyagában 148

TAJDI ÉVA: A 7.osztályos kémia tanterv alapozó fejezetének vizsgálata 149

NAGY PIROSKA-RÁCZ MÁRIA: A 7.osztályos kémia tanítása során felhasználható kísérletek . 150

LUDMAN ILONA: Koncentrációs lehetőségek az általános iskolai fizika és kémia között . . 151

KOTVITS ILDIKÓ: Az égés fogalomkörének elhelyezése a kémiai folyamatok rendszerében . 152

14. Szakoktatás, technika

TAMÁS ZSUZSA: Vetített kép alkalmazása a félvezetők témakör tanításában 154

L.DANYI ESZTER-LANTOS KÁROLY: Korszerű módszerek alkalmazása az építészettörténet tantárgy tanításában 155

CSERE ISTVÁN: A műszaki ábrák problémái . . 156

DERZSÓ TAMÁS: Munkafüzet hatékonyságának vizsgálata a szakrajz oktatásában . . . 157

PLUHÁR VIKTÓRIA-IHÁSZ ILDIKÓ: Oktatási kérdőívek statisztikai értékelése 158

TÓTH ILONA: A technika tanításának szerepe a munkára nevelésben 159

HÁSZ ÁGOTA-HORVÁTH JÓZSEF-PERÉNYI VERONIKA: Forgómozgást átadó mechanizmusok feldolgozása az ált. isk. 6.osztályában 160

PALÁSTI MÁRIA: A kezdet és a vitorlások kora 161

WENCZEL MARIANNA: Az űrhajózás főbb gondolatainak tanítása 162

MÓDOS DEZSŐ: Vizsgálatok a differenciált gépjárművezetőképzés módszertanához 163

PÉNTEKNÉ PAJOR MÁRIA-PÉNTEK LÁSZLÓ: A tanítási-tanulási folyamat vezérlése munkafüzet segítségével az anyag- és áruismeretben . 164

KARÁCSONY GYULA-MAJOR KÁROLY: Az autószerkezettan feldolgozására alkalmazott módszerek 165

15. Művészeti nevelés

SZATHMÁRI GABRIELLA: A motiváció és a szemléltetés az alsó tagozati rajz oktatásában . . 168

TORNALLYAY JÁNOSNÉ: Írásvetítő alkalmazása az alsó tagozatos rajztanításban 169

KÁLMÁN FRIGYES-BÓDAI GYULA-PETRESS ZOLTÁN: Alsó tagozatos matematika-rajz szaktanterem 170

SZABÓ ILDIKÓ: Az óvodai és az alsó tagozatos ének-zenei nevelés kapcsolata 171

PAPPNÉ BETLEHEM MÁRTA: A szemléltetés lehetőségei az ének-zene órákon 172

FINTA VIOLETTA-MÁTÉ ZSUZSA-KAUKER KATALIN: Általános iskolai ének-zene szaktanterem . 173

KAIBINGER PÁL: Adatok a felső tagozatos kisegítő iskolai tanulók zenei kultúrájáról . . 174

16. Testnevelés I.

BIRÓ JÁNOS-EMBER SÁNDOR-MERKÓSZKI ANDRÁS: Az élvonalba tartozó távol- és hármasugrók ezéseszközeinek vizsgálata 176

SZENDE ATTILA: A magasugrás egyes fázisainak számítógépes szimulálása 177

SOMORÁCZ DÉNES-KOZÓ JÓZSEF: A nyújtóleugrások biomechanikai vizsgálata 178

BUJTOR ISTVÁN: A csapatépítés néhány pedagógiai problémája egy főiskolai csapatnál . . 179

JÓZSA ILDIKÓ: A kreativitás vizsgálata a kosárlabdázóknál 180

BÁNHIDI MIKLÓS: Segédeszköz konturogramok súlypontjának meghatározásánoz 181

GELLÉR FERENC: Szűk, közepes és tág rajttámla helyzetből induló gátfutó rajtjának biomechanikai filmelemzése 182

CSÁBRÁK JÁNOS-GOSZTOLYA JÓZSEF: Gátfutás három dimenziós biomechanikai filmelemzése . . . 183

17. Testnevelés II.

TÚRI ÁGNES: 8-10 éves tanulók alkati és motorikus tényezőinek vizsgálata 186

LÉNÁRT GYÖRGY: Az úszásoktatás alapvető kérdései az alsó tagozatban 187

KÁLMÁN PÁL-KÁLMÁN PÁLNÉ-KOVÁCS FERENC: Oktatási eredmény vizsgálatok 3 úszásnemben 188

BESZE KATALIN: Kislabdahajítás elemzése tantárgypedagógiai szempontból 189

ÜVEGES ANNA-SZABÓ ERZSÉBET: Az alsó tagozatos testnevelés teljesítményfüzetek . . 190

BERNSCHÜTZ JUDIT-MÉSZÁI MÁRIA: Az igényszint és a teljesítmény közti differencia . . 191

POLGÁR TIBOR: Személyi tényezők hatószerepe a testnevelési értékorientációra . . . 192

RIZ GÁBOR-VARGA ZSOLT: A Comenius Tanítóképző Főiskola hallgatóinak fizikai teljesítményszint vizsgálata 193

PRISZTOKA GYÖNGYVÉR: Az Edzett ifjúságért mozgalom tapasztalatai 194

18. Testnevelés III.

DISZTL VALÉRIA: A pliometriás gyakorlatok hatása a gyermekek lábizomzatára . . . 196

NÉMETH RITA-TAKÁCS KATALIN: A 6-10 éves tanulók álloképességének vizsgálata . . . 197

NAGY ILONA: A 6-10 éves korú tanulók alapalloképességének vizsgálata 198

SCHNEIDER GABRIELLA: A környezeti tényezők hatása a gyermekek fejlődésére 199

KOLTAY ÁRPÁD: A városi gyermekek testkultúrája 200

KISS ATTILA: Falusi serdülők testkultúrája 201

HORVÁTH ISTVÁN: A Kaposvári Tanítóképző Főiskola hallgatói életmódjának vizsgálata 202

SZABÓ JÁNOS: A lépéshossz és lépésfrekvencia, valamint az antropometriai jellemzők összefüggései a végtafutásban 203

MAGYAR ISTVÁN-MAGYARNÉ MAGÓ ANDREA: A gátfutás anatotechnikai elemzése 204

KOCSIS ISTVÁN: A korszerű szélsőjáték a kézilabdában 205

HOSSZÚ JUDIT: Szombathely atletikája . . 206

30

19. Óvodapedagógia

BODNÁR JULIANNA: A kisgyermek zenei kibontakozása 208

SZEDENIK ÁGNES: Az óvodás gyermekek zenei formaérzékének fejlesztése 209

OLÁH ÉVA: A gépi zenehallgatás korszerű alkalmazásának lehetőségei 210

BALOGH ZSUZSANNA-CSUHA ILONA: A gyakoroltatás szervezésének kérdései az óvodai testnevelési foglalkozásokon 211

KELEMEN MÁRIA-VALU KATALIN: Az óvodás korú gyermekek térlátasnak és kifejező készségének fejlesztése 212

BERNECKER ÉVA-VÁNOSI ANDREA: A természetes anyagokból készült népi játékszerek leírása, óvodai használhatósága 213

FARKAS ÉVA-SZABÓ ERZSÉBET: A "Közlekedés" környezetismereti feldolgozása a középső csoportban 214

SZINCSÁK ERIKA: A népmesék és a mai mesék hatása a gyermek erkölcsi fogalmainak alakulására 215

JOÓS ILDIKÓ-SZAPPAN MÁRTA: A játékos Móricz Zsigmond 216

KENYERES LÍVIA: Szovjet-orosz gyermekírók munkássága az óvodai nevelésben 217

Engedélyszám: 56454

Készült a II.Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár sokszorosító üzemében Miskolcon